

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

med Oversigt af Vilh. Andersen ; red. Palle Rosenkrantz.

Titel | Title:

Klare Druer : nordiske Forfattere

Udgivet år og sted | Publication time and place:

København : E. Jespersen, 1907

Fysiske størrelse | Physical extent:

192 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57, - 58-8°

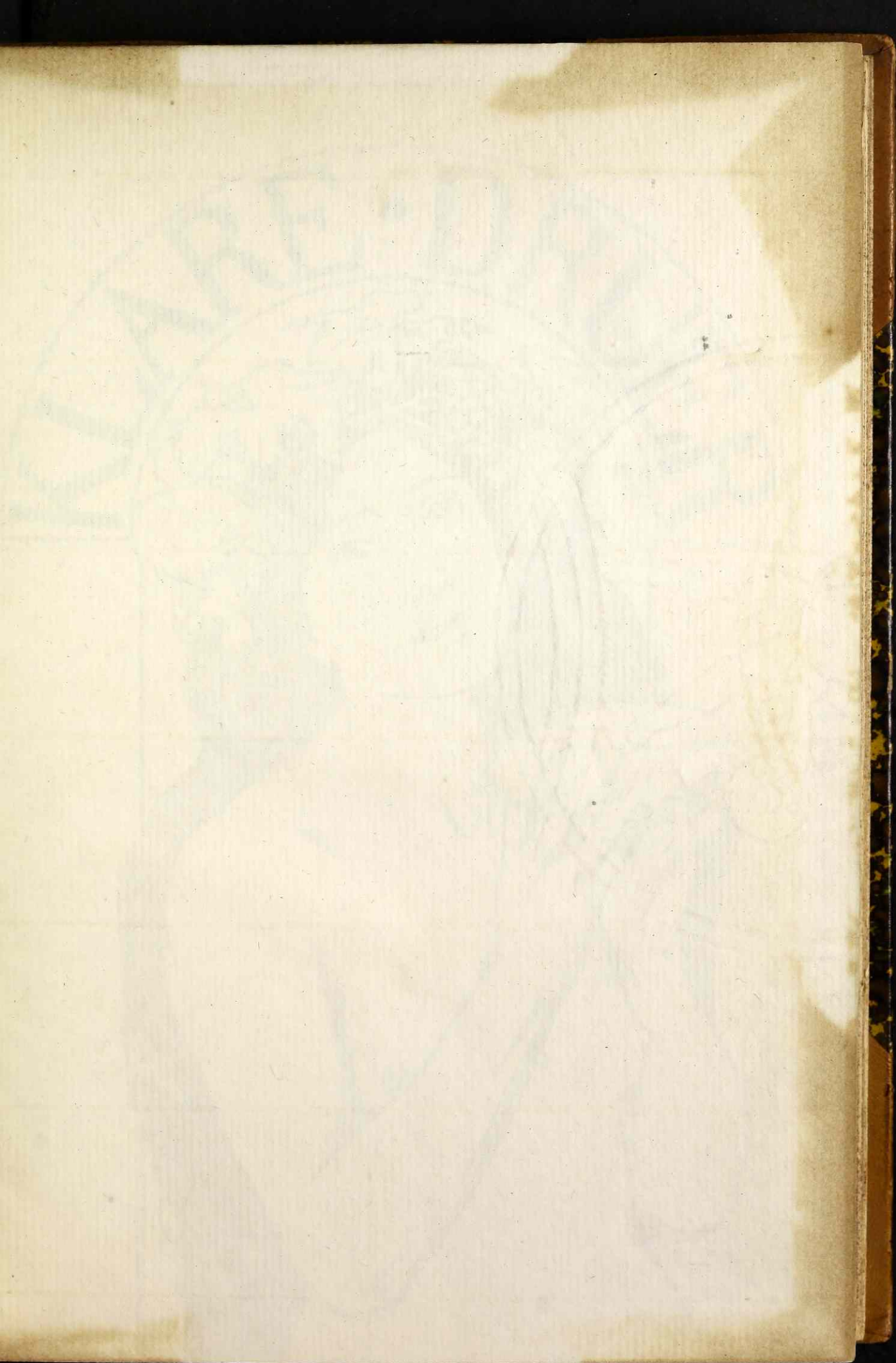
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 57 8°

1 1 57 0 8 01805 2

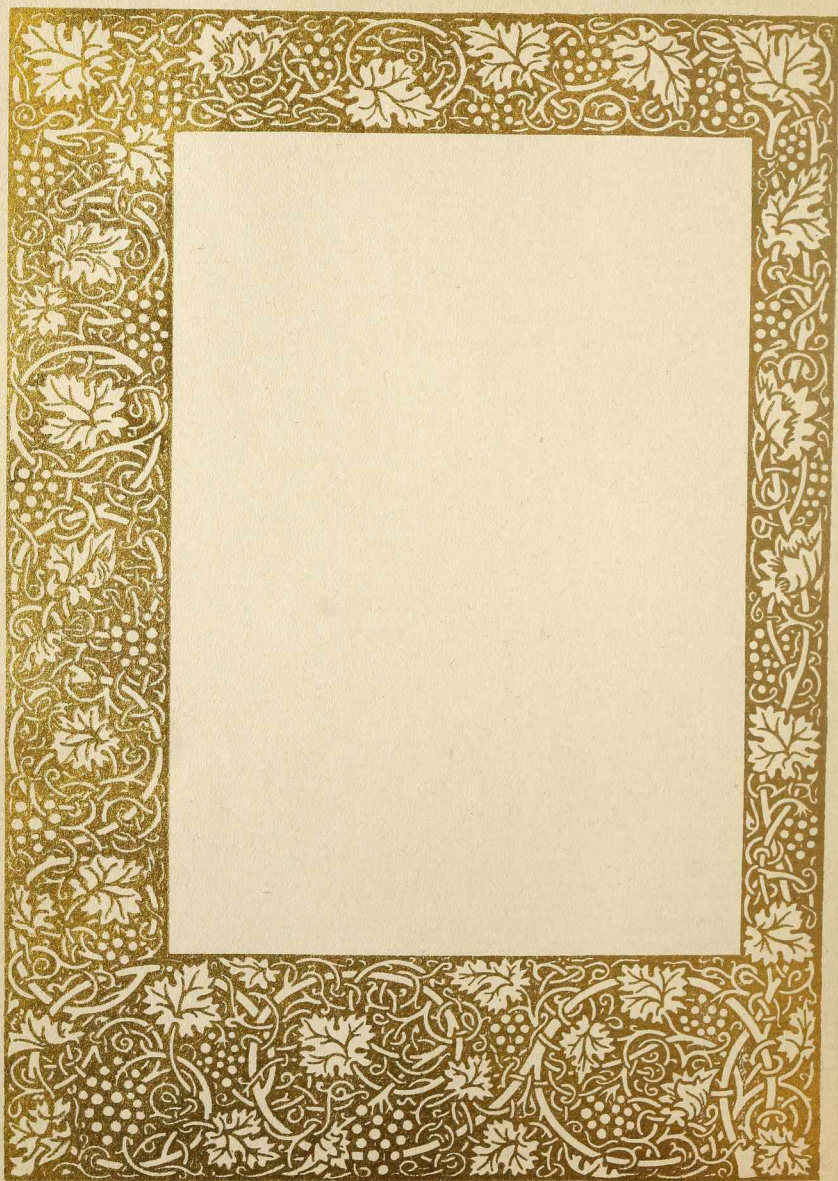
+ Rex

KLARE • DRUER

KLARE DRUER

1908. h 409.

Published 1/XII 1907.

Privilege of Copyright in the United States reserved under the

Act approved March 3rd 1905, by

E. JESPERSENS FORLAG, COPENHAGEN.

KLARE DRUER

NORDISKE FORFATTERE

MED OVERSIGT AF VILH. ANDERSEN

RED. PALLE ROSENKRANTZ
E. JESPERSENS FORLAG
KØBENHAVN

Martius Truelsens Bogtrykker . København.

INDHOLD

	Side
INGEBORG MARIA SICK: Valfart.....	7
THOMAS KRAG: Djævlbesættelse.....	19
JEPPE AAKJÆR: Sidsels Brudelys	33
JOHANNES V. JENSEN: Monsunen	49
CARL EWALD: Naturkræfter	59
SVEND LANGE: Det sidste Møde	73
GUSTAV WIED: Baronen.....	93
JOH. SKJOLDBORG: Per Hywers Sommerdag	113
PALLE ROSENKRANTZ: Da Skovgaarden brændte	133
HERMAN BANG: „Moderen —“.....	155
KARL LARSEN: En rigtig Sømand.....	161
VILH. ANDERSEN: Epilog.....	177

FORORD.

Nærværende Samling af nordiske Prosaarbejder er oprindelig fremkommen paa Foranledning af dansk Forfatterforenings Salgsbureau, Bureau Hamlet, for gennem Oversættelse fra forskellige Verdenssprog at give et Billede af moderne nordisk Prosa. Da Samlingen forelaa, ansaa man det for rigtigt ogsaa at give danske Læsere Lejlighed til at gøre sig bekendt med disse originale og i en bestemt Anledning forfattede Prosabidrag og Dr. Vilh. Andersens Oversigt, der skulde tjene til at introducere Forfatterne. Bidragene er væsentlig danske og Oversigten er *dansk* som alt, hvad Dr. Andersen skriver. Man har derfor troet at turde paaregne, at Samlingen vil finde *danske* Læsere, hvem den altsaa hermed forelægges først.

Udvalget maa ikke betragtes som udtømmende, tilfældigt er det ikke. Man har henvendt sig til de Prosaforfattere, der synes bedst at repræsentere Landet og Tiden. Nogle har svaret Nej, saaledes *Henrik Pontoppidan*, *Sophus Bauditz* og *Jacob Knudsen*, andre har ikke for Tiden kunnet yde de Bidrag, man forlangte, saaledes *Laurids Bruun* og *Sophus Michaëlis*. Desuden har det af Pladshensyn været nødvendigt ved det første Forsøg at forbigaa Forfattere, man gerne vilde have haft med, ligesom Redaktøren selv i sidste Øjeblik har maattet indføje et eget Bidrag, som Beskedenhed rettelig vilde have holdt ude.

Som Samlingen foreligger, skulde den være mangefarvet og typisk om end ikke udtømmende, og Redaktøren beder danske Læsere herhjemme give den Forskud paa den Tilslutning, man haaber den i smagfuld Oversættelse maa naa i Udlandet, hvor den i Løbet af det kommende Aar agtes udgivet.

Hellerup, Oktober 1907.

Palle Rosenkrantz.

INGEBORG MARIA SICK:

VALFART

Der føres megen overflødig Tale her i Verden, og der fortælles mange Historier, som Folk selv har fundet paa, og som gør mere Skade end Gavn. Men denne Historie er sand. Den er fortalt fra Fader til Søn i en Slægt, hvor ingen for med løs Tale. Og enhver kan endnu gaa hen og se det Sted, hvor den er gaaet for sig. Derfor kan det blive til Eftertanke og god Belæring at høre den.

Der var en Bonde, som sad lunt inden Døre i Inndalen her i Landet Tirol. Kornet modnedes gult paa hans Ager, Frugtræerne paa hans Eng var hvide af Blomster om Foraaret og tunge af Æbler og Blommer mod Høst, hans Okser var de største og stærkeste i hele Landsbyen, hans Køer og Geder gav den bedste Mælk. Og inde i sin Stue havde han en from Hustru med milde, klare Øjne, som hjalp ham i al hans Gerning og sagde ja til alt, hvad han ønskede.

Men nu er det en given Sag, at naar Mennesker har det altfor godt, da kan den onde Frister tidt have let Spil med dem. Da faar han allersnarest Lede og Misnøje listet ind i deres Sind. Thi saa underligt er man beskaffen, at hvis man ingen anden Aarsag har til Klage, da kan man gerne falde paa at besvære sig over at Solen skinner, at Dalen er grøn under Ens Fod, at Himlen er blaa over Ens Hoved.

Saadan gik det nu ogsaa med den Bonde fra Inndalen, som hed Jakob Lechner. Han kunde have været den gladeste blandt de glade, og istedetfor blev han mørk i Øjnene, mørk i Tankerne. Og mørk helt ind i Hjertet tilsidst.

Han lod selv Ondet gribe om sig og stred ikke ærligt for at ryste det af sig, men tænkte blot som saa til sin egen Undskyldning: „Ja, der er dem, som tager sig alting let, og det kan jo være godt for dem! Det ligger nu ikke for mig. Jeg kan ikke se andet, end at Livet er trangt og tungt med al den Møje og alt det sure Slid man har. Jeg har vel ogsaa nok faaet mer af det svære end mangen anden! Jeg gør hvad jeg skal, saa kan ingen forlange mer af mig. Men jeg vil have Lov til at gaa og tænke mit derved — det skader jeg ikke nogen Mors Sjæl med.“

Denne Mand huskede slet ikke paa, at et kristent Menneſke skal forſage den Onde ikke blot i alle hans Gerninger, men ogsaa i hans Væſen. Og intet hører til den Ondes Væſen ſom netop det kolde, ſorte Mismod, den Livſlede der dræber Glæden og Takken i et Menneſkes Sind og kan ende med at gøre ham vred paa Gud og Hvermand. Og han vidſte ikke, hvad vi alle burde betænke, at *Djævlens Væſen bliver altid til Djævlens Gerninger.*

Hans Huſtru havde jo klare Øjne, og hun ſaa da ogsaa, at det mørkeſte Tungsind havde begyndt at gnave paa hendes Mands Hjærte.

Hun ſørgede meget over det, men lod ſig ikke mærke med noget, var nænsom over ham ſom en Moder over ſit ſtakkels ſyge Barn og ſøgte endmer end før at gøre ham tilpas i alt.

Men det hjalp intet. Thi ſaa megen Magt havde det onde Sind faaet over denne Mand, at han endog havde fattet Lede for ſin egen Huſtru — ſom han dog elskede i ſit Hjærte. Og det æggede ham blot mere op imod hende, at hun ſtadig kom ham mildt imøde og villig føjede ſig efter ham. Det blev ſom en Pine for ham, at hun kunde være ſaa glad og god.

Det gik ſom da Kain havde forſet ſig paa Abel og de onde Brødre paa Joſeph. Hvad hjalp det Abel, at han var ſaa retfærdig! Jorden fik hans røde Blod at drikke af hans egen

Broders Haand. Og hvad hjalp det Joseph, at han var uskyl-dig og ren! Det øgede blot de andres Had, saa de kastede ham i Graven og siden solgte ham.

— Naar man ikke selv ved Raad, da kan man jo faa det indgivet ovenfra. Og denne Hustru bad da ogsaa tidlig og silde for sin Mand. Hun syntes tilsidst, at hun villig og glad vilde opofre sit eget Liv for at faa den sorte Skygge ud af hans Øjne, hans Tanker og Hjærte. Og det var ikke fordi den mest var vendt imod hende — thi det vidste hun intet af, det kom hende slet ikke saadan for — men hun var angst for ham, angst for at den Skygge skulde ende med at dræbe hans Hjærte.

Han led nu ogsaa selv under sit onde Sind, men stred dog ikke ærligt imod det.

Da sidder hun en Dag ved sin Rok, hans Hustru, og sørger meget over ham.

Og bedst som hun sidder, er det som om en Stemme siger: „Kaltenbrunn“ ligesaa tydeligt ind i hendes Øre.

Nu er jo Kaltenbrunn et Valfartssted, der ligger højt paa Bjærget, og hvor mange søger hen om Helbredelse, Raad og Trøst hos det store, underfulde Mariabillede i Kirken deroppe.

Mange mærkelige Ting er der at fortælle derfra. Det var paa Vejen dertil, at man i flere Aar saa en stor Skrubtudse møjsommelig kravle op midt ad den stenede Sti. Alle puffede den bort med Foden — da kunde den se op med ganske *menneskeligt* bedrøvede Øjne, og stadig kom den tilbage igen. Et Aar var den naaet op til Trappen udenfor Valfartskirken. Dér sad den. Den blev skubbet bort ogsaa dér, men bestandig var den der igen, som om den vilde se sit Snit til at slippe in i Kirken. Og en Dag, hvor Døren stod paa Klem, kravlede den ind. Kort efter kom en Mand til Kirken og saa, at der knælede en bleg Kone i helt hvid Klædning for Alteret med Mariabilledet over. Han blev forfærdet, men hun sagde, at

hun valfartede som han. Hun havde blot været Aar og Dag om Vejen, thi hun havde haft en svar Synd fra sin Livstid at bøde for paa denne Vej. Men nu var hendes Sjæl forløst. Og dermed var hun borte — —

Ja, der var meget andet at berette!

— Den gode Hustru forstaar i samme Nu, *hvor* Hjælpen er at finde.

Og da hendes Mand kommer ind til Nadver, siger hun ogsaa straks:

„Vil Du som jeg, da gaar vi op til Guds Moder paa Kaltenbrunn i Morgen den Dag.“

Han ser pludselig og stift paa hende — saa ned imod Jorden og siger: „Ja — ja, naar *Du* vil det.“

Saa gaar de til Bords og siden til Sengs.

Men denne Hustru vidste jo ikke noget om, at hendes Mand havde fattet Uvilje imod hende. Og nu var den vokset til et sygt Nag og Had, saa han mente, at alt hans Tungsind kom fra hende, at det var hende, som tog Glæden fra ham, at hun var Skyggen paa hans Vej. Og at alt kunde blive godt igen for ham, om blot hun var borte!

Ja, saa forvendt kan et Menneskes Tanke blive, naar han giver den store Løgner Indpas, som kan gøre hvidt til sort!

Nu var det underligt, at hun selv skulde foreslaa ham denne Valfart. Thi Vejen op til Kaltenbrunn er lang og meget stejl. Et eneste Fejltrin kan blive Livet om at gøre — det ved enhver. Ingen vil undre sig, om en eller anden styrter ned der oppe fra.

Han laa hele Natten og syntes, at han maatte vække hende og faa hende fra det Forsæt. Men han gjorde det ikke.

Den næste Morgen drog de aarle afsted lige efter Davre. Vejret var klart og Solen nylig staaet op; der glimrede Duggdraaber i alle Farver ved deres Fødder. I Granskoven paa Bjærgsiden var der stille som i en Kirke; der var store, mørke-

røde Bjærgroser udsprungne langs Stien og mange smaa kønne Blomster nede over Skovens grønne Bund. Saadan syntes det i det mindste for Hustruen, der gik foran i glad Forvisning om Hjælpen, der skulde komme. Hendes Hjærte sang Lovsang paa hele Vejen, og hun følte sig saa let, at hun ikke vidste, om hendes Fødder rørte ved Jorden eller ej.

„Nu mærker jeg, hvordan det maa være at bæres af Engle,“ tænkte hun med foldede Hænder.

Manden fulgte efter; han gik og stirrede ned for sig. Alligevel saa han ikke en Duggdraabe i Græsset, ikke en Blomst i Skovbunden. Hans Fod huggede og stødte blot idelig imod Stene paa Vejen, saa det gjorde jagende ondt. Men de onde Tanker jog langt mer pinende gennem hans Sind.

Saadan steg og steg de — hun foran, han lidt bagefter.

Og saa kom de da til det Sted paa Piller-Passet, hvor Grantræerne viger tilside, og hvor Stien bøjer lige ud til Randen af Klippen. Og Klippen gaar brat og stejl ned mod det svimlende Dyb, hvor Floden Inn bruser, og hvor Pontlatzer Broen fører over den — langt, langt nede!

Der staar hans Hustru for at vente paa ham. Det er som han maa raabe: „Staa ikke der! Gaa videre! For Gud i Himmels Skyld — gaa videre!“ Men hans Strube er ganske tør og sammensnøret, han faar ikke en Lyd frem.

Da han naar hen til hende, bøjer hun sig ganske lidt forover og siger: „Se dog en Gang herved, Du! Hvor dybt, hvor dybt!“

Da — — — —

— Hvad er det, hvad er det dog? Var det ham, der saa ned og blev svimmel? Eller var det hende, som blev det? Og strakte han begge sine Hænder ud for at gribe hende — for at holde hende fast i sin Angst?

Eller — eller — — —

Hvordan er det dog gaaet til?

Staar han deroppe paa Klippekannten — og er alene? *Alene!*
Og ser og ser paa sine Hænder — men ved ikke hvordan det
var — eller hvad der er sket!

Han ved kun, at nu maa han løbe, som han aldrig har
løbet før — kaste sig ind i Granskoven, hvor den er aller-
sortest og gemme sig bort fra alt det der *ser*. For det ser
altsammen herude!

Solen, Skyerne, de hvide, hvide Toppe — alle ser de, alle
peger de paa ham!

Han vil flygte bort fra det forfærdelige Menneske, som har
hæftet sig fast ved ham, som han ikke kan slippe fra igen.

For han er *dobbelt* — der er To, der er hele To! En, som
løber i Dødsangst, og en anden, som er efter ham. En anden,
som har gjort det!

En anden, som begyndte med at male hele Livet sort for
ham — og som nu har dræbt hele hans Glæde, al hans Ro.

En anden, som har de Hænder, han aldrig mer vil se for
sine Øjne men straks maa holde omme bag Ryggen. De Hæn-
der, dem kan han aldrig bruge mer! Med *dem* kan han ikke
pløje sin Agers gode, sorte Jord og saa den rene Sæd ... Med
dem kan han ikke malke sine fromme Dyr, saa den hvide
Mælk skummer ned i Spanden ...

Nej, nu er der kun at løbe til Verdens Ende med den anden
over sig — indtil han selv styrter under de Morderhænder — —

Eller — hvis han nu vendte sig mod den anden og sagde:
„Du er ikke *mig* — bort med Dig!“ Og saa drev ham ud
til Klipperanden og styrtede ham udover den — ned i Dybet,
hvor Innfloden bruser, ned paa sine Gerninger — —

Kunde han saa ikke selv faa Lov til at dø i Fred? Krybe
frem paa blodige Knæ og Hænder den lange, lange Vej til
Himmerigsdøren og blot bede sig det til af St. Peter at maatte
se et Glimt af *hendes* milde Ansigt gennem en Sprække i Dø-

ren — før han gaar ned for at brænde i de rødeste Skærsildsluer?

Jo, jo, den der har gjort *dette*, er hans værste Fjende, er som den Onde selv. Han skal dø. Der behøves ikke noget Menneske, der behøves ikke nogen Dommer for at fælde den Dom. Han fælder den selv — og han vil udføre den selv.

Men først vil han slæbe sig op til det hellige Valfartssted — som den anden syndige Sjæl — og afbede inden han bøder med Livet.

— Han er faret saa langt bort fra Stien ind imellem Krat og Klipper, at han har svært ved at finde den igen. Men endelig naar han ud til den, meget højere oppe, og kommer saa langt om længe frem til Valfarts-Kirken.

Der er lidt mørkt inde og ganske tomt. Foran Alteret med den store Gudsmoder over knæler kun et eneste Menneske. En Kvinde.

Han ved ikke, om hendes Klæder er hvide. Han ser blot, hvordan hun bøjer Hovedet mod sine foldede Hænder — og han kan ikke bære at se det.

Nej, det er altfor svært!

Han kaster sig ned paa Knæ mod Gulvets Fliser, skjuler sit Ansigt og græder og hulker, saa det giver Genlyd helt op under Hvælvingerne ...

Saa er der nogen, der tager hans Hoved og stryger ham over Panden, saadan som *hun* altid plejede at gøre. Han ved ikke, om det er den hellige Jomfru selv, som ser alt, og som nu er stegen ned fra Alteret for at trøste ham i hans Anger og store Smerte. Eller om det blot er noget han synes, fordi hans Tanker er i Vilderede.

Han slaar sine Øjne op — og hans Hustru staar der. Han ved det er et Syn, men han ved ikke, om hendes Klæder er hvide, for han ser blot ind i hendes Ansigt. Det er ganske blegt, men mildt og roligt.

Hun har ikke nogen svar Synd at afbøde som den Sjæl, der var saa længe om at krybe herop; men hun er kommen her for hans Skyld. Alene for hans!

Og fordi hun er en Aand, som ved alt, taler han til hende som man taler til sin Skriftefader.

„Den Mand, som *har gjort det*, skal dø. Han har forbrudt sit Liv. Jeg skal styrte ham ned med egen Haand. Han skal dø, før Sol gaar ned.“

„Ja,“ siger hun, „ja!“ Og hendes klare Øjne gaar lige ind i ham. „Men *han er alt død*. Jeg ser det.“

I samme Nu føler han, at der er ikke to mere. Han er ikke dobbelt længer. Manden, som var hans værste Fjende, Manden med de mørke Øjne, det mørke Hjærte og de onde Hænder, han er ikke med her i Helligdommen. Han er borte — død og borte.

Men hans Husrtu er ikke død. Han griber fat i hendes Forklæde, i hendes sorte, uldne Skørt, om hendes Hænder ... Han føler, at det er hende, han har hende igen. Han ved ikke, hvordan det gaar til, men hun er ikke død.

„Nej,“ siger hun og smiler ganske roligt, „for den Gang jeg *gled ud*, raabte jeg til Guds Moder heroppe. Og straks var det igen, som om Englehænder bar mig. Saadan som det var paa hele Vejen herop, ved Du nok.“

Han nikker, som om han har vidst det paa hele Vejen. Og hun fortæller saa videre, at hun blev lagt som paa en Baare af smaa Grantræer og sejge Enebærbuske, der groede ud fra Klippen. Dér laa hun og besindede sig en Stund. Og raabte saa atter højt til Guds Moder.

Og to Mænd, der drog ned fra Valfartskirken, hørte hende og fik skaffet Hjælp. Men hun husker ikke, hvordan det gik for sig. Hun syntes blot hele Tiden, at hun blev baaren.

„Saa gik jeg op til Kirken,“ siger hun, „for at love og takke, som jeg aldrig har gjort det før. For man skønner

ikke ret paa, at man lever, før man har været ude i Døden. Jeg har aldrig været saa glad som jeg burde, fordi jeg kan trække mit Vejr frit i Solen — og gaar her paa Jorden med hele friske Lemmer. I Dag har jeg lært det. Derfor siger jeg: Gud være lovet, at vi kom paa den Valfart til Kaltenbrunnen!“

„Var det Dig,“ spørger Manden nu, „som havde glemt at være glad for Livet, som havde glemt at takke for det, som skulde lære noget heroppe? Var det Dig?“

„Ja,“ siger hun mildt, „og nu har jeg lært det, jeg aldrig glemmer. Siger Du saa ikke ogsaa: Gud være lovet, at vi kom paa den Valfart?“

„Jo,“ svarer han og kysser sin Hustru. Saa beder han hende blive Dagen over med ham heroppe. Han vil skrifte, før han gaar ned igen i Dalen, han vil søge Bodens og Alterets Sacrament. Og netop det samme vilde hun bede ham om — for hun længes efter det som han.

— Saa er der kun at fortælle, at de siden gik ned Haand i Haand med hinanden. Og da de kom til Dalen igen, saa Manden, hvor Frugtræerne var hvide af Blomster paa hans Eng, og hvor Kornet stod grønt og tæt paa hans Ager.

Men da de kom ind i Stuen, hvor hans Hustru straks gav sig et og andet at gøre og stille gik ud og ind, da saa han som aldrig før, hvor hans Hjem var i gode Hænder. Og han kunde slet ikke faa sine Øjne fra hende.

„Hvorfor ser Du saadan paa mig?“ spurgte hun.

„Fordi jeg synes det er helt nyt for mig,“ svarede han. „Og nu ved jeg, at jeg bliver aldrig færdig med at se paa Dig.“

Derefter levede de sammen i mange Aar, glade med hinanden og ved hinanden.

Nu var der Fred i Hjemmet, og Livet saa lyst ud for dem begge.

Han havde lært, at man kan ikke gaa og tænke hvad man

vil og som man vil. For en Tanke kan slippe ud som Ger-ning, inden man ved af det, og da er man ikke mere Herre over den.

I lange Tider talte han aldrig til noget Menneske om den mærkelige Valfart. Hans Hustru havde bedt ham saa indstæn-dig derom. Hun sagde, at saa beholdt de den bedre selv, og han forstod nok, hvorfor hun vilde have ham til at tie med den.

Men en Dag, hvor han var ene med sin ældre Broder, Benedict Lechner fra Mairhofen, og de talte helt fortroligt med hinanden, rykkede han ud med Fortællingen om den underfulde Tildragelse. I hans Broders Slægt er den saa gaaet fra Fader til Søn.

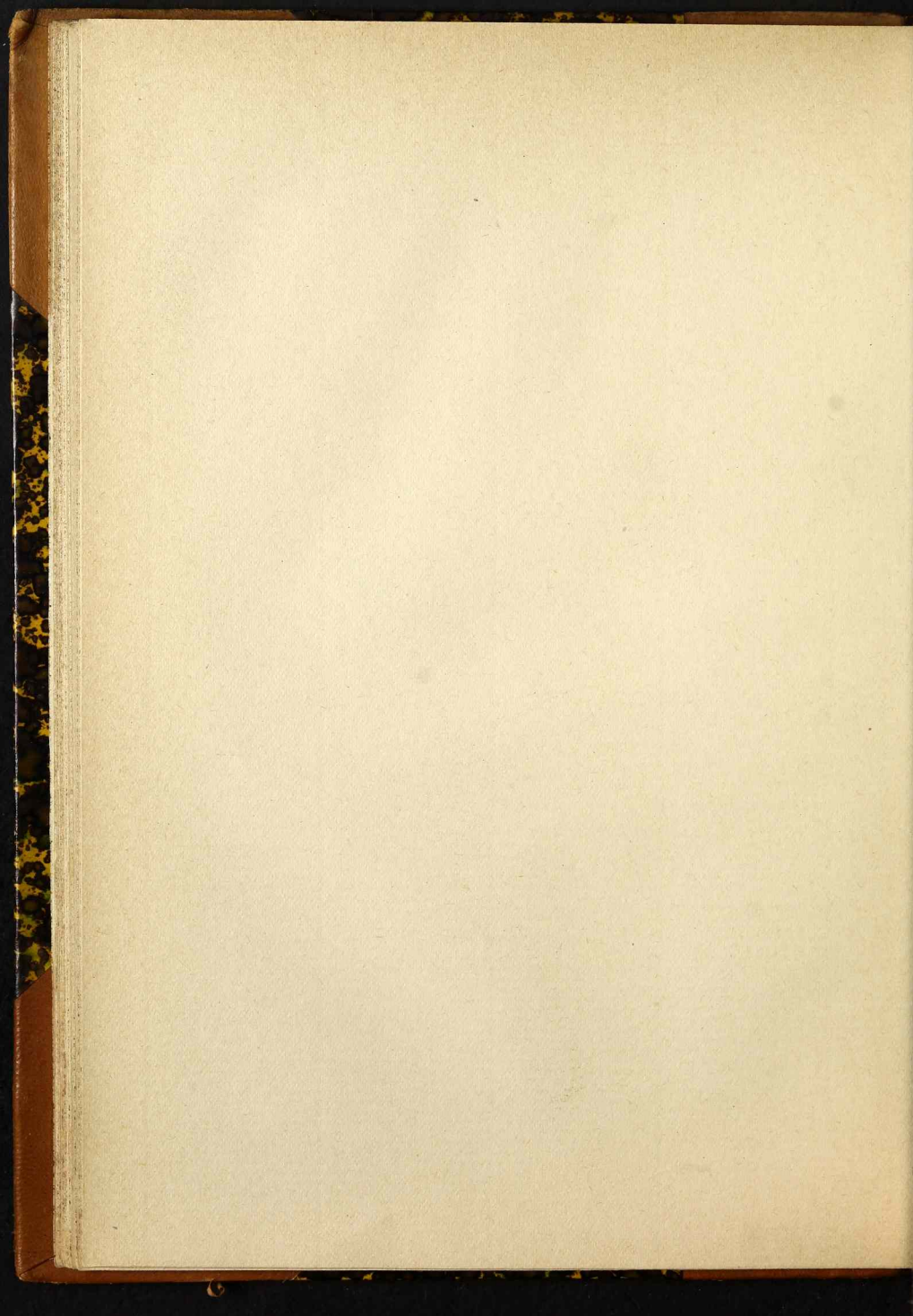
Og for denne underfulde Tildragelses Skyld er mange flere Fødder gennem Aarenes Løb gaaede op ad den stejle Sti til Valfartskirken paa Bjærget. Derom var meget mer at berette.

Men det hører ikke med til Historien om Jakob Lechner og hans Hustru. Den ender her.

THOMAS KRAG:
DJÆVLEBESÆTTELSE

En svovlfarvet Lummerhed stod tyk over Paris. Hæslig Luft, hæslig Temperatur. Man gik ikke frit; man vaded om som i store, varme Dynger. Man gispede og snapped efter Luft, og man aabned Vesten og man knapped Flippen op — da pludselig kunde der komme en tynd, kold Vind, saa man gysende tog Tøjet om sig igjen.

Jeg slog mig ned udenfor en Kafé, hvor der var forholdsvis svalt. Det var en prægtig Kafé. Det suste og summed fra de indre Rum, og fra Køkkenet i Kjælderen putred og kogte det.

Jeg bad om Absinth. Ellers nyder jeg sjældent denne Drik; men i Dag, her i den gule Ørkenluft — jo vist, lad Giften komme. Jo værre jo bedre.

Og den kom. Jeg blanded den og drak. Det svaled. Endnu et Drag af Glasset, og Dagen laa ikke længer over mig, klæbrig og kvælende. Den letted, rykkede bort, stod hist og i passelig Afstand, klædt i prægtig Hede og broget Pragt. Men den generede ikke længer.

— Nu ved jeg ikke mere, end at jeg en Stund efter forlod Kaféen, og at jeg drev længe om i Paris blaa Kveld. Se hvor Himlen den sidste Time var bleven klar, og se alle de Stjerner ...

Jeg gik og gik, kom til Gader, hvor jeg aldrig før havde været. Nu og da læste jeg undrende Gadens Navn, og hvert nyt Navn forekom mig mere fremmed end det forrige. „Nu gaar Du Dig rent bort,“ mumlede jeg. „Du gaar Dig rent bort

i Natten.“ Og jeg syntes i Grunden det ikke var saa ilde dette, at jeg gik mig rent bort i Natten ...

Pludselig naar jeg en Plads, hvor der kjøres paa Karusel, og ligeved sidder nogle sorthaarede Spaakjærringer og spaar Folk i Hænderne. Til Overflod staar to stærke Mænd og svinger nogle svære Haandvægte.

Jeg blev staaende og se paa dette. Den ene af Spaakjærringerne var tyve Aar og aldeles dejlig. Men hendes Spaadomme var noget Sniksnak. Det var at vedkommende blev lykkelig og fik en hel Del Penge samt Kone og mange Børn ...

Pludselig henvendtes min Opmærksomhed paa noget andet: Der stod en Mand ved min Side. Jeg maatte betragte ham, og jeg maatte se længe paa ham. Meget mager var han, han havde smaa, livlige Øjne, en krum Næse, bred, smallæbet Mund og store, hvide Tænder. Disse Tænder, som var fejlfrie og smukke, gav Ansigtet et Præg af Graadighed, og saa af noget andet ... noget i Retning af et grinende Kranium. Forresten saa han lidende ud: den magre, uskønne Skikkelse og det besynderlige Hoved. Og naar jeg tænker nøje efter: noget forfulgt, træt, næsten fromt laa over hele Manden.

Han stod og rullede en Cigaret mellem sine lange Fingre. Disse Fingre var af en egen rød Farve, som havde han skoldet dem. Han maatte være uøvet i at lave Cigaretter. Eller stod han hen i Tankeløshed? Han rullede og rullede uden at blive færdig. Og nu og da blikked han lynsnart op, som vilde han se, om nogen saa paa ham og læse af Udtrykket vedkommendes Dom om ham. Den Mand er sikkert dybt saarbar og forfængelig, tænkte jeg. Og han er vist mangan Gang bleven krænket.

Noget hos ham rørte mig. Og selve Manden interesserede mig. Jeg henvendte nogle høflige Ord til ham, spurgte ham, hvor jeg i Grunden befandt mig. Og jeg fik et høfligt Svar.

Lidt efter kom vi i Snak sammen. Blandt andet om Zigeunernes Spaadomme. Han smilede med sine store Tænder og gik med paa, at det hele var noget løjerligt Humbug.

Men lidt efter kom jeg til at lade en Smule haant om de occulte Videnskaber i det hele. Temmelig uoverlagt; thi i Grunden interesserer de Ting mig.

Han blev pludselig alvorlig: „Jeg er ikke enig med Dem nu mere.“

„Men *tror* De nu paa denne moderne Troldom?“

Han gjorde en højtidelig Gestus. „Jeg tror paa de store, ukjendte Ting,“ svarede han.

„Ja, De *tror*. Men har De nogensinde *set* noget, som var i Sandhed overnaturligt, og som ikke var Humbug? ... Jeg *tror* ogsaa nu og da, *føler* noget. Men giv mig et sandfærdigt Bevis.“

Medens vi talede, havde vi fjernet os fra Vagabondlejren. Manden gik ved min Side og snakkede. Og jeg lod han snakke. Hans magre, gule Ansigt passed i denne lumre Feberluft.

„De taler om Bevis,“ hviskede han frem. „Nuvel, jeg har haft Beviser. Flere end jeg har ønsket mig.“

„Hvad har De haft Beviser paa?“

Det kom heftigt:

„Har De læst Middelalderens Historie? Ikke hvad „oplyste“ Blade og Tidsskrifter mener om den ... ikke hvad en eller anden skidtvtig Dumpepeter formoder ... men har De studeret den med Alvor og Lytten. Har De læst Hexeprocessernes Historie, Astrologiens Historie, Djævlbesættelsernes Historie? ... Nuvel, saa erklærer jeg her jeg gaar, at jeg tror paa Djævlbesættelse. Eller om De vil: De onde Tankers Magt. Hadets dræbende Magt.“

Han rettede sig, hans Hoved nikkede, det dirrede i hans Næsevinger.

„Jeg siger Dem, der gives Mennesker, som kan dræbe

andre. Ikke med Vold. Ikke med skarpe Instrumenter. Men med sit dybe, glødende Had.“

Jeg tiede. Jasaamen. Jeg fandt ikke noget at svare Manden var naturligvis gal. Men Gud, hvor han var intens, og hvor hans Røst knitred, og hvor hans blege Profil stod skarp i Kvelden.

Jeg svarede omsider nogle Ord ... fik med en Del Møje frem:

„Det kunde være morsomt at høre Dem udtale Dem nøjere. Jeg forstaar paa et Vis, hvad De mener. Men De har sikkert noget mere at sige. Hvad har nu bragt Dem paa de Tanker, De netop udviklede?“

Han tied, skrumpet ligesom sammen, gik videre, krum-bøjet og liden.

„Ja, ja,“ sagde han, „spørg om, hvad har bragt mig i Berøring med de Ting. Spørg mig om mit eget forpinte Liv. Spørg mig om, hvordan jeg blev en Mørkets Dæmon. Aa, ikke vær ræd for dem i Grunden, de berygtede Djævla. Ikke vær ræd for mig, ikke for de andre. Vi er ikke onde. Vi er bare udstødte, ulykkelige. Og vi skader ikke de arme Menesker. Men vi hader dem, som skader, som kvæler i Overmod og Lykke. Ja, se dette blir De ikke klog af. Men jeg kan forresten godt tale indgaaende til Dem om disse Ting. De kjender mig ikke. De er rimeligvis fra et langt bortliggende Land. De vil aldrig se mig mere. Saa kan De da godt vide, at jeg tilhører en af Frankrigs gamle, adelige Familier. Da jeg var Gut, gik jeg endnu i høje Sale og saa ud over store Marker og Skove, og jeg saa milevidt uden at se Grænsen. Men min Far havde det med at spekulere. Han vilde vinde sine Fædres Rigdom tilbage og betale den temmelig betydelige Gjæld, som hefter paa vore Ejendomme. Og saa gik det rent galt. Rent galt. Han blev en ludfattig Mand, døde af Græmmelse. Og der stod jeg. Og ikke noget ordentligt

havde jeg lært. Og mine Slægtninge gjorde ingenting for at hjælpe mig. Slig er vi Franskmænd, om De vil vide det. Vi mangler Hjertevarme. Den ene kan se den anden drukne. Han lar ham rolig gaa tilbunds ... om der da ikke er Tilskuere, Publikum, i Nærheden, saa han kan vente at faa Applaus og Redningsmedalje. For *da* Gudbevares! Men der var ingen Ære at hente for den som redded mig. Derfor lod de mig glædelig gaa Fanden i Vold. Saa rent Fanden i Vold gik jeg nu ikke strax. Jeg var i Grunden flittig og dygtig i mange Henseender, trods min Mangel paa Uddannelse, paa Methode Jeg fik en Kontorplads, og i to Aar arbejded jeg mig frem til en ganske pen Stilling ved samme Kontor. Men ... jeg er af Naturen en Smule sær og ømtfindlig ... visse Ting taaler jeg ikke. Og nu hendte det, at vi paa det tredje Aar fik ny Kontorchef. Og han var en Tølper. Han behandlede os paa en ufordragelig Manér. *Mig* kunde han instinktmæssig ikke udstaa. Han var selv en stærk Tamp, kommen fra Gud ved hvor, og jeg var i hans Øjne en som hans Magt rigtig skulde glimre ved. He, jeg var jo Adelsmand uden Væddeløbsheste, jo jeg skulde faa det godt! Og jeg fik det godt, kan De tro. Værre end de andre. Jeg bar det flinkt en Tidlang, var virkelig overlegen. Men en Dag kom det til et modbydeligt Opttrin. Jeg sagde ham min Mening rent ud: Tølper! Pøbel! ... Kontorpersonalet var rædde som Mus, sagde intet. Og senere vidned de vakkert i hans Favør. De Slaver som hver Dag i Stilhed skældte ham ud. Nu krøb de for ham, var pene i sin Mund, kan De tro.

Jeg *haded* ham. Aa, medens jeg gik om og følte den store By's Mudder vente mig ... mens jeg gik om og sulted ... og *haded* ham, saa Hadet roded mig i mine Indvolde. Og nu sker noget. (Han vendte sig imod mig). En Dag styrted han i Trappen og kvaltes i Faldet. Han laa med Næsen i sit Blod, da Folk kom til. Og Forbløffelsen var stor. Han

havde aldrig vist Symptomer paa Slag- eller Faldesyge. Det saa ud som nogen havde styrtet ham overende ...

Jeg studsed. Jeg blev saa stille i min Sjæl. Men det var som Skyggevæsener myldred frem omkring mig, og de hviskede: Vi har gjort, hvad Du vilde! *Og jeg følte at disse Væsener var alle mine hadefulde Tanker.*

— Men denne ene Gang, det var vel et Tilfælde, mener De. Naa, jeg kunde fortælle mere.

Jeg havde et Par Aar senere en elendig Plads som en Slags Overhører i en Skole. En af Eleverne fandt sin bedste Fornøjelse i at plage mig. Han var rent udsøgt grusom. Ja han plagede mig som bare en rig, dum, ligeglad Fyr kan plage en arme Lærer. Jeg tabte Besindelsen en Dag, pryglede ham gennem. Og jeg fik min Afsked, og han stod skrævende og leende, da jeg gik min Vej. Da vendte jeg om, gik hastig hen til ham og sagde ham nogle stille Ord. Han lo ikke mere, stod med halvaaben Mund og maabed efter mig.

He, jeg vil nødig skræmme Dem med for mange Ulykker: men jeg kan bare nævne det, at mine Ord gik saa temmelig i Opfyldelse. Han har det værre end jeg.

... Naa, saa skal De høre en underlig Historie. Jeg var forelsket, og hun hed ved et dejligt jødisk Navn *Mirjam*, endda hun var en god fransk Pige. Og sandelig, hun smiled til mig og saa mig i Øjnene og gjorde alt det, unge Piger gjør, naar de er glade i en Mand. Men hendes Slægt og Venner likte mig ikke, og de sammenrottede sig og lo mig ud for hende. Og unge Kvinder har det saa underligt: man kan vanskelig true og forbande en Mand ud af hendes Sind, saa hun svigter ham. Men man kan le en Mand ihjel i en Kvindes Sind. Det gjorde de: „Ha, ha, smukke Frøken *Mirjam*, hvad vil Du med *ham* ?“ ... Jeg husker saaledes et Maskebal. Tonen blev fri. Jeg kom ind i et Værelse. Hun sad paa Fanget af en ung Fyr. Naa, det var hendes Halvfætter, og det var

Maskerade. Men jeg hørte ham hviske: „Man skulde tro, han altid gik maskeret ... tragisk Maske, Mirjam. Se bare den lange, krumme Næsen.“ — Og hun lo!

Han standsed, nikked langsomt med Hovedet og sagde stille:

„Ja, ja. De tog Mirjam fra mig ... aa, det dumme Barn, som ikke forstod bedre. Men ... hun kunde ha' ladet være at gifte sig med ham ... Halvfætteren ... som var min værste Uven.“

Jeg spurgte: „Naa, hvordan gik det hende?“

„Hun ler ikke mere af hans Morsomheder. De to har det fælt sammen. Hun flygter fra Livet saa godt hun kan. Bruger Morfin ...“

Han tiede. Vilde tydeligt nok ikke snakke mere om dette.

„Hvis jeg nu,“ blev han ved, „vilde fortælle, at jeg tror mange Mennesker har Evnen til at ville en andens Ulykke, ville den slig at Viljen blir Magt, saa talte jeg ikke sandt. De som lever i Fred og Velvære, de som er fornøjede med Livet, de kan ikke noget formaa. Bliv hadet af en fed Departementschef eller af en gemytlig Oberst eller Borgmester — blæs det et Stykke! Nej, de tifold undertrykte, forpinte, krænkede: hos en og anden blandt dem kan selve Sjælen blusse, og blusse med farlig Ild. Og den kan dræbe den stærke. For saa stærk en Mand er, han har næsten altid, ja hvad skal jeg sige ... en liden Rift i Fingeren, en bitte liden dunkel Krog, hvor han kan fældes ...

„Og nu min Herre, har jeg bare en Ting at berette ... jeg ved ikke, om jeg orker, men lad gaa. Det letter at tale om den. Det er en stor, ubeskrivelig Ting, som har plaget mig de sidste ti Aar ... De kan tro, jeg har forandret mig siden da. Dengang var jeg endnu ung at kalde. Paa kort Tid blev jeg ældet. Min Byrde var for tung at bære ...

Han standsed, stirred mig i Øjnene og sagde langsomt:

„Jeg er Aarsagen til Hundreder Menneskers Død. Jeg er Anstifteren af den store Bazarbrand i rue Jean Goujou den 4de Maj 1897.“

Da han talte disse Ord, lød hans Stemme ubeskrivelig øde, som kom den fra selve det evige Rum. Han stod urørlig. Jeg saa, at hans Mund var fordrejet, og at hans Øjne var lukkede.

Før havde jeg ikke ved at se og høre ham følt andet end den Art Forbløffelse, hvormed man iagttager et afsindigt, men vistnok uskadeligt Menneske. Nu gik en Isnen gennem mig. Han virked hypnotisk paa mig, der han stod ...

Jeg svared noget som:

„Hvorfor tror De, at De er Skyld i Ulykken?“

Han svared mig egentlig ikke, han talte hen for sig ... som i Søvn:

„Jeg havde dengang endnu en Smule Ærgjærighed, jeg husked min Slægts Traditioner. Jeg havde desuden netop faaet en liden Post i et af Ministerierne, en ganske liden Post, men en Post, hvorfra Adgangen til høje Embeder stod aaben. Det naged mig tidt dybt, at jeg ikke længer var hjemme i de Kredse, hvor man lever fornemt og foragter dem, som maa tage til Takke ... Saa, ja saa gik jeg paa Gaden en Dag, og jeg traf en gammel Ven ... en ung Mand af anset Familie, formuende, desuden en snil Fyr. Han fortalte en hel Del om denne fine Bazar han var med til. „Du burde se at komme med der,“ sagde han „i det hele burde Du se at indynde Dig lidt hist og her. Du har dog et gammelt, smukt Navn. Du er vist for stædig og stejl. Du burde dog bruge de Chanser, dette Navn gir Dig. Tag din Selskabsdragt paa og mød mig i Morgen ... Der skal være Arrangementsprøve. Der bliver nok lidt for Dig at gjøre ogsaa ... Jeg kjender godt nogle høje Herrer ... skal jeg tale med dem?“

Jaha, jeg mødte min Ven den næste Dag. Vi gik til Bazaren. Vi kom ind i et meget langt Træskur, der var be-malet som en Gade fra det gamle Paris. Min Ven bad mig vente. Han fjernede sig. Han kom tilbage igen. Han var bleg og ærgerlig. Han havde det ondt for min Skyld. „Naa det gik ikke?“ spurgte jeg, „de vilde ikke have mig?“ „Jeg gjorde mit bedste,“ svared han. „Jeg begriber ikke noget af det hele.“

Aa jo, jeg begreb. „Farvel,“ sagde jeg og gik. Det vil sige, jeg gik ikke ud strax. Jeg gik og standsede, gik og standsede. Jeg blev saa underlig for mig selv. Hm, saa de vilde ikke have mig. Jeg var for ringe, for ussel for dem. Her sligt langt Træskur, og se Udsalgsboderne, endpyntet med allehaande Krimskrams. Se der holdt nogle paa med at prøve en Lampe, en svær Lampe. Jeg gav denne Lampe en god Dag, men jeg spurgte ikke destomindre, hvad den skulde bruges til. Jo til Kinematograf ... Naa ... virkelig! Tak, Adjø.

— — — Nu maa De vide, at mit Mismod i de Dage havde en grufuld Væxt. Det skød frem som store, syge Skud. Jeg overfaldtes af en Melankoli uden Grænser, og det vexled med et Nag, der sank i mit Blod som Ild. „Du er syg,“ hvisked jeg, „siden slig Bagatel kan virke saa stærkt paa dig.“ Bagatel? At bli kasseret af disse Mennesker paa de grønne Grene. Jeg gik med hed Aande og brændende Øjne. Jeg vakled som en drukken. Hadet arbejded uafadelig hos mig. Det lod mig ingen Fred ...

En Eftermiddag gik jeg tilsengs. Jeg tørstede. Min Hals brændte. Jeg laa sammenkrummet som en Knude, jeg var i Kulde og Sved, mine Hænder var knyttede ...

Jeg laa hele Natten uden at sove. Om Morgenens bragte min Vært mig Dagens Blade. Se der stod om Bazaren: Stor-artet Begyndelse, skøn Udsmykning, solgt for over 40,000 francs, Aristokratiets unge Damer var der i Mængde, gjorde

ved denne Festlighed sine første Skridt i den højere Selskabsverden ... „Ha, ha, javist, de er der i en Klump, hele Banden ...“ jeg krammed Bladet sammen ...

Jeg blev liggende den Dag som i en Døs. Drømte om min Barndom. Alléen op til vort Slot, den dejlige Allé ... den store, hvide Balkon, hvor Roserne groede i de græske Marmorvaser ... der jeg stod som liden Gut og raabte ned til Gaardens Folk, som hilste ærbødigt og svarede omhyggelig.

He, og de Mennesker i denne Bazar, mange af dem var bare gemene Pengepugere; de kom med, mens jeg blev vist Døren ... jeg var for stejl og stædig ... javel, havde jeg dem i min Magt de Mennesker i rue Jean Goujou ... Jeg skulde ikke være blød ...

Ud paa Eftermiddagen blev denne Døs tungere. Jeg gik paa Vandring. Jeg var i Bazaren. Jeg saa igen den lange Træbygning, Billederne fra det gamle Paris. Jeg saa de brogede Udsalgssteder. Jeg saa de elegante Damer og Herrer, den stereotype Høflighed, de hyklerske Smil, de elegante Manerer. Jeg saa ogsaa et og andet langt Øjekast, en hed Geberde. Og jeg saa halvgamle Rigmænd og Leveherrer med brutale Fjæs ...

De vilde ikke have mig. Midt i min Døs begyndte Hadet igen at gro. En svær Bølge af Had samled sig hos mig. Jeg var fuldladet som en Mine ... Jeg standsed foran den store Lampe, der brændte og gløded af Olje og Syrer ... Ild! Hvor den maatte flamme herinde! Ild! Ild! Jeg skreg, jeg hujed, som jeg aldrig havde gjort. Og jeg stak min Stok i Lampen! Et vældigt Flammeblus, en Explosion. Jeg kendte Heden. Og Ilden snoed sig bortover, fik fat i det tynde Lærred ... det lyste, alt blev et Flammehav.

Hundrede Skrig! Nød og Rædsel!

Jeg for op. Hvor var jeg? I Sengen. I mit Værelse.

Og dog ikke der. Jeg havde været i Jean Goujougaden ... Ved Gud, jeg havde været der.

Jeg var urolig. Jeg tror jeg bad. Jeg stod op. Min Feber var borte. Jeg klædte mig paa og sprang ud. Det var som tusind Skygger omsværmende mig hele Tiden. De lo, de horede, de fortalte. Jeg for hen i Jean Goujougaden. Der blussed Ilden. Forfærdelse. De var brændt levende. Ingen Røg havde kvalt dem først. De var brændt levende. Jeg kjendte den søde, vamløse Lugt af brændt Menneskekjød.

Jeg gik hen og meldte mig selv. Jeg tilstaar alt. „Tag mig! Jeg kan ikke bære denne Skyld! Tag mit Blod! Lad mig ikke gjøre flere Ulykker!“

He, de undersøgte Sagen. Med sine kloge Næser og sine bebrillede Øjne. Og mit Alibi blev godtgjort. Og, he, jeg kom endog i en Avis, som et stakkels uskyldigt, degenereret Individ, hvem Ulykken havde sat en fix Ide i Hovedet.“

Han standsed, saa op som vaagned han. Gjorde pludselig et dybt Buk.

„Nu har De hørt det. Og nu skilles vi. Det lindrer at faa tale ud. Jeg ser paa Dem, at De begriber ingenting. Men De siger heller intet. Og Tak for det ... Men sandt er det, De hørte. Saa vist som Rummet over os er evigt. Adjø, min Herre.“

Han hilste endnu engang. Vented ikke engang paa Genhilsen, vendte sig hastig, gik med raske Skridt, var forsvunden før jeg vidste Ordet af det.

„Hallerne!“ raabte jeg til en Kusk. Og han kjørte mig langt og længe. „Stands ved Baratte!“ raabte jeg.

Og jeg gik i Baratte, og jeg satte mig inderst i Kaféen, hvor der var flest Folk. Og jeg spiste og drak af bedste Evne, og jeg lod Musikken spille Melodier, jeg holdt af. Og jeg snakked ivrig med de glade Natteravnne.

Jeg vilde for al Verden ikke tænke paa ham mere!

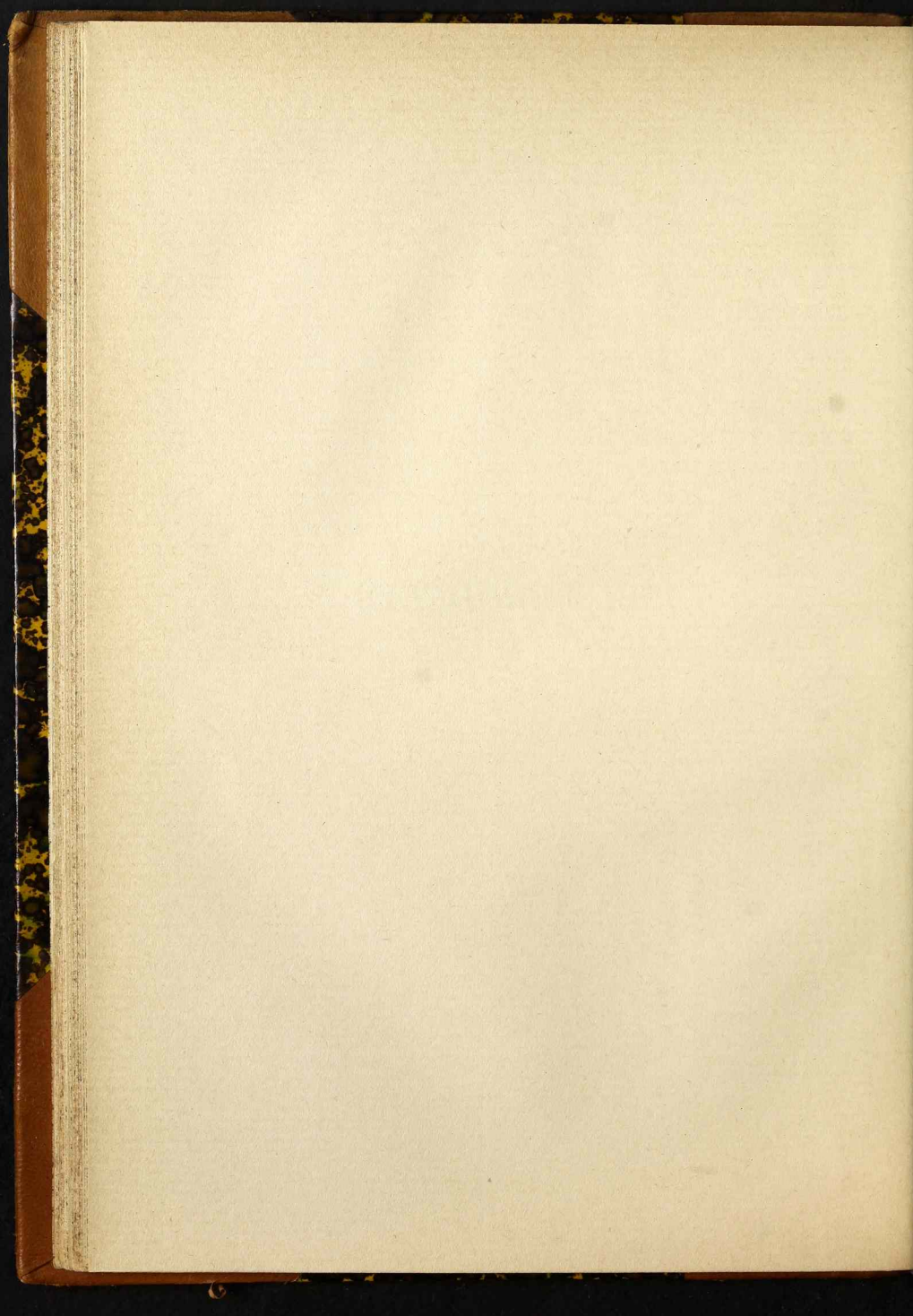
Og da Morgendæmringen brød frem, gik jeg ud. Og jeg saa Kjød og Grøntsager blive ført sammen i store Bjerger. Jeg klamred mig fast til dette „virkelige“ Liv. Mine Øjne fraased i Oxekroppe og Faarekroppe og Svinekjød og Høns, og jeg indsuged Duften af Salat og Kaal og Jordbær og Fersken og jeg klappede de svære engelske Heste paa de dampende Laar og jeg nikked til de kraftige Folk, som var paa Færde saa tidligt ...

Og alligevel ... Afsindets Trolde laa et Steds derborte og hujede!

JEPPE AAKJÆR:
SIDSELS BRUDELYS

Man var i Nedergaard ilav med den højtideligste Handling i Datids-Bondens Hjem: at støbe Lys og Væger til Aarets Brug.

Smørkernen var trillet frem og stod med sine tre blanke Staalgjord midt paa Lergulvet og dampede ud af det sydende Gab. Den var i Øjeblikket Aksen, hvorom alting drejede.

Husmoderen Bodil Mari kom i skarp Trav ind fra Frammeset med en sort Gryde ved Ørene. Det var det skoldende Talg, der under en selvfortærende Syden vippedes ned over det varme Vand i Kernen. Saa kunde da Støbningen ta' sin Begyndelse.

„Har Du nu Spilrerne tilrede, Sidsel?“ spurgte Bodil Mari hen til Datteren, en tungladen Ungmø paa 23, der gik og spredte nogle hvide Sengepuder over Langbordet.

„Ja, det var ikke sært!“ svarede Sidsel. „A holder jo nok *Dig* ved Lige. Her er nu foreløbig ti, fem paa hver Pind. Det forslaar da én Lidt.“

„Ja, lad os saa komme igang med det i Jesu Navn da, imens Talgen er tjenlig og Dag er paa Sky, og Karlfolkene kan holde sig ved en Side; for kommer *de* først ind fra Loen og kræver Melmad, saa har en den Fred, en faar.“

Efter denne korte Enetale slog Bodil Mari et energisk Læg paa sin Nederdel, hæftede den op over Maven og tog Opstilling foran Smørkernen, der maatte gøre Tjeneste som Støbe-kar. Saa begyndte de hvide Spilrer under en febrilsk Klirren at vandre gennem hendes ferme Hænder, mens Sidsel som den

adrætte Handlanger dampede omkap med Talggryden, naar hun paa Moderens Ordre bragte ny Forsyning af den hvislende Smeltemasse ind fra Gruen i Frammeset.

Bodil Mari stod huslig og trind og dyppede sine Lys med smaa sikre Haandbevægelser, der aldrig forfejlede Hensigten. Hændte det en enkelt Gang, at et Par spegede Væger klistrede til hinanden, naar de droges op af det varme Bad, rev hun behændigt en Haarnaal ud af sin Nakkeknude og bragte dem paany tilbage til Lodstillingen.

Der var næppe gaaet en Time, før et halvt Hundrede Lys hang færdigstøbte mellem Tremmerne af den gamle hulslidte Loftstige, der laa og strakte sit møre Skrog over to Træstole.

Sidsel var allerede fuldt beskæftiget med at pille de færdige Lys af Spilrerne og ordne dem i sirlige Hobe ovenpaa de hvide Puder langs Langbordet, da Moderen brat spurgte:

„Hør, sig mig en Ting, Sidsel, hvordan staar det sig egentlig i Tiden med Dig og Jakob?“

Bodil Mari saa sidelæns op paa Datteren. Sidsel blev blussende rød og fik endnu mere travlt med Lysene.

„Ja, a spørger ikke i nogen ond Mening,“ fortsatte Moderen, „men er der Tale om Bryllup og den Slags, saa var det jo paa Tide, te en tænkte paa Brudelys, mens en har Talgen i Gryden!“

„Du skal ikke tænke paa nogen Ting, Mor,“ svarede Datteren med Graaden bævende i Mundvigerne.

„Hvad skal a ikke!“ udbrød Moderen og glemte for første Gang at drage Vægesættet op af Støbekarret. „Er I ikke nærmere med jer Giften. Tho da troed a, te De havde anderledes Hævs paa ham, æ Sluri! Saa kan Du begynde forfra igen!“

„Det er ogsaa alene den grimme Drutti hendes Skyld!“ svarede Sidsel nu helt henne i Graaden.

„Er det hende æ Tulli der i Nørgaard, der gaar jeg imellem?“

„Ja,“ svarede Sidsel og afviskede Taarerne med sit For-

klæde, „hun *staar* og hester efter ham, ihvor det være *maa*, saa en anden én snart kan blive skammet ved at se paa det.“

„Ja, tho saadan var Moderen akkurat ligesaadan, mens hun havde Alderen — saameget en Burre til at hænge efter Karlfolk, og altid dem, en anden én havde faaet Sind til. — — Men kom *Du* nu her hen og støb de sidste Lys, mens Talgen er passende varm; thi ens Brudelys dem skulde en ung Pige da gjerne selv støbe, om der skal blive noget Held ved det.“

Uden Indvendinger traadte den tunge Sidsel nu hen til Smørkernen og indtog Moderens Plads.

Hun havde dog langtfra dennes sikre Greb paa Tingene men dyppede tungt og vægtigt, som naar man drukner en Kat.

Moderen stod i nogen Afstand med krumme Arme og saa lidt arrigt, utaalmodigt paa dette manglende Haandelav.

„Det tror a ikke, Du kan tjene din Føde ved, Morlil!“ sa' Bodil Mari og vedblev at følge Sidsel med Øjnene.

Sidsel blev mere og mere nervøs under dette kritiske Blik. En Gang kom hun til at dyppe to af Spillens fem Lys uden for Kernen. Under sin Anstrængelse for at faa dem ind igen, manøvrerede hun saa uheldigt, at de gled ud og trillede ned i Sandet.

Moderen styrtede til og lønnede hende med et kraftigt Pluk i Armen.

„Staar Du og sover ved din Bestilling!“

„A vil ikke ha' mere med det at gøre!“ raabte Datteren og slængte Pinden med de tre sidste Lys, „for det bliver ikke til noget alligevel.“

„Mener Du med Jakob?“ spurgte Moderen halvt i Truen.

„Ja! For a vil slet ikke ha' *ham*, — — — naar han ikke vil ha' *mig*,“ fuldførte Sidsel under et vildt Styrt af Taarer.

„Snak om en Ting!“ erklærede Moderen kort og førte atter med sikker Haand enhver Del — den grædende Lyse-

støber iberegnet — tilbage til Grundstillingen omkring Smørkernen.

Sidsel dyppede videre, mens hun græd stille. Svien ved Hjærtet og Svien i den nappede Arm var lige gode om at drive Taarerne ud.

Et Sekond stod de blanke som Hagel under de lange, blonde Øjenvipper, trillede saa ud, laa et eneste Nu paa Sidsels kuglede Barm for saa at forsvinde med et lille Smæld i Støbekarret.

Under saa megen Modgang rundedes Sidsels Brudelys mere og mere. Under den fortsatte Øvelse gik Arbejdet mindre uvilligt fra Haanden; Taarerne begyndte langsomt at tørre; Moderen søgte nu at gøre sin Hidsighed god igen ved en Hentydning til Lysenes Vækst.

Endnu engang kom hun træskotripende ind fra Køkkenet med ny Støbemasse; det fræse og hvislede og sydede, mens de stigende Dampe slyngede en luftig Boa omkring Sidsels buttede Hals.

Paa Stilheden i alle Ting kendtes det, at det var begyndt at aftnes. Novembersolens sidste Straaler funkede i Lyseaksen under den gamle Fyrrebjelke og flænged sig tilblods paa Rivejærnet over Kakkellovnen. Den støvede Geranie i Urtepotten, der allerede havde krummet sin sprøde Stængel mod Natten, vendte endnu engang sit røde Blomsterøje mod den synkende Sol. Endnu lyste de blegrøde Væger gyldent gennem den hvide Talg, naar Sidsels buttede Arm i forsigtige Buer løftede sine Lys ud af det sydende Bad; men snart begyndte det for Alvor at mørknes i Rummet over de hvide Puder med Lysdyngerne.

„Giv dem kuns endnu et enligt Dyp, Sidsel,“ opmuntrede Moderen fra sin Vagtpost i Frammesdøren.

Nu gled Stuedøren op, og en ombyttet Skikkelse traadte over Tærskelen. Det var den halvgamle Tiggerske Ka' Simsted,

der strejfede Sognet rundt og havde et afgjort Instinkt for, hvor der var noget at hente. Her kom hun nu altsaa for at ta' Tiende af de nystøbte Lys. Hussikker skød hun sine mange Bylter ind i Bænkstegen og krøb selv bagefter.

„Ih, Gud ha' evig Ære og Tak, her kommer en ellers til Guds Velsignelse. A har saamænd ikke ejt én Lysende inden mit Dørrin, siden Vinter gik ind,“ sa' Karen og snøftede op i Næsen.

„Hvad har Du saa gjort ved Sagerne, Morlil? Tho a ved da, det ikke er fjorten Dage siden, te Du fik et stort Lys med Dig herfra. Tho en skulde da ikke tro, te det er Sandhed, Folk siger, te Du gør det i Brændevin, hvad en gir Dig?“ sa' Bodil Mari.

„Nej det er den største Løgn, te nogen én kan sige mig paa! Det siger a Dig, Bodil Mari, saasandt a agter at blive salig,“ raabte Karen, i Harmen over at være gennemskuert.

Længe flæbte hun nu i Tavshed, mens hun samlede Edder. Saa sa' hun med sine kolde Øjne drejed mod Sidsel:

„Naa, saa fik de da omsider en Ordning paa det i Nør-gaard; det blev jo da saa alligevel Stine, der kom til den bedste Ende.“

„Hvordan det? Skal hun da ha' Gaarden?“ spurgte Bodil Mari.

„Ja, aaeja!“ svarede Tiggeren.

„Da var det snart for god en Almisse til den Toj!“ svarede Bodil Mari vredt.

Tiggeren saa endnu hvassere paa Sidsel og sa':

„Saa bliver det jo nok til Alvor med hende og ham Jakob; for det skal jo være saa farlig skønt mellem de to, efter hvad Folk siger. Og der kunde sgu ogsaa blive et bovnt Par af dem; de kunde redelig klæde hinanden. Der *vilde* komme mange i Kirken den Dag, *de* skulde ha' Bojel, det er baade sikkert og sandt!“

„Ja, vilde der saa komme mange af din Slags, Karen, saa kunde Folkene da ikke være andet end al æret ved det!“ svarede Bodil Mari spydigt.

Ka' Simested havde alt et giftigt Gensvar paa Læben, men begav det, da hun kom til at huske paa, at hun endnu ikke havde faaet det Lys, hun var kommen her for.

„Aa, nu er det aldrig værd at give dem mere!“ sa' Bodil Mari, idet hun brat vendte sig mod Datteren, som under den sidste Del af Samtalen havde faaet saadant et Jav med Lysedypningen.

Bodil Mari tænkte nu en Væge. I det samme gik Døren atter; det var for en Række Ung-Fremmede, der aldrig udebliver paa en Lysestøbningsaften; lutter Naboundom, Piger saavel som Karle; den stærkt ombejlede Jakob, en skægløs Knøs med evigt smilende Træk, var ogsaa med.

Sidsel forlod nu Smørkernen og gik frem og gav Haand; sidst og ligesom i Drømme til Jakob; hun saa imens paa hans Træsko; han fik Øjnene saa højt som til hendes Knæ; der blev de en Tid. Begges Kinder var purpurrøde.

„Aa, værsgod og gaa *fra* Døren!“ sa' Bodil Mari.

Man fordelte sig smaasnakkende langs Skamle og Bænk.

Da Talen et Øjeblik var gaaet istaa, henvendte Tiggersken sig til den yderste paa Skamlen, en smuk frisk-leende Pige, som hendes grønne Øjne længe havde været hæftet paa:

„Sig mig, Du bitte Tulli, kendes Du ikke ved mig?“

Den leende, der nys var kommen til at tjene der paa Egnen, mindedes ikke den gamle.

„Er Du da ikke en Datter af Jesper Toftum?“

Sofie indrømmede det.

„Ja, tho saa er vi da snart af en Svinslav', som de siger for et gammelt Ord.“

„Hvi det?“

„Jo, tho saa er det da din Morbror, der har lokket mig.“

Karlene skrannede, saa det klang i Smørkernen; Sofies Øjne gled haabløst hen over Bordets hvide Lysedynger. Et bitte Lidt efter svandt Tiggersken ud af Døren med to friskstøbte Lys ragende op af den fyldte Mælkekrukke.

De unge sad ved Kaffebordet, da de smaa Piksten i Forstuen atter larmede under en nyankommen Gæst. Det var Stine Nørgaard, den Pige der i den senere Tid havde skaffet Sidsel saa mange vaagne Nætter. Hun var en meget „levende“ Pige at se paa; sort Haar og brandbrune Øjenstene og en varm, beslutsom Mund med blaaduggede Læber. Hendes Fødder stod ikke længe ad Gangen paa samme Sted. Hendes Dragt var lys med mange Ophæftninger og et Utal af brogede Sløjfer. Det var vanskeligt at finde en stærkere Modsætning til den firkantede, flegmatiske Sidsel med de tunge Skørter og det ølglatte Haar og de mange bredhovede Smedesøm i Træskobederne.

Sidsel gik ogsaa hende i Møde med det obligate Haandtryk, ganske vist med en Mine, som vilde hun istedet gi' hende et Ørefig.

Med et rigtigt Instinkt for, hvor Ungdommen flokkedes paa en saadan Aften, var Stine søgt til Nedergaard, mest dog for Jakobs Skyld; hun havde gjort sig et nemt lille Ærinde, idet hun foregav, at deres Øl var sluppet op derhjemme; nu vilde hun da saa gerne laane lidt her i Nedergaard, til de selv fik brygget; hun medbragte i den Anledning en gul Lerdunk.

Det forbavsede hende da saa meget, at de var ifærd med Lysestøbning; havde hun anet noget saadant, skulde hun da rigtignok ikke være kommen til Forstyrrelse! — Hun lod sine brune Øjne artigt spille, mens hun løj. „Og saa saamange Fremmede *her* er!“

„Aa, da er de vel ikke hver én mer end jævnthen fremmed for Dig, bitte Mor!“ afbrød Bodil Mari for at gøre en Ende

paa Hykleriet. „Gaa Du kuns fra Døren og faa Dig en Kop Kaffe med de andre.“

Stine lod sig nøde passende længe, strøg derpaa Tørklædet fra de buttede Kinder og tog Sæde nederst paa Skamlen.

Her ved en ryddet Ende af Langbordet, hvor de knapt tørrede Lys var trukne tilbage paa deres Puder, gik de unges Flirt, mens Pigernes hvide Tænder malede Søsterkagen eller bed tugtigt af den hugne Sukker. Pludselig kunde saa Sladderen gaa istaa, saa man hørte Teskeernes Ringlen i Kopperne; men brat kunde der atter brage en Latter løs som fløj en hel Flok Høns i Vejret. Naar en saadan Lattersalve udløstes, saa Sidsel alvorligt spejdende fra Stine til Jakob, for at komme under Vejr med, om noget i *deres* Adfærd havde været Anledning.

Bodil Mari gik bag Skamlen og nødte: „Aa, Jakob, værsgod, tag en Kage mer! Du er da ikke *saa* forædt! — Stine! Du kom sidst; tag en enlig Kage. A har flere derude.“

Bodil Mari pegede energisk ad enhver med Kagefadet og gav det et lille Ryst for at faa den lækreste øverst.

Det var dog kun Gaardmandsbørnene, hun gjorde sig saa megen Ulejlighed for. Tjenestefolkene maatte saa meget vel faa en Kage, men ligefrem *nøde* dem til at tømme Fadet, var der dog ingen Grund til.

Jakob og Stine havde faaet Plads ligeoverfor hinanden. Stine kunde da ugenert sende Jakob de hedeste Blikke. Jakob, der havde Ansigtet mod Stuen og hele Tiden følte sig bespejdet af Sidsel, turde knapt nok gengælde Stines Øjekast og søgte at dække sin pinlige Situation ved et Smil, der blev skævere og skævere.

For at komme ud af Klemmen begyndte han at tale om, at han skulde hjem at gi' Hestene.

Straks fik ogsaa Stine travlt med at komme afsted.

„Ja, holdt bitte Mor,“ sa' Bodil Mari, „Du glemmer nok rent, Du skal ha' dit Øl med.“

Stine havde virkelig glemt dette, og ønskede nu Øldunken Pokker ivold. For Skams Skyld kunde hun dog ikke gaa fra den. Jakob havde allerede lagt Haanden paa Klinken, da Bodil Mari tog Øldunken og gik ind til Tønden for at fylde den; hun tog god Tid til det, for at hindre, at de to skulde komme til at gaa samtidig.

I Ventetiden var Stine gaaet hen til Bordet for at fingerere ved de udstillede Lys. Da hun kom i Nærheden af Brude-lysene udbrød hun spottende:

„Ih, Jøsses, bitte Børn, det var endda nogen tykke Lys! En skulde snart tro, der var én her i Huset, der gik i Gifte-maalstanker!“

I det samme saa hun skadefro paa Sidsel.

Denne, der var ude af sig selv af Skinsyge, raabte, idet hun gik nær ind paa Livet af den udfordrende:

„Om saa var, saa har en vel ikke behov at spørge Dig om Forlov!“

Det var ifærd med at trække sammen til Skandale.

„Ih aæha, bid ikke min Næse af!“ svarede Stine. „Du kan saamænd for mig tænde dine Lys, naar Du vil og for hvem Du vil. Det bliver dog alligevel næppe for den, som a vil ha'!“

„Din lede Tingest!“ raabte Sidsel. I det samme susede en Lysespiller ned og ramte Stines Kind, saa der stod en lang Stribe i Kødets.

Da Bodil Mari kom ind fra Spisekamret med den fyldte Øldunk i Favnen, var det hele i vild Opløsning; Jakob og Stine havde taget Flugten i Forening, de andre raabte og skreg i Munden paa hverandre, nogle med Bebrejdelser, andre for at ta' Sidsels Overilelse i Forsvar.

Bodil Mari satte Dunken fra sig paa Gulvet og gik hen til

Datteren, der hulkende havde kastet sig ned ved Langskamlen:

„Har Du lagt Haand paa hende! Det var det værste, Du kunde ha' gjort Dig selv. Nu er a ræd for, det kan ha' lange Udsigter med at faa Blus paa dem dér;“ hun pegte paa Sidsels Brudelys.

*

*

*

Jakob vedblev endnu en Tid lang at dingle mellem de to Rivalinder. En Tid efter det uheldige Kaffegilde havde Stine det absolute Overtag; men saa syntes der atter at være indtraadt en Forandring i Jakobs vaklende Sind, under hvilken han begyndte at vise sig i Nedergaard, som om intet var hændet. Det var dog kun en kort Stund; Sidsel tabte atter mere og mere Terrain, indtil det en Dag gik som en Løbeild mellem de smaa Gaarde, at Præsten havde lyst for Jakob og Stine.

Bryllupsdagen blev berammet, og Byens unge Kvinder løb med „Send“ til Brudens Hjem. Heller ikke Nedergaard kunde for Naboskabets og Skikkens Skyld undslaa sig for at følge Trit. „Send“-Kurven stod allerede pakket for Overbordenden og Bodil Mari løb frem og tilbage for at fylde mere og mere i. Det maatte for ingen Pris hedde sig, at *hun* havde benyttet sig af det spændte Forhold mellem de to Familier til at yde mindre i „Send“ end Naboerne. Og det var efterhaanden bleven en ganske righoldig Kurv, om end med et noget broget Indhold: Ved den ene Side to Snese Æg og et mægtigt Stykke Smør, der var sat op i de mest fantastiske Former; ved den anden Side en levende sort Kok der strakte Halsen ud over Kurveranden og kaglede, saa de røde Hudlapper skælvede.

Da „Send“-Pigen stod i al sit Puds, parat til at gribe Kurven ved Hanken, kom Bodil Mari rendende med fire tykke

Lys, som hun halvt undselig jog ned i Kurven ved Siden af Smørret.

Sidsel blev som et dryppende Blod; det var jo *hendes* Brudelys, som Moderen her vilde skikke bort til den Kvinde, der havde taget hendes Kæreste fra hende.

Der kom til at staa en stor Strid, før Kurven kom af Gaarde.

Bodil Mari anførte, hvor kærkommen denne Gave vilde være; da de ikke havde „støbt“ i Nørgaard i umindelige Tider, mens Sidsel oprørtes ved Tanken om, at hendes Lykkes Overvinder skulde ha' *hendes* Brudelys brændende som Sejrstrofæ ved sin Kouvert.

Sidsel var ellers vant til at være Moderen hørig og lydig i et og alt, men Bodil Maris manglende Finfølelse tvang i dette Tilfælde Datteren til Oprør; og da ingen Overtalelse kunde bringe Moderen til at opgive sin en Gang tagne Beslutning, skred Sidsel med kridhvide, dirrende Læber hen mod Kurven, greb Lysene og brød dem i Stumper for Moderens Øjne.

Bodil Mari saa en Stund paa Datteren i maabende Forbavselse; gik saa med et vredt Kast i Skørtet ud i Frammeset, kom atter ind og lagde tavs en Spegepølse i Lysenes Sted.

*

*

*

Det var selve Bryllupsaftenen. Alle Gaardens Folk var tagne til Gildet; Bodil Mari ogsaa. Sidsel sad nu alene hjemme. Det havde været en bitter Dag for hende. Hun holdt jo trods alt saa usigelig meget af Jakob. Ham kunde hun nu slet ikke være vred paa; ham vilde hun blive ved at mindes som sit Livs eneste Kærlighed.

Sidsel var af den særegne Art af Almuekvinder, hvis Skæbne er bestemt saa at sige ved den første Mand, de møder.

Ligesom der er visse Larver, der vælger Sultedøden, hellere end de ta'r et Bid paa et andet Blad, end det de er vante til at leve paa, saadan er der Kvinder, mest i afsides Egne af Landet, der éngang skilte fra den Mand, der har vakt deres Kærlighed, gaar til Grunde, hellere end de følger sig efter en anden Mand.

Sidsel var i et og alt en Hjemfødning. Gaardens Skjel var i meget ogsaa hendes Skjel. Hun havde lige kunnet overkomme at gaa til Nabogaarden med sin Kærlighed. Jakob var bleven vævet ind i hendes Drøm om Lykke. Andre Mænd var der ikke.

Og nu sad hun der i sit ensomme Kammer med Sorgens sviende Glød under Hjærtet, mens al anden Ungdom strømmede sammen til Dansen.

Hvad var Klokken? Ja nu maatte det være ved den Tid, de gik fra Bordet.

Hun aabnede Vinduet ud mod Sommernatten. Maanen hang stor over duggede Rajgræsmarker, mens Aftentaagen skød en hvid Elv ind mellem de to Gaarde. Nu kom der Toner ud af Taagen; Violintoner, Valsetoner; nu dansede Stine Brudevals med *hendes* Kæreste!

Sidsel sad længe ved det aabne Vindue og stirrede med graadsvulne Øjne ind i den hvide Taagesky mellem hende og Bryllupsgaarden.

Saa lukkede hun Vinduet uden Støj og rullede Gardinet ned med smaa Ryk.

Hun aabnede for en lille aflang Pakke og hentede saa alle Husets Lysestager. Ud af Pakken tog hun fire svære Lys — Resterne af hendes Brudelys, som hun havde vidst at gemme tilside for Moderen.

De var sirligt indsvøbte i rødt Silkepapir, der duftede svagt af Lavendler fra det Egegemme, hvor de havde været skjulte. Sidsel satte dem omhyggeligt fast i Stagerne og tændte dem

varsomt. En Mus havde bidt et Hul i et af dem, ellers var de alle saa fine med den blegrøde Væge pippende ovenud.

Sidsel ordnede Stagerne med skælvende Hænder og sad foran Lysene som ved et Alter.

Hun hentede Jakobs Portræt op af sin Kommodeskuffe og satte det mellem to af Lysene.

Hun brandede deres Flamme og bragte dem til at lyse højt, mens hendes Taarer faldt med smaa Glimt over Bordpladen.

Saaledes viede hun sig til Ensomheden.

Længe sad hun smaapludrende foran Portrættet af sin falske Ven.

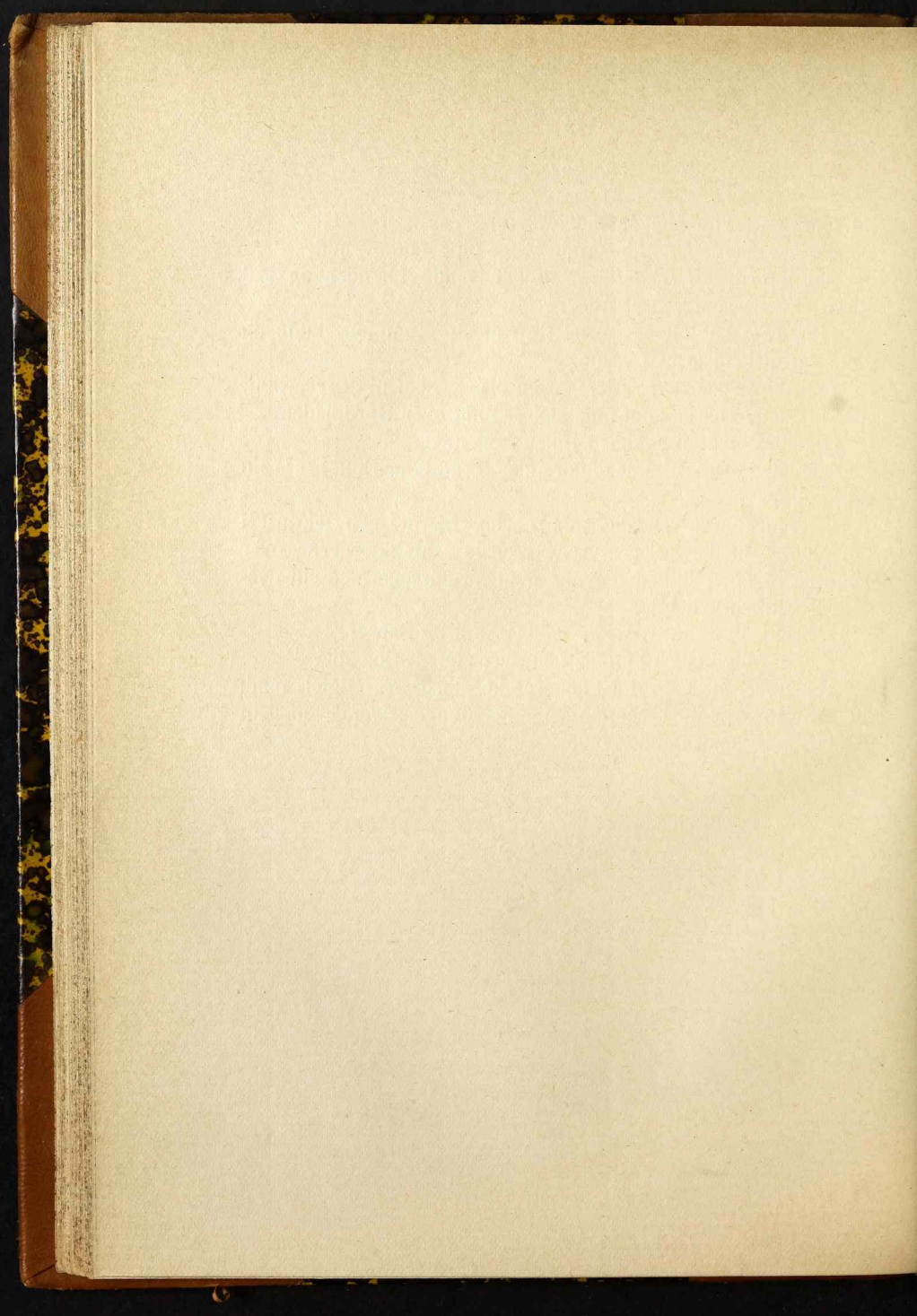
Dødningeuhrets Dværghammer slog fjærnt men taktfast i det gamle Bjælkeværk; Musene raslede i Maltkærnerne over hendes Hoved. Stilheden fyldte Mellemmrummene med sin dysende Konkyljesyden.

Den bitre Graad trættede hendes Sind og Sanser.

Paa engang bøjede hun sig ned over sin Arm og sov.

Da Moderen ud over Natten vendte tilbage fra Gildet, fandt hun Sidsel endnu i samme Stilling, tungt sovende mellem Resterne af hendes nedbrændte Brudelys.

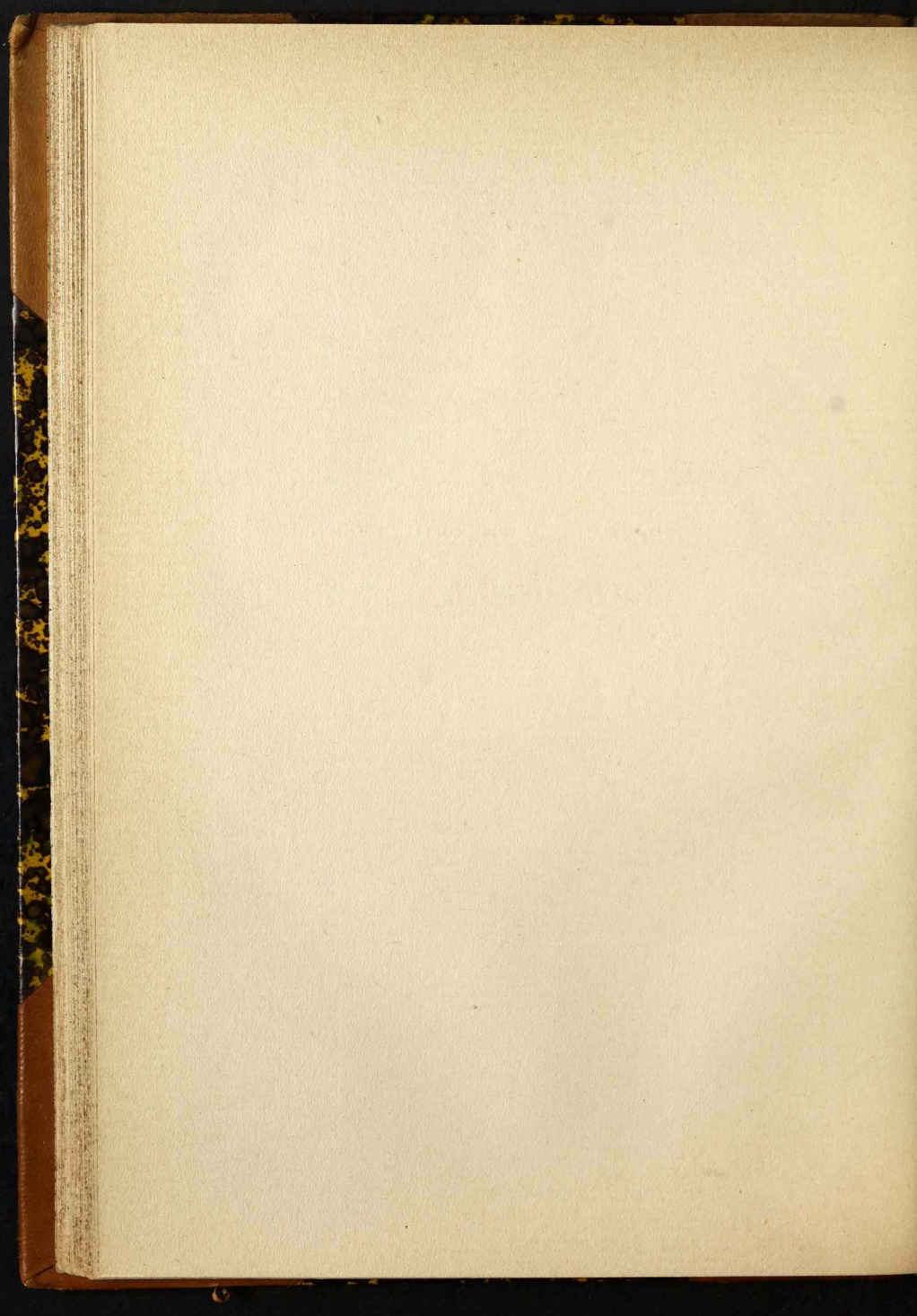

JOHANNES V. JENSEN:

MONSUNEN

Elof Månson havde hjemme i Vestergötland og var Cowboy i Texas. Mellem Kammeraterne gik han under Navnet „Mon-sunen“ (The Monsoon) formodentlig en Gang afledt af hans Navn af en eller anden Kollega, der kunde have været Sømand eller haft Vid eller ikke vidst, hvad han sagde. Navnet passede imidlertid til Manden. Han blæste stridt men til hvilken Side hver anden Gang.

I sin Ungdom var Månson som saa mange andre tusinde „Svenskere“ draget over Havet for at vende hjem igen. Det var hans udtrykkelige Ærinde, dog med den Tilføjelse, at han, der drog ud fattig som et Stenaldermenneske, agtede sig hjem snarest til sin Landsby belæsset med alle Kaliforniens Skatte. Det gik ham som de andre, han blev akkurat hvad man i Amerika med blandet Respekt forstaar ved en *Swede*, en udmærket Arbejder men ustadig. Han var ved alt, indtil han endte ved Cowboyens Erhverv, der i hele sin æventyrlige Foreløbighed tiltalte hans Smag saadan, at han skønt altid ridende i fuldt Firspring aldrig kom videre.

Af den lange fregnede Bondedreng med Haandleddene ud af Ærmerne, der skramlede ombord i et Udvandringsskib med sin Bylt, kejtet næsten til Lammelse og stum som et Offerfaar, var der ikke meget synligt tilbage; „Monsunen“ var en Cowboy som Cowboys er, adræt, med et Skraal ud af Halsen, lynhurtig, voldsom; det hærdende Liv paa Kvægsletten med hundrede Mil til alle Sider havde dyrket hans fysiske Kræfter og hans Sanser op til den højeste Ydeevne. Det er umuligt at give en

Forestilling om hans Haardførhed og om den legemlige Forfinelse, det Sporgen, han udfoldede under sit Arbejde mellem det halvvilde Kvæg, altid under aaben Himmel; man maa have set en Cowboy i Funktion for at vide, hvor vidt praktisk Idræt kan drives. „Monsunen“, der havde været en Snes Aar i Amerika men var uden Alder, lignede et Skelet oversnøret af Muskelreb paa alle Leder, og hans indvendige Dele stod for enhver Prøvelse, han vejede ikke to hundrede Pund og kunde kaste en Stud. Ved Hoften hang hans Revolver, men han havde ikke Brug for den, ingen Mand i Amerika, var han nok saa glimrende udrustet og hovmodig deraf, faldt paa at gaa den senede og resolute Svensker for nær. Paa en Maade havde „Monsunen“ altsaa naaet alt hvad et Karlfolk kan naa i Amerika eller hvorsomhelst i Verden. Men han var og blev den samme som den Gang han udvandrede. Han laa hver Dag paa Rejse, han skulde hjem til Sverig, sagde han, naar han nu var kommen til denne her Formue, der laa i Luften.

„Monsunen“ spillede. Han var kendt som *Gambler* i alle Kroer fra Galveston og op til Kansas City, og han var skattet, for han tabte lige saa regelmæssigt som et Sandur løber ud. Han tjente meget, et Jærn som han var, han var forlængst Formand paa højeste Løn, lige saa meget om Maaneden som et Gaardsted i Sverig indbringer et helt Aar, og i al den Tid „Monsunen“ laa ude paa Vildsletten med Kvæget fra Uger indtil Fjerdingaar ad Gangen brugte han ikke en Cent. Men naar han saa kom ind til et beboet Sted, hvor der var blot saa meget i Retning af en *Saloon*, at fire Mand kunde sidde sammen om et Spritanker og bevæge Albuerne til Poker, ja saa var det, at „Monsunen“ vendte og peb op til Orkan, avet om. Civilisationen, selv i primitiveste Form, slog den stærke Svensker som en rasende Feber, hvorunder han dog slet ikke morede sig men bare brændte op. Først svirede han under kolde Hyl, spredte barsk om sig med Penge og Gæstfrihed

til alle Sider, og paa dette Stadium kunde han minde om en af disse tornede, sene Kaktus, vant til Tørke, der endelig en Gang bryder ud i en vild Blomst uden Duft; men naar han saa var bleven tilstrækkelig ophidset, besatte Hjemveen ham som en desperat Inspiration — *nu, nu* skulde det være, Sverig og Grunden til at han levede føltes som store Vingelag over hans Hoved — og kom saa med Kortene, *damn your eyes!* Et Par Timer efter var Svenskeren blanket af og kunde ride ud og svale sig mellem sine Køer nogle Maaneders Tid igen.

Han tog det med Fatning hver Gang, saa uden Protest sine Kontanter vandre over i de andres Lommer. Det eneste der kunde mærkes paa ham var, at han blev ædru, hvor meget han saa havde indenbords, efterhaanden som han tabte. Naar han var færdig, sukkede han og saa sig om med triste, forlummede Øjne, lignede sig selv som Bondedrengen fra Sverig, men der var ogsaa et saaret Træk om hans Mund, der lod se, at han var ved at blive en gammel Mand. Det hændte, at han efter saadan et lykkeløst Spil satte sig til at græde. Kammeraterne misforstod ham ikke. De kendte ham som en Mand uden Munterhed, han lo aldrig, og derfor maatte det have andre Grunde, naar han græmmede sig, end Tabet af et Kvartaars Løn. Det var heller ikke Pengene, Monsunen græd over men Minderne, Vestergötland, som havde været saa nær og atter var haabløst forsvundet.

I Grunden gjorde Monsunens Skæbne ham ikke videre iøjnefaldende mellem andre Cowboys og Svenskere, for hvem Tilværelsen falder malerisk og meningsløs; men der hændte ham dog en Gang noget ekstra, som drog ham frem over Niveauet og paa en led Maade blottede Naturens Hensigt med ham, det var den Gang han fangede Bisontyren.

Nogle Hyrder, der havde været paa Strejftog efter bortløbet Kvæg, kom tilbage fra en afsides og vild Bjærgegn højt oppe

ad Rocky Mountains til og meldte, at de havde set en mægtig gammel Bison Tyr, der ganske ene gik oppe i Bjærgene. Nu er Bøflen totalt udryddet i hele Amerika paa nær en lille Flok i Yellowstone Park, det vakte derfor Opsigt, at en gammel Tyr, formodentlig den sidste af en forsprængt, bortgemt Flok, endnu gik frit omkring som i de gamle store Indianertider. Cowboyerne snakkede om det paa Stationerne, og derfra kom Rygtet i Bladene, og snart forlød det, at en Rigmand oppe i Kansas City bød 5000 Dollars for Dyret levende bragt til Byen. Det var mange Penge. Kohyrderne, Jægersmænd og Folk der ellers havde blot den almindeligste Forstand haanlo, naar de stod ved Skænken, og Snakken faldt paa Tyren — vilde den Millionær deroppe i K. C. gøre Nar ad dem? At tage op og skyde Tyren, det var i sig selv et Stykke Arbejde, at fragte Kroppen ned var ugørligt. Men at hente Tyren levende — Idiotti af et Bymenneske!

„Monsunen“ hentede den.

Saasnart Svenskeren havde faaet Nys om Millionærens Tilbud, slog det ham, at her var hans Chance; saa godt som rede Penge med et Kup, den lige Vej til Sverig! Og efter at han havde skaffet sig fuld Vished for Tilbudets Ægthed, tog Monsunen Orlov fra sin Ranch og begav sig ganske ene op i Bjærgene. Ekspeditionen tog ham med Henrejse og Indfangning af Tyren i alt en Maaned, og i den Tid døjede han større Savn og Overanstængelse end der lader sig sige; maaske var han det eneste Menneske, der havde Krop til at holde det ud og Halstarrighed til at føre det igennem. Man havde næsten glemt baade Tyren og ham, da han en Dag stillede nede ved en Station i Nærheden af Fort Worth, mager som en Harve og omtrent fra Viddet af Strabadser og Mangel paa Søvn. Han lejede en Vogn og Mandskab og hentede Tyren, som laa bunden nogle Mil fra Stationen. Hvordan i Alverden var det gaaet til?

Ja, Historiens Detailler blev aldrig rigtig oplyst, for Monsunen var ikke en Mand af mange Ord, og skulde han endelig fortælle noget, gjorde han det med en Knapshed, der forekom ham selv udtømmende, som nu i dette Tilfælde med Tyren, hvor alt hvad han forklarede var, at han altsaa, som der var Syn for, havde fanget Bæstet. *I got him.* Det var hele hans Forklaring. Men de andre Hyrder, *Kenderne*, de kunde se Bedriften, de stirrede hovedrystende paa Svenskeren uden at ytre stort andet end de lave Lyde, der af sig selv stødes ud af Halsen, naar man dybt grebet gaber paa noget Overordentligt.

Hvad „Monsunen“ angaar, havde han kun haft Øje for de 5000 Dollars med Vestergötland bagved i et Syn, der gjorde ham gal af Energi, og andet var ham heller ikke præsent nu, da han havde Tyren.

Men man har jo Lov at forsøge at tænke sig ind i Enkelthederne af Svenskerens herkuliske Bedrift. Først har han opledt Tyren, og det var ingen Ferieudflugt. Selv med en omhyggelig Forklaring fra Hyrderne, der havde set Tyren, var det at finde den lige saa vanskeligt som at lede efter en Lomme-kniv i en Høstak. Efter at have sporet den op, har han *roped* den, givet den Lassoen om Hornene, og har nu staaet foran den umulige Opgave at skulle lede den gigantiske Vildtyr mange Dagsrejser ned fra Bjærgene til nærmeste Station. Det var ikke et Stykke Kvæg, han havde med at gøre, som skønt halvvild dog kender Lassoen og har Respekt for den, og som alligevel kan give baade Hyrde og Hest nok at trækkes med; det var en gammel olm Bøffelhan, der aldrig havde smagt Mands Nærhed eller noget, der hed Indgreb i dens Selvbestemmelsesret, det var selve Oksernes Konge, han inviterede paa Løkke om Koderne og behag at følge med denne Vej, det var hans Majestæt den store Bøffel, paa hvis Ryg titusind Generationers Styrke og Galop har taarnet sig op i en Pukkel,

saa at han min Sjæl overgaar endogsaa sig selv i Størrelse. Ham var det Svenskeren etablerede en vis spændende Forbindelse med ved et Reb, der ikke kunde rykkes over, mellem Tyrens Horn og Sadelknappen. Det var en haard Hest Svenskeren red, et ildvornt Øg gjort af Sener og Flintesten, og de to forenet i et manglemmet Springvæsen, hvorfra der udskød snørende Fangliner, begyndte altsaa at fortrædige den store Ensomme. Man kan se den lodne Fader Buffalo, Oksernes Konge, pukle sig truende for Rytteren og med Mulen mod Jorden give Luft for de skudlignende Fnys gennem Næsen, der siger, at nu *kommer* han snart. Og saa begynder Duellen. Snart er det Kong Buffalo, der i meget krænkert Majestæt søger ind paa Mand og Hest, i tordnende Firspring og med Brøl ud af sig som Bombeslag, snart er det den flintrende Mustang, som synes at bide Jorden med Hovene, og den stumme Rytter, der forfølger Tyren og jager den eller haler i den med de skærende Reb — ingen Pardon paa nogen af Siderne — men hvordan det saa gaar, véd den utrættelige Djævel paa Hesteryggen altid at narre Bøflen ind i den Retning, han vil have den. Der gaar halve Døgn og Gud ved hvor mange Mile, hvori Kong Buffalo i morderisk Enfold tror at jage Rytteren ud af sit Rige, stadig i Hælene paa ham; mens Manden til Hest foran bare passer paa at ride saa stærkt til, at han holder Lassoen nogenlunde strakt, og i al den Tid nærmer de sig i lige Linie de beboede Trakter, hvorhen han vil have Tyren lokket. Til andre Tider, naar Tyren behager at lægge sin kongelige Ukrænkelighed tilside og som et blot plaget og fortvivlet Dyr søger ved Flugt at lægge Afstand mellem sig og Plageaanden, mager Rytteren det ogsaa saadan, at Flugten i Stedet for at bringe Bøflen midt ind i Urnaturens Skjul, fører den direkte ned mod Civilisation og Fangenskab. Om Natten giver han Bøflen fri, notabene med en svær Sten at slæbe omkring ved Linen og hildet paa Forbenene, mens han selv

sover paa Jorden i et Tæppe ved Baalet, hvor han har ristet det evige Flæsk med Bønner, og mens Mustangen med onde Grin i Mørket gaar og gumler Tornebuske i sig. Dagen efter videre. Ny Skinfægtning. Nye majestætiske Mordforsøg fra Bøflens Side, og ny Tilbagerykning over Hals og Hoved af Rytteren, der fører igen nogle Mil nærmere mod Maalet. Saa brister Lassoen, og Tyren gaar sin Vej, dukker sig i en trøstet Galop hjemad, og Rytteren maa efter den, i Dagevis, til han atter har brudt Trylleringen, dens Styrke og Hurtighed lægger om den, og faaet Reb paa den igen. Og saa indvinde det tabte. Og videre. Og Maden slipper op, saa han maa paa Ration, ofte ingen Drikkevand, og det fryser om Nætterne, og Hestens Kræfter ebber ud, skønt man skulde tro, det var selve den udødelige Helhest med Flamme ud af Halsen og Knokler, der slaar Ild, han er ridende paa — ja og saa oprinder den Dag virkelig, da han kan se Stationen! Det forekommer ham som Aarhundreder siden, han drog ud og begyndte Jagten, og det er det ogsaa, for han har gennemrejst hele den Vej, Mennesket efter sin sejrige Kamp mod Dyret og Naturen kan se tilbage paa!

Men Bøffeltysten kunde ogsaa se Stationen! Og paa dette Punkt sagde den stop. Ikke længer — nej nu skulde han have Tak. „Monsunen“ sled og baksede med den en Dagstid, men den vilde ikke lade sig hverken narre eller drive længere. Saa bandt Svenskeren den, red rundt om den i en sidste teutonisk Rasen, et ustyrligt Had over hvad dens Vildhed og Stupiditet havde kostet ham af Møje, og spandt den med Kast efter Kast saa fuldstændigt ind i sine Læderreb, at den faldt om og ikke kunde røre sig af Stedet. Og saa afsted efter et Køretøj og Folk til Hjælp.

De maatte bygge en Kran paa Stedet for at faa det bastede, vældige Dyr hejset op paa Blokvognen.

Og da de saa sent om Aftenen ankom til Stationen med

Tyren, hvor de skulde have den med Toget, kom der en Mand ud med en Blændlygte for at se paa Tyren, og i det samme Lyset faldt den i Øjnene, strakte den sig med en uhyre, krampagtig Anspændelse, *sprængte Baandene af sig — og var død.*

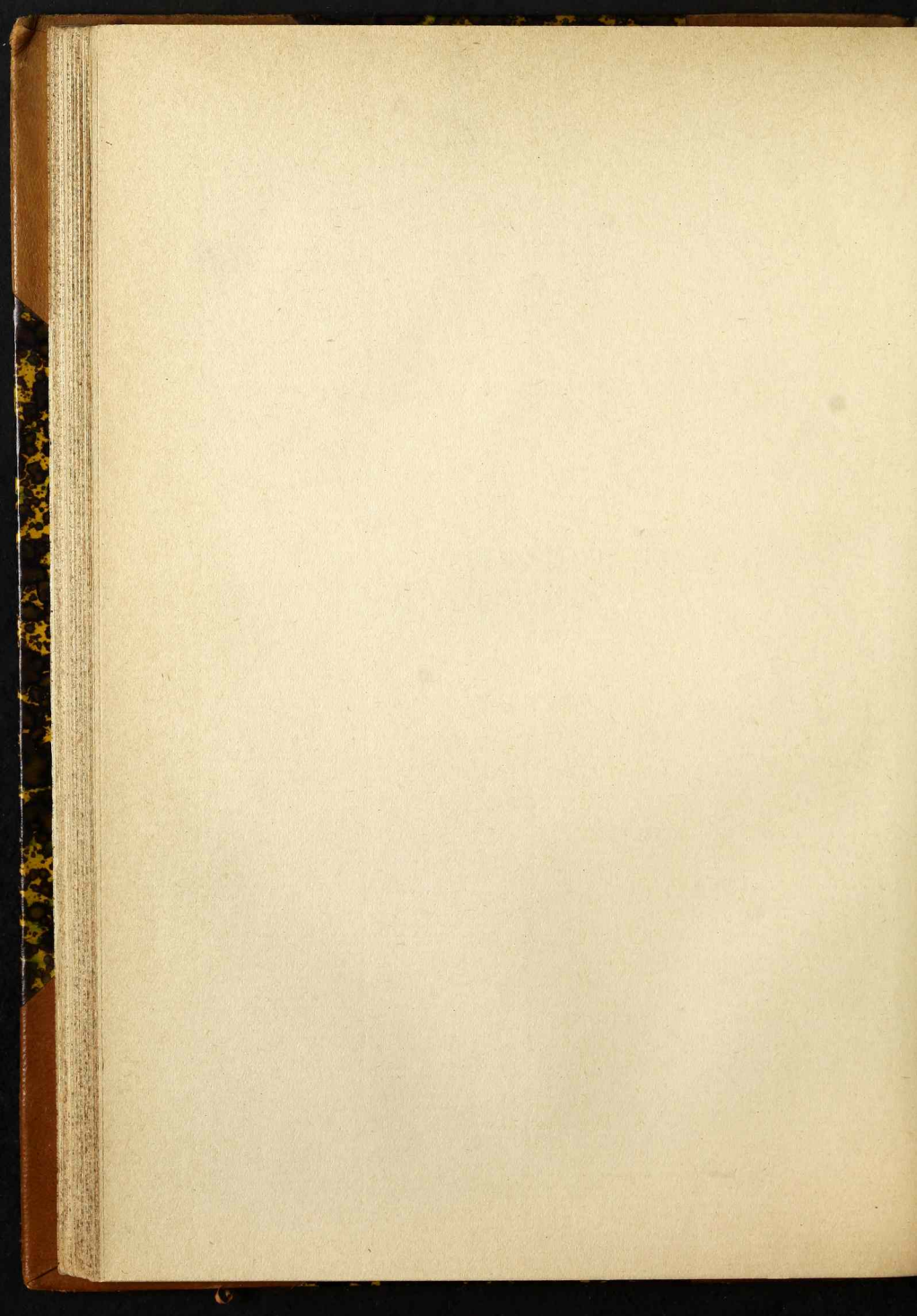
Var det nu ikke underligt?

Men da lo Svenskeren. For første Gang saa nogen ham le. Det var ikke klædeligt for ham. Og siden, hver Gang han genfortalte Historien, der i hans Mund blev meget kort — *I got him, and — then he died* — lo han rigeligt og med noget af en gammel Mands Rysten paa Lemmerne. Han gensaa aldrig Vestergötland.

CARL EWALD:
NATURKRÆFTER

Op til min Have, kun adskilt ved et faldefærdigt Stakit, ligger en anden Have, som hører til et smukt, gammelt Havehus. Ind i det flyttede for et Aars Tid siden en Familie ved Navn Pedersen.

Vi kom naturligvis til at hilse paa hinanden og passiarede nu og da sammen over Stakittet. Pedersens Børn og mine Børn skændtes og legede sammen. Mens Naboskabet udviklede sig til den Tragedie, som her skal fortælles, skaffede jeg mig følgende Oplysninger om Familien.

Faderen er en daarlig Kunstner og en skikkelig Fyr, flittig, stille bøjet under Miskendelse, nøjsom for sin egen Person, men ganske under Konens Kommando. Han maler Fanden et Øre af og sælger sine Billeder for hvad han kan faa for dem, men sætter svimlende Priser i Aviserne. Han kan godt sulte; men har han Flækesteg paa Bordet, byder han al Verden til Gæst og æder, saa det driver af hans Mundvige. Saa drikker han sig fuld, udtaler sig om de højeste Ting, fremsætter sin Livsanskuelse.

Konen er en Gæstgiverdatter fra en Provinsby.

Oven over Beværtningen havde Forældrene, hvis eneste Barn hun var, indrettet hende en to Værelsers Lejlighed med Piano, Viftepalmer og Makartbuketter, Tæppe paa Gulvet, bred Mahogniseng, Kniplinger paa Sengen og alle moderne Bøger paa Bordet. Hun stod aldrig op før Middag, sejlede paa Fjorden med en rød Hue, røg mange Cigaretter, var aldrig af Gulvet paa Ballerne i Byens Pavillon, fik et Ægteskabstilbud en Gang om Ugen af en eller anden af Byens Kommiser, svøm-

mede langt udenfor Badehuset om Sommeren, men var ikke ganske renlig om Vinteren, elskede Georg Brandes og syntes hun lignede Marie Grubbe. Stor og køn og munter var hun, naar hun ikke havde Hovedpine.

Engang imellem slæbte Forældrene hende i et pludseligt Anfald af Pædagogik og Raseri ned i Beværtningen, hvor hun en Dags Tid maatte pille Kartofler, trække Bajere op og byde rundt til Gæsterne. Efter saadan en Fadæse faldt de hende angergivne til Fode og forærede hende en ny Silkekjole eller en Tur til København. Hun tilgav dem godmodig, gik til Alters med dem næstfølgende Søndag og levede videre som før, mens hun med blodrig Længsel ventede paa Eventyret og Elskoven.

Da hun var nitten Aar, kom de forenede i Pedersens Skikkelse.

Han havde i Øjeblikket maattet opgive Malerkunsten og kom til Byen sammen med en gammel Gøgler og et Tintamarisque-Teater. De logerede i Gæstgiveriet. Om Aftenen naar de havde givet Forestilling i Karolinelyst, gik den gamle i Seng, men Pedersen blev oppe og talte bevægelig med Husets Datter om sin forspildte Kunstnerbane. Han var Dus og Perleven med hvert stort Navn, hun kunde nævne. Om ikke hans Fattigdom havde slaat ham ned, var han selv bleven den største. Ingen kunde ane, hvad han led i Sjælen. Han besvor hende for Guds Skyld aldrig at gaa ud og se ham i den fornedrende Rolle, han spillede for at opholde Livet.

Hun listede naturligvis alligevel derud en Aften, og hvad hun ikke havde været rørt over ham før, det blev hun nu. Sammenkomsterne efter Teatertid blev forlagt til hendes private Lejlighed ovenpaa, og en Aften, da de opdagede, at han hed Karl og hun Karla, beholdt hun ham hos sig.

De gamle græd og rasede og vilde naturligvis hurtigst muligt have dem gift.

Pedersen, som i Grunden var en sædelig Mand, var meget villig, men hun vilde ikke paa nogen Maade besudle sin Elskov ved et Ægteskab. Under de deraf opstaaede Diskussioner tabte hun en Del for ham. Saa opdagedes det, at der allerede var en Fru Pedersen med nogle Børn, og saa blev det med eet Slag godt igen. For hun havde altid tænkt, at hun kun vilde have en Mand, som for hendes Skyld forlod Kone og Børn. Papirerne kom i Orden i en mærkværdig Fart, og Brylluppet stod i en Landsbykirke paa en lille Ø.

Forældrene etablerede Pedersen ... først som Maler med en større Studierejse, saa som Gæstgiver, derefter som Maler igen med Hønseri som Biindtægt, mens hun holdt Pensionat. Ingenting gik. Male kunde han jo ikke, og Hønsene aad de. Betalte Pensionærene ikke, fik de Lov at blive boende, bare de var fornøjelige eller ulykkelige Mennesker, og betalte de, blev der øjeblikkelig Fest over hele Linien. De gamle døde, hvad der var tilbage af Arven blev hurtig forødt, der kom Børn, og efter adskillig Omtumlen havnede Familien altsaa ved Siden af min Bolig.

Børnene var seks i Tallet: Aase, Hagbarth, Carmen, Cornelius, Pelle og Sigyn. Aase, Carmen og Pelle var Pedersens udtrykte Billeder, og de var da ogsaa hans. De tre andre lignede ingen af Forældrene og ikke heller deres Søkende. De repræsenterede tre Lejligheder, hvor Eventyret og Elskoven atter havde gæstet Fru Pedersen. Deres Fædre kom af og til i Huset og frydede sig over dem. Fruen tog imod dem som gode gamle Venner og Herren beværtede dem med Flæskesteg, hvis han havde nogen. Ellers tog de Familien paa Restaurant og trakterede.

Jeg regnede ud, at Fru Pedersen efter hver erotisk Udflugt med dobbelt Styrke kastede sig i Hr. Pedersens Arme. Og nu kommer vi til Pelle, som fyldte otte Aar sidste Maj og er Hovedpersonen i denne sandfærdige Historie.

En Dag i Begyndelsen, mens vi sad i Haven og drak Kaffe, klavrede han over Stakittet og stod og skrævede foran os, saadan som han er.

Han er lavstammet, bredskuldret og hjulbenet, har gult Haar, store runde, vandblaa Øjne, ingen Næse af Betydning, udstaaende Øren og en lang, smallæbet Mund.

Hans Mund sagde ingenting, men hans Øjne sagde: Kage.

Han fik Kage. Megen Kage. Min lille Pige, som er paa samme Alder, elsker at fodre Dyr og opfattede straks Pelle som en firbenet Legekammerat. Hun kastede Kagestykker ind i hans aabne Mund og blev ved, til der kun var et Stykke tilbage. Det vilde hun have selv, for hun er absolut ingen Engel, selv om hun gaar paa to.

Børnene gik sammen ned gennem Haven, og et Øjeblik efter hørte jeg et forfærdeligt Vræl. Jeg løb til og fandt min Datter med en blodig Næse, som Pelle havde slaaet hende. Selv var han i Færd med at kravle tilbage over Stakittet, mens han aad hendes Kage. Jeg naaede akkurat at faa fat i hans ene Ben og halede ham ind igen.

„Pelle,“ sagde jeg. „Det, Du har gjort, er meget mere end uartig. Det er sjofelt. Du er gammel nok til at forstaa det. Jeg vil ikke slaa Dig, for jeg slaar aldrig smaa Dreng. Men jeg vil fortælle din Far det. Du kan tro, han bliver bedrøvet over det.“

Jeg slap ham. Han kom i en Fart over Stakittet, løb, til han følte sig i Sikkerhed, blev saa staaende, trak det resterende Stykke Kage op af Lommen og aad det, mens han saa paa mig.

„Skammer Du Dig ikke, Pelle?“ sagde jeg rystet.

Pelle svarede ikke. Han tyggede Kagen til Ende, stak saa Hænderne i Lommen, skrævede ud og betragtede mig rolig med sine runde Øjne.

Henimod Aften sad jeg med min Nabo i hans Stue. Fruen viste sig akkurat, i løst Haar, fedtet Kimono og Silkesko, men

forsvandt straks og lod Døren paa Klem efter sig. Pedersen havde været ude hele Dagen og solgt et Maleri med Lidkøb o. s. v., var netop bleven færdig med at spise, men havde ikke naaet at tørre sig om Munden. Han stangede sine Tænder med en Broderesaks, mens han velvillig hørte paa min Fortælling om Pelles Bedrift.

„Tja—e,“ sagde han saa. „Pelle er et mærkværdigt Barn. Jeg kan godt sige, han er en Naturkraft.“

„Kan De det?“

Han stangede færdig, gik efter med Tungen og smaskede.

„Ingen kan tumle ham,“ sagde han. „Ingen. Han gør ikke andet, end hvad som han maa. Det er Naturen selv, som driver ham.“

„Tror De ikke, det er rigtigt at dirigere Naturkræfterne en Smule, saa længe de kun er otte Aar?“

„De mener med Klø?“

„Gud bevare mig for at byde Naturkræfterne Klø,“ sagde jeg forskrækket. „Jeg slaar saamænd aldrig selv mine Børn, men jeg mener ...“

„Klø skal der til, min Herre,“ sagde Pedersen. „Jeg er ingen Tilhænger af dette her moderne Sludder. Selv fik jeg sgu mange Klø, og jeg klør mine Børn, saa saare de mukker. Uden netop Pelle. Ja ... jeg skylder min Hustru, at jeg har forstaaet hans Natur, og det er da ogsaa hende, han har arvet den fra. Min Hustru er en mærkværdig Kvinde.“

„Jeg ønsker Dem til Lykke.“

„Ja og jae,“ sagde Pedersen og saa lidt træt ud. „Jeg er jo kun en sølle Kunstner, som slider for Brødet til Kone og Børn. Men hun ...“

Døren gik op og Fruen traadte ind. Hun havde kompletteret sit Aftentoilette med en meget kostbar Boa og syv Fingerringe, stillede sig ved Siden af sin Gemals Stol og støttede

sig mod hans Skulder. Han lagde en kærlig Arm om hendes Liv.

„Hvordan gaar det med vores Hoved, Karla?“ spurgte han.

„Jeg har hørt, hvad Herrerne talte om,“ sagde hun uden at svare ham.

„Det glæder mig, Frue,“ sagde jeg. „Jeg synes, det var min Pligt at fortælle Dem det for Deres Søns Skyld.“

„Pelle er et mærkværdigt Barn,“ sagde hun og saa stort paa mig. „Der er andre af mine Børn, som er mærkværdige. De har maaske lagt Mærke til Hagbarth ... han kan daarlig nok læse og skrive ... De skulde bare se, saa forførdeligt han staver.“

„Han kan ikke stave,“ sagde Pedersen begejstret.

„Han digter store Komedier,“ sagde Fruen. „Med Repliker og det hele. Aldeles udmærkede, siger jeg Dem ... lige til at opføre paa det kongelige Teater.“

„Det er meget mærkværdigt, Frue,“ sagde jeg. „Men jeg synes dog ikke, det er saa farligt som Pelles ...“

„Carmen kunde tale Spansk, da hun var to Aar. Ingen havde lært hende det.“

„Ingen,“ svor Pedersen.

„Saa er der Aase ... min ældste. Hun var ikke mere end fjorten Aar, da hun elskede en ung Bagerkusk i Silkeborg og gav sig hen til ham ... frit, forstaar De, uden Bagtanke. Det var det skønneste Forhold, jeg har set i mit Liv. Alle vore Venner kender Historien og beundrer i hende den unge moderne Hedning.“

„Jeg beklager, at jeg ikke hører til Deres Venner, Frue,“ sagde jeg. „Men tror De ikke, at det kan gaa Pelle rent galt, hvis hans mærkværdige Natur ikke bliver tæmmet i Tide.“

„Jo,“ sagde hun og straaled. „Han kan naa det største og falde dybest. Jeg løber Risikoen, min Herre. Jeg har løbet den før.“

„Ja, men det gør jeg ikke, Frue,“ sagde jeg og rejste mig og bukkede. „Jeg tillader mig herefter at holde mine Børn fra Deres, skønt jeg beundrer Deres Opdragelsesprinciper.“

Hun løsnede sig af Pedersens Arm, smøgede Kimonoens Ærmer op til Skuldrene og gik hen imod mig. Jeg retirerede mig hurtigst bag ved Stolen.

„Nej, De gør ikke,“ sagde hun. „De gør bare Nar. Det kommer af, at De er en Svækling. De har været noget engang. Jeg har selv nogle af Deres Bøger inde paa min Reol. Men nu er De bleven gammel og bange. Bare fordi Deres uartige Tøs har stødt sin Næse, svigter De Idealerne. De har skrevet beundrende om Naturen, og nu svipper De med Spansk-røret, fordi et ungt uskyldigt Naturbarn har hugget sig en Kage. De har angrebet Ægteskabets Hæslighed og forsvaret Børnenes Ret, og nu er De en rigtig gammel Ægtepeter og Patentfar. De er færdig, kære. Færdig.“

„Karla,“ sagde Pedersen blidt.

„Karl,“ sagde hun og stampede i Gulvet.

Jeg gik ind til mit og kaldte min Familie sammen.

„Børn,“ sagde jeg. „Vi kan ikke mere omgaas Pedersens. Vi er kun skrøbelige Mennesker, og de er Naturkræfter. Naar vi ikke holder os fra dem, vil de forføre os og tale Spansk med os, slaa vores Næser blodige, opføre os paa det kongelige Teater, og alt hvad Elementerne ellers kan falde paa i deres Rasen.“

De store lo. Den mindste lille Pige listede sig, saa tit hun kunde, til det faldefærdige gamle Stakit og kiggede efter Pelle.

Fra nu af rasede Krigen mellem Pedersens og os.

Alle de Pedersenske Elementer var slupne løs, og hvad der var af Oprindelighed hos mine tarvelige Børn kom naturligvis ogsaa frem. Det hjalp ikke, jeg søgte at bibringe dem min overlegne Ironi. De optog Fjendens Kampmaader og fandt paa nye, og et Par Stykker af disse var saa naturkraftige, at jeg

ved Middagsbordet foreslog, vi søgte Navneforandring og fremtidig kaldte os Pedersen.

Stakittet mellem Haverne blev brækket itu, og hvert Øjeblik susede en Stenregn ind over os. For vi derhen, hvor Stenen kom fra, saa vi aldrig andet end Guldsnittet fra Marie Grubbe blinke mellem Buskene. Forbryderen var væk, eller han gik med sin kære Moder under Armen og saa ud som den højeste Dannelse.

Naar Frk. Aase mødte mine Pigebørn paa Gaden, pegede hun Fingre ad dem og lo højt og haanligt. Hagbarth gennempryggede min fire Aar yngre Søn, saa tit han traf paa ham. Carmen tømte de Pedersenske Servantestel til sidste Draabe ind i vor Have. Cornelius stod op med Solen og stjal vor Frugt. Pelle lurede paa min lille Pige, naar hun om Aftenen gik sin Yndlingstur til Bageren efter Hvedetvebakker — jeg tror nok der fulgte et Bolsche med —, og slog enten Pengene eller Tvebakkerne fra hende i Rendestenen. Selv lille Sigyn var draget i Leding paa sine bitte Ben. Saa tit hun saa mig, skreg hun overlydt:

„Du er en bæ Mand ... det si'er Mor ... Du har svi'et Idialerne.“

Jeg skrev et alvorligt Brev til Pedersen og fik et Svar, hvori han nægtede alt. Der kunde højst være Tale om en Smule Retorsion mod *mine* Børns utrolige Uartigheder, som var en Fabel for hele Kvarteret. Jeg talte med forskellige Venner, men fik intet andet Raad end at gaa til Politiet.

Nu hader og foragter jeg Prygl og Politi af et oprigtigt Hjærte og har aldrig følt mig forvirret nok til at ty til dem. Mit moderne — eller er det allerede forældede? — Syn paa Børn og andre Forbrydere er ikke noget literært Paafund eller nogen Slags Paaklistring. Jeg er en alvorlig troende, har til-egnet mig min Tro i personlig Kamp, høstet skønne Frugter af den og bødet for den. Jeg er bleven bestjaalet, og jeg er bleven

bedraget, og jeg har klaret Sagen uden Rettens Mellemkomst. Jeg er falden blandt Bøller og har fundet og fastholdt de menneskelige Forbrydelser, der er de umenneskelige naturlige Forudsætninger.

Men nu laa jeg værgeløs under for de Pedersenske Naturkræfter. De vilde utvivlsomt inden ret længe ødelægge mig og mine. Og min Overkultur gjorde mig det umuligt at anvende de brutale Redskaber, Kulturen har opfundet, for at den kan sætte sine tvivlsomme Blomster i Fred.

Som jeg sad i disse tunge Tanker, kaldte høje Skrig fra mine Tropper mig ned til Stakittet, hvor jeg fandt stor Opstandelse. Pelle havde fanget vores graa Kattekillling og snerret alle dens fire Ben sammen med tyndt Sejlgarn. Han stod i tre Alens Afstand og slog Sten efter den. Paa Græsplænen bag ham svævede Fru Pedersen op og ned i Kimono, rød Parasol og Marie Grubbe. Mine Børn var ude af sig selv af Ophidselse. Pelle sigtede og slog, overlegen og lysblaaøjet som sædvanlig.

„Vær saa god, Fru Pedersen at fri min Kat fra Deres Drengs Mishandling,“ sagde jeg hvast.

Fruen sænkede langsomt Bogen og saa med drømmende Øjne, først paa mig og saa paa Pelle, som naaede at stikke en Sten endnu. Killingen skreg, og mine Børn skreg med.

„Vær nu sød, lille Pelle, og løs Katten,“ sagde Fruen mildt. „Du ved jo nok, Du maa ikke tage andre Folkes Katte. I Morgen skal Du faa en Killing, som er meget sødere end den dér.“

Pelle løste ikke Katten, saa hun maatte selv til det.

„Saa passer De jo nok paa at holde den inde paa Deres eget,“ sagde hun fornemt.

„De skulde skamme Dem, saadan De opdrager Deres Børn,“ sagde jeg. „Jeg burde melde Dem til Politiet for Dyrplageri.“

„Undskyld, min Herre, jeg disputerer ikke med simple

Folk," sagde hun, strøg Pelles Haar fra hans Pande, gav ham en Godte og tog atter fat paa sin Læsning.

Der var ikke andet for mig at gøre end at flytte.

Jeg købte en Opsigelsesblanket, men den blev liggende paa mit Bord i mange Dage. Det voldte mig stor Sorg, at jeg skulde forlade dette Sted, som jeg elskede, og hvor jeg havde tilbragt saa mange gode Aar. Mine Brillen duggedes ved Tanken om, at jeg ikke mere skulde ryge min Pibe under den brede Lind, ikke forsigtig løsne de saftige Pærer af deres Stilke, ikke vande mine bugnende Agurker ved Solnedgang. Men man kan ikke bygge Bo lige under Vulkanens Krater. Opsigelsen maatte skrives, og jeg sad just og skrev den, da min lille Pige styrtede ind til mig.

„Far ... kom skal Du se, hvad Pelle gør ...“

Jeg underskrev Opsigelsen og rystede paa Hovedet.

„Far ... kom dog, Far ...“

Hun saa saa forskrækket ud, at jeg gik med hende.

Pelle sad paa Hug og betragtede en Autodafé, han havde anrettet. Paa en Bunke tørrede Kviste og Spaaner stod der et tyndt Staaltraadsbur, hvori der var tre Skruptudser. Ilden knitrede allerede i Bunden af Baalet, men han strøg Tændstik efter Tændstik og stak dem til for at faa bedre Gang i Tingene. Hans Øjne skinnede og han slikkede sig om Munden.

Da brød den sidste usle Rest af *min* Naturkraft sine Lænker. Den gik over alle Grænser, over Stakittet ind i Pedersens Have. Den greb Pelle og gennemtærskede ham, som ingen nogensinde er bleven gennemtærsket. Den holdt ikke op, saa længe den havde en Lussing og et Spark.

Men saa var den ogsaa færdig. Som en Forbryder krøb jeg ind til mit, sad i min Stue med Hovedet i mine Hænder og havde det ilde.

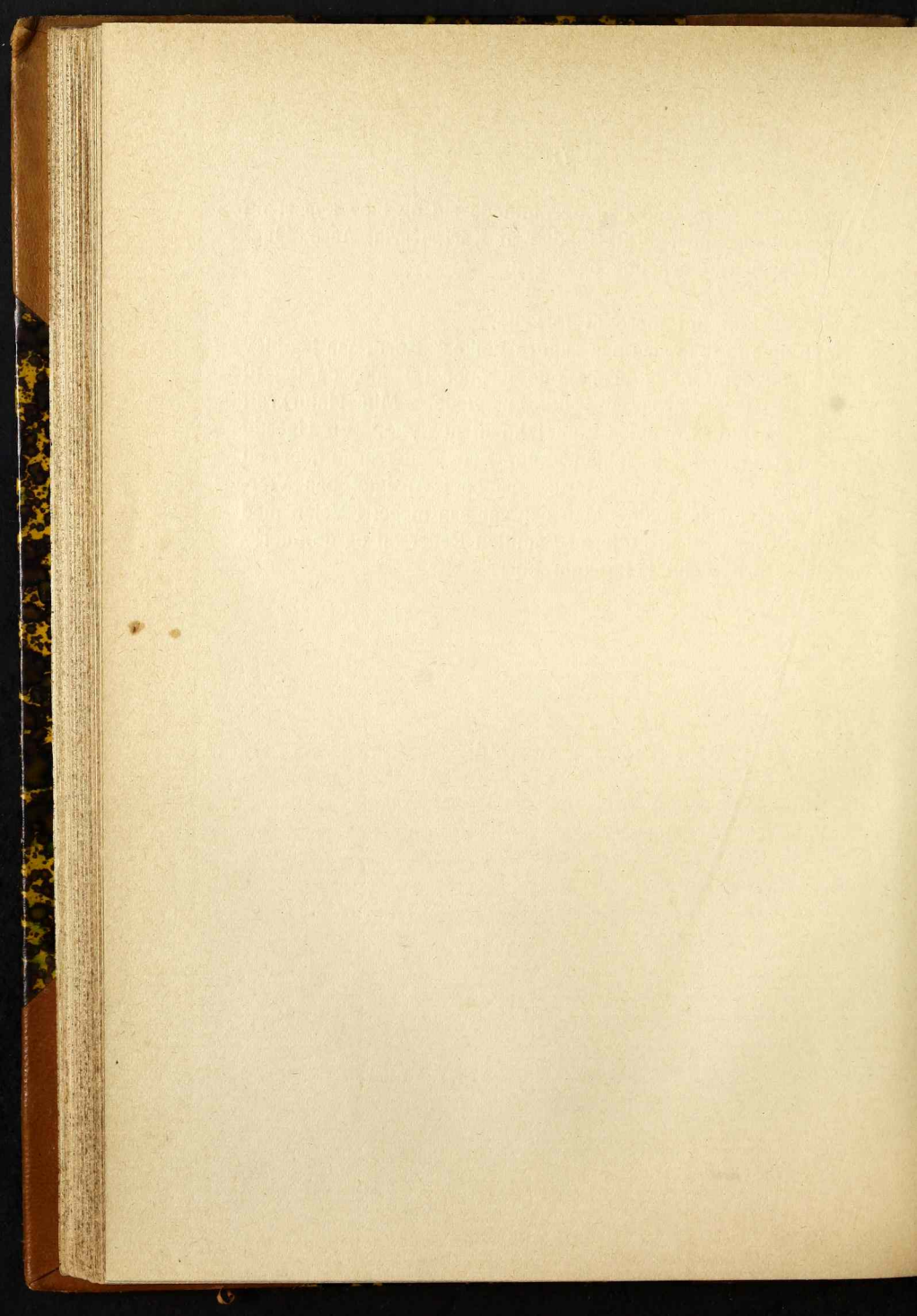
Mens Pelle højt skraalende, paa alle fire — for han kunde Gud ske Lov ikke gaa — kravlede op til den Vulkan, som havde

udspyet ham. Der sad han og ømmede sig og blev kysset og vadsket og forbundet og fik Godter af Karl, Karla, Aase, Hagbarth, Carmen, Cornelius og Sigyn.

Der er kun lidt mere at fortælle.

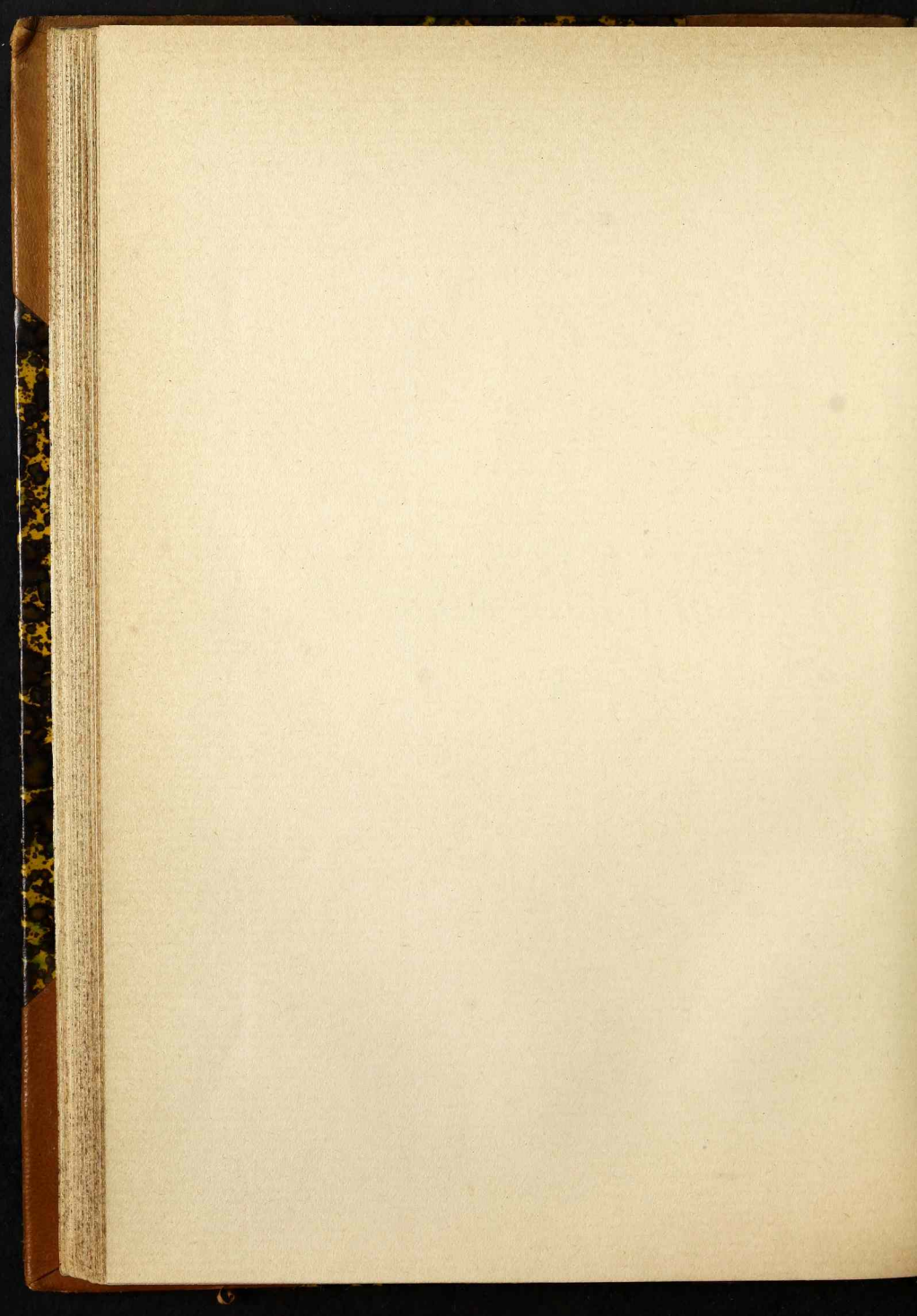
Man maa jo ikke slaa paa „andre Folkes“ Børn, saa jeg blev stævnet og dømt til at betale otte Kroner i Bøde, da jeg til Pedersens store Forbavselse ikke nægtede. Min Naturkraft var jo ebbet ud. Men jeg kom ikke til at flytte. En Ugestid efter at Dommen var falden, kom Fru Pedersen under en Disput for Skade at slaa Marie Grubbe i Ansigtet paa Værtens Kone. Marie holdt. Men der var saa meget i Vejen med Værtens Kones venstre Øje, at Familien Pedersen og de mærkværdige Børn øjeblikkelig kom bort.

SVEN LANGE:
DET SIDSTE MØDE

I den lille Kafé var der ganske stille. En bred Gasflamme summede sagte i Loftet og lyste stærkt henover de graalige Vægge, de smaa Træborde og det rentskurede, sandbestrøede Gulv.

Henne under Vinduet sad to unge Fyre ved et Bord med et Par tomme Ølflasker foran sig. Hatten havde de skudt bag i Nakken, og de sov begge. Den ene sad med Kinden støttet i sin Haand, den anden hang slapt paa sin Stol, med Hagen mod Brystet og hængende Arm.

Fra Sofapladsen skraas over for lød pludselig en dæmpet Klirren mod et Glas, — og et Øjeblik efter skød en bred Kvindeskikkelse op bag Disken i Baggrunden af Stuen.

„Aa, vil De ikke være saa elskværdig at give mig et Glas Øl til,“ lød det sagte og venligt fra Sofaen.

„Saa gerne, Herre.“ Værtinden gik hen til sin Gæst, mens hun gnubbede sig med den ene Haand i Øjet.

„De har det rart fredeligt her,“ sagde han.

„Ja, paa denne Tid.“ Hun tog hans Glas og gik tilbage. „Men Kokken er jo heller ikke mer end som halv elleve.“ Og idet hun tappede Glasset fuldt paany, fortsatte hun: „Men De skal se ... saadan om en Timestid, saa skal De se en Fest! Jo, jeg klager saamænd ikke.“

Hun satte Glasset hen foran ham og stod lidt med Hænderne i Siden og saa paa ham.

„Ja ja, — Tak,“ sagde han lidt generet, og tog en Slurk af Øllet.

Hun gik tilbage til Disken.

Her vil jeg komme tit, tænkte han, — her er saa stille og pænt, og Konen er saa rar. Og om en Timestid, naar det gaar løs, saa sover jeg jo ...

Han drak Øllet ud, og sad en Stund helt ubevægelig.

Det var en lille Mand i en tynd, sort Overfrakke og med en brun, rundpullet Hat paa Hovedet. Han var mager og saa' sygelig ud, under Hatten skimtedes et spinkelt, blegt og forgræmmet Ansigt, hvor graa Skægstubbe spirede frem allevegne. Panden var klar og Øjnene lyse og troskyldige, men om Munden laa to dybe, kummerfulde Furer, der gjorde ogsaa hans Smil bekymret. Han sad ganske stille, — som en artig Dreng i Skolen — med de lange, magre Fingre oppe paa Bordets Kant. Hovedet ludede han lidt forover, — den triste Mund laa i det urolige Lys fra det dirrende Gasblus deroppe.

Saadan sad han en Tid, med Øjnene fæstede paa Bordet foran. Hans bedrøvede Ansigt fik efterhaanden et helt udslukt Præg. Skønt han var ganske vaagen, gled hans Bevidsthed lidt efter lidt over i den Tilstand af fuldkommen Øde og Tomhed, i hvilken hans svage Sjæl nu langsomt sejlede frem gennem Dagene henimod den sidste Opløsning.

Fjærnt borte slog en Kirkeklokke elleve Slag. Han rettede sig op, rodede lidt i Vestelommen og tog tre Tiører frem, som han lagde i en lige Linje foran sig paa Bordet. Saa rejste han sig, tog høfligt Hatten af for Værtinden bag Disken, og gik ud.

Et Øjeblik efter stod han oppe paa Fortovet, og snusede lidt mod den svage Vind. Luften var mild og mørk, — Novembernattens fugtigt tunge Gus.

Han saa sig om, og pludselig huskede han, at han jo ikke kendte disse Gader. Han var iaften paa sin Spaseretur kommet længere bort fra sit eget Kvartér end han plejede, — ind i en Del af Byen, hvor Husene var aneligere og Fortovene bre-

dere end dér, hvor han boede. Han bestemte sig til at gaa til højre — det maatte vist være Retningen hjemad — og mens han skuttede sig og knappede sin tynde Frakke til oppe i Halsen, stolprede han forsigtigt afsted langs Husrækken.

Han gik til Enden af Gaden og kom til en Boulevard, som han ikke kendte. Men han drejede atter til højre.

Et Stykke foran ham kom en Vogn kørende imod ham ude paa Gaden. En lille, fin Kupé var det nok, — den kørte saa blødt og lydløst frem, kun nogle svagt klingende Bjælder hørtes fra Hestens Seletøj.

Det er nok et fornemt Kvarter, dette her, tænkte han, — Gud ved, om det ikke skulde være ...

I det samme holdt Vognen. En Dame stod ud og sagde et Par Ord til Kusken, der drejede og kørte bort. Selv gik hun over Fortovet hen imod en stor, anselig Gadeport.

Hun vendte Hovedet og saa flygtigt hen paa Manden, der kom gaaende, og nu stansede lige ved hende, — pludseligt ...

Thi under den store, sorte Hat, hun bar, havde han set et smalt Ansigt med skarpe Træk, to mørke Øjne ...

En Gysen jog igennem ham. Han stod stille og stirrede paa hende, hans Hænder krympede sig sammen i hans Frakkelommer.

I samme Nu gjorde hun en hurtig Bevægelse, som om hun dukkede sig, og med smaa, snublende Trin løb hun hen mod Porten. Hun trykkede sig ind imod den, som i Angst, og hendes ene Haand jog med feberagtig Hast ned i en lille, sølvglitrende Pose, hun bar; og søgte og søgte ...

Han stod og stirrede paa hende. Han gyste hæftigt, han begyndte at ryste i Lemmerne. Han vilde løbe, men han kunde ikke rokke en Fod fra Jorden.

Hun søgte og søgte ... men da hun havde fundet Portnøglen og med skælvende Haand faaet den stukket ind i Laasen, — blev hun pludselig roligere. Hun aabnede Porten og

trak Nøglen ud. Saa drejede hun Ansigtet om mod ham og saa paa ham.

En lille Tid gik.

„Hvad bestiller Du her?“ sagde hun dæmpet, med en Stemme, der dirrede svagt. „Staar Du og lur?“

Han vilde svare, men hans Mund var presset sammen, han kunde ikke faa en Lyd frem. Han rystede paa Hovedet.

Pludselig slog hun Portdøren helt op bag sig, og gik frem mod ham. Han hørte hendes Skørt rasle, han saa det blege, haarde Ansigt lyse frem af Mørket, — og de vidt opspærrede Øjne, der stirrede paa ham.

„Hvad vil Du her?“ spurgte hun igen. „Er det for at faa fat paa mig?“

Han rystede paa Hovedet. „Det er ikke noget,“ hviskede han med Anstrængelse ... „helt tilfældigt“ ...

Hun betragtede ham en Stund. Hans flakkende Blik, hans Mund, som stod lidt aaben, hans fattige, kummerfulde Ansigt, der var stivnet, en Smule fordrejet, ligesom af en voldsom og uforstaaet Bevægelse ... Ja, han var angst, hjælpeløs angst, — som hun selv havde været. Hun blev rolig.

To Herrer nærmede sig langsomt paa Fortovet. Den ene daskede i Stenbroen med sin Stok og hvislede sagte mellem Tænderne.

„Se de to,“ sagde han, mens de gik forbi. „De kan nok ikke blive enige.“

Den anden fnisede svagt, og de gik videre og blev borte i Taagen.

Hun kom helt hen til ham. „Her kan vi ikke blive staaende,“ sagde hun. „Vil Du tale med mig, eller hvad er der i Vejen?“

Han saa op paa hende med et uroligt Blik. „Det var slet ikke derfor,“ begyndte han sagte, — men hun afbrød ham haardt:

„For min Skyld gærne. Jeg er ikke Gnist bange for Dig mere, ikke Spor. Hvis det er det, Du bilder Dig ind ... Vil Du med op?“ spurgte hun og saa udfordrende paa ham.

„Med op?“ gentog han, med glippende Øjne.

„Ja, hvorfor ikke?“ sagde hun. „Saa kan Du jo ... saa kan Du med det samme faa at se, hvordan jeg har indrettet mig.“ Hun smilede tvungent, — men vendte sig fra ham og gik hen mod Porten.

„Kommer Du?“

Han fulgte.

Han følte sig lidt roligere nu, — ligesom bedøvet. I det Øjeblik, da han kendte hende igen, var noget i hans Hjerne klappet sammen, og en mørk Skygge var faldet hen over hans Tilværelses fattige Minder fra de sidste Aar, og havde tilsløret dem helt. Og nu, da han fulgte hendes Kalden, rejste hendes Skikkelse sig atter i hans Bevidsthed og fyldte den helt ud. Ikke som det levende Menneske, hvis Trin han hørte foran sig i Mørket, men som et fjærnt og frygteligt Minde. Det var hans Livs Ulykke, der nu atter bølgede over ham, med Minderne om hans Vellyst og om hans grænseløse Ydmygelser. Han droges bedøvet mod det paany.

„Det er her i Stuen tilvenstre,“ sagde hun, da de stod i Porten. „Har Du en Tændstik? ... Naa, det er ligemeget. Kom her.“

Hun tog om hans Arm, og slap den ikke før de stod i hendes Entré, hvor hun tændte det elektriske Lys.

Han stod dér med Hatten i Haanden. „Jeg kommer vel ikke til Ulejlighed,“ mumlede han, som af høflig Vane, uden at vide, hvad han sagde.

„Nej,“ svarede hun roligt, „saa havde jeg ikke taget Dig med.“

Hun aabnede en Dør, gik indenfor og tændte.

„Vær saa god,“ sagde hun derindefra, — „træd kun nærmere, min Hr. Gemal.“

Han kom ind i en stor Stue, hvor der var koldt og hvor Luften lugtede muggent af overgemt Parfyme og gammel Cigarettrøg. Men han traadte i et tykt Tæppe, og overalt fra Møblerne rundt om og fra Lysekronen i Luften funkede og blinkede det i Glasprismer og Krystaller.

Hun gik ind i en Stue ved Siden af, men lod Døren staa aaben. „Læg kun Tøjet,“ sagde hun derindefra, „og lad som Du var hjemme.“

Men han stod ubevægelig og saa sig om til alle Sider.

Sikke mange Ting, hun har, hviskede det i ham, — sikke mange Ting hun har ... Og han følte, hvordan en dyb Hede langsomt steg op i ham og farvede hans Ansigt blodrødt. Hans Blik gled fra den ene til den anden af alle de Ting, der fyldte Værelset med disharmonisk Glimmer: Krystalskaale, Porcelænsvaser, Kobberjardiniérer, Sølvskjolde og alskens Nips, alt ligesaa forskelligt i Smag og Værdi som de Givere, fra hvem det kom. Og paa Væggen saa han kun *hende*: I Profil og i en face, i legemsstore Kulfotografier og i smaa, lysende Olie-skitser saa han hendes magre, udfordrende Skikkelse, snart strammet ind i et forvovent Sportskostume, snart dukkende op i et Brus af luftigt Tyll. Og hendes Øjne stirrede grumt ned paa ham allevegne fra og hendes Smil æggede og spottede ham.

Han glippede hæftigt med Øjnene, han følte sig svimmel, og en pludselig, uforklarlig Smærte bølgede igennem ham og fik ham til at skælve. Thi ind over det Billede af hende, der fyldte hans Bevidsthed, kastede sig skærende Lysflammer.

Raadløs vuggede han sig frem og tilbage, — da hørte han hendes Stemme igen:

„Er Du ikke kommet videre?“

— og hun stod foran ham.

„Hvor har Du faaet alt det fra?“ udbrød han med en ru Stemme og stirrede paa hende uden at se hende. „Hvem har givet Dig alt det?“ Og med Hatten pegede han skælvende rundt om.

Hun saa forbløffet paa ham. „Men Gud forbarme sig, hvad gaar der af Dig?“ sagde hun.

„Hvor har Du faaet fat paa alt det?“ raabte han og greb hende haardt i Armen.

Hun rev den til sig. „Faaet fat paa?“ gentog hun ligesaa højt som han, — „naa saadan! Tyv tror, hver Mand stjæler!“

Det gav et Ryk i ham og han veg et Par Skridt tilbage. Hans Blik flakkede om ...

„Jeg tror, Du er bleven fuldkommen fjollet!“ udbrød hun hidsigt. „Kommer Du herop og kræver mig til Regnskab for, hvad jeg gør mens Du sidder i Forbedringshuset!“

Han bøjede Hovedet dybt. Ja ... ja, — naturligvis. Dér kom det. Dér blev det sagt ... Der var ingenting for ham at gøre — det var hans egen Skyld ... Blot hun dog vilde tie stille nu, — saa han kunde komme bort.

Men hun gik op og ned ad Gulvet. „Aldrig har jeg hørt Mage,“ sagde hun vredt, — „her gaar man Aar efter Aar og slaas for at holde sig selv oven Vande, skønt man sgu mangel en Gang havde mest Lyst til at lægge sig hen og dø væk fra det hele, — og saa kommer han herop og forlanger Besked om, hvordan og hvordan og hvorfra og hvorfor! Bare fordi man har været saa elendig at ha' været gift med ham engang!“

Hun var stanset foran ham, og betragtede ham med funk-lende Øjne.

„Ja jeg har!“ udbrød hun ophidset, „alt det her har jeg faaet foræret af Mandfolk, og meget, meget mer! Hvad rager det Dig? Selvom jeg gik hen og blev Matrospige, saa blev det vel min egen Sag! Det eneste, forstaar Du, det eneste i Verden, som jeg ikke finder mig i, det er Politiet! Det er

Forskellen mellem os to, — ellers kan det vel være hip som hap!“

Hun gik fra ham.

Han nærmede sig Døren. „Jeg vil helst gaa,“ mumlede han uden at se op.

„Ja, værsgo!“ Hun gik hen for at lukke op. Men dér stansede hun og saa paa ham.

„Gud, hvor Du ser ud,“ sagde hun lidt efter. „Du ser ud som Du ikke havde faaet Mad i fjorten Dage.“

„Jeg sulter ikke,“ kom det sagte.

„Naa, — sulte? Det kommer vel an paa, hvad man spiser. Har Du ingen Penge?“

„Jeg har, hvad jeg behøver.“

„Hvad tager Du Dig for?“

„Jeg sidder paa et Kontor,“ svarede han sagte.

„Ligesom før?“

„Ja, det vil sige,“ sagde han i sin sædvanlige beskedne og resignerede Tone, — „Pladsen er jo ikke saa stor. Jeg er egentlig bare Kopist nu.“

„Hos hvem?“

„Hos min Fætter, ham Fredriksen.“

„Ham, Du ikke kunde fordrage dengang?“

Han saa bort.

„En ren Naadessag altsaa, — det maa være yndigt. Hvorlænge har Du siddet dér?“

„I fire Aar omtrent.“

„Siden Du kom ud altsaa. Og hos den Flab sidder Du nu og bliver hundset og haanet fra Morgen til Aften for tusind Kroner om Aaret, ikke sandt?“

„Naa, han lader mig da mest passe mig selv,“ sagde han stille. „Jeg har kun otte hundrede Kroner,“ tilføjede han.

Hun stod og saa lidt paa ham. „At Du gider blive ved. Hvorfor smider Du Dig dog ikke i Vandet en Dag om Som-

meren, naar det er lunkent. Eller putter en Gasslange i Munden, det gør ikke ondt.“

„Jeg har ogsaa tænkt paa det sommetider,“ sagde han med en fuldkommen rolig og eftertænksom Mine, „men er jo bange for, at det ikke skal lykkes.“

Hun betragtede ham en Stund i Tavshed.

„Dit Skind,“ sagde hun saa ganske dæmpet. Og hun strakte Armen ud og strøg ham flygtigt hen over Kinden.

Han skottede op med et sky Blik og saa da, at hendes Arme var nøgne op til Albuerne. Og han saa nu ogsaa, at hendes Hals var fri og hvid i den sorte, lidt udskaarne Kjole, hun bar.

Hans Blik flygtede forvirret bort, og hans Mund trak sig lidt skævt op i et Slags undseligt Smil.

Saa sukkede han og vendte sig mod Døren.

Hun gik efter ham. „Hør, Du,“ sagde hun, „lad være at gaa. Naar vi endelig engang er løbet paa hinanden igen.“

Hun tog om hans Arm. „Kom med ind i Spisestuen, saa gi'r jeg en Flaske Vin. Der er varmt og rart. Saa vær nu skikkelig og kom.“

Og hun tog fat i ham og begyndte at knappe hans Frakke op. Han gjorde ingen Modstand, — smilede blot med sit lille skæve, undselige Smil.

„Saa,“ sagde hun, — „lad os saa se, hvordan Du præsenterer Dig.“ Hun kastede hans Frakke fra sig, og mønstrede ham prøvende.

„Du er jo helt net,“ sagde hun saa, idet hun pillede lidt ved hans slide, blaa Kontorjakke og børstede en Smule Skæl af fra Kraven. „Saadan, — kom saa her.“

De kom ind i den lille Spisestue og hun tændte i Loftet. Herinde var varmt, næsten hedt, og Luften var krydret af Frugt og Blomster. Paa Bordet stod en stor Skaal med Druer

og Æbler, et Par Vinkarafler og en Vase, fuld af gulbrune Krysanthemum.

Der var dækket til to.

Hun lo højt og tvungent. „Pigen har tænkt paa Dig, ser Du! Ja, det ligner hende, hun har det med Forudanelser! ... Naa, sæt Dig saa, — dér ja. Portvin eller Madeira? Tak, Portvin, — den er nok saa god, skal jeg betro Dig.“ Hun skænkede og snakkede uden at vente Svar. „Jeg har saamænd i al Skikkelighed været i Teatret iaften,“ sagde hun, „ja, hvad skal man gøre, man kan da ikke sidde alene hjemme om Aftenen. Noget gammelt, idiotisk Tøjeri gav de, det var ikke til at holde ud. Og jeg sad og tænkte paa, at det dog egentlig er for meget forlangt, man skal høre paa den Slags Barnevøvl, naar man véd fra sig selv, hvor forbandet Livet er ... Gaar Du aldrig i Teatret? Nej, det kan Du vel ikke, men det skal Du ikke være ked af, det er ikke to Skilling værd ... Nej, det er ej ... Ikke to Skilling værd, nej ...“

Hun tav pludselig, — og sad lidt og spiste Druer og spyttede Skallerne ud, mens hun saa frem for sig. Ham ænsede hun ikke.

Han havde straks drukket det Glas ud, hun skænkede for ham, — og rakte nu beskeden og forsigtigt Haanden frem efter Karaflen igen, mens hans Øjne vogtede paa hende.

„Ja vær's'go',“ sagde hun, — „drik bare.“ Og hun skød Frugtskaalen hen til ham: „Vær's'go'.“

Han skænkede og drak. Og da hun atter tav og blev borte i sig selv, fik han Mod til at betragte hendes Ansigt.

Ja, det var hende ... det var virkelig hende ... han kendte hende igen, Træk for Træk.

Hun var bleven større, syntes han, i disse Aar, og strængere i Blik og Miner, — mere rolig og myndig. Han huskede hende jo mest som et fortvivlet og rasende Menneske, der havde hidset ham op som et Uvejr ved alt det, hun fordrede af ham

dengang, og alt det, han ikke kunde give hende ... Og hun havde splittet deres lille Hjem for alle Vinde, og han selv var sunket ned i Forsmædelsen.

Nu saa han hende paany, — og han følte, at al den Rædsel, der var udgaaet fra hende, da de var sammen, og som siden da havde ruget over hans Liv som en Sky af uforklarlig Ulykke, snart nærmere, snart fjærnere, og helt nær, da han traf hende igen, — at den ligesom lettede lidt i hans Bevidsthed, mens han sad og saa paa hende. Hans Tilværelses Sommerbrud, — var det da ikke *alene* hende, der var Skyld deri? Hans fattige Redelighed, som han havde holdt saa nøje over, hans lille, trange Menneskeeksistens blandt andre smaa Mennesker, der respekterede ham og gav ham Haanden som deres Ligemand, — var det da ikke *alene* hende, der havde ødelagt alt det for ham?

Mens han saa paa hende, arbejdede hendes Ansigt sig langsomt ud af de fjærne, de hemmelighedsfulde, de frygtelige Minder, og ind i en ny Virkelighed, — den, der omgav dem nu. Hun sad dér i det stærke Lys foran ham, med det smukke, skarpe Ansigt støttet i de magre Hænder og det mørke Blik sænket mod Dugen. Hun var ikke blot *Skæbne* mere, hun var et levende Menneske, — et stakkels, syndefuldt Menneske var hun, som han selv.

Som han selv!

For han sad jo hos hende! De var to!

Aldrig før, nej aldrig før havde han følt det saa klart som nu. I alle disse Aar havde han gemt sig bort for sig selv og udslettet sig af sin egen Tanke som et navnløst Intet, — men de var jo to, og to havde de altid været ...

Han kunde tale med hende igen, — han kunde tale med hende om det, de var to om.

Og lidt efter spurgte han sagte:

„Hvad tænker Du paa?“

„Paa Livet,“ svarede hun, uden at løfte Blikket fra Bordet.

Og han spurgte pludselig:

„Tænker Du paa Børnene?“

Hun saa hastigt hen paa ham. „Nej,“ sagde hun, — og blev ved at se paa ham.

„Tænker Du aldrig paa vores Børn?“ gentog han.

Hun rystede svagt paa Hovedet.

„Hans er jo død,“ sagde hun lidt efter.

„Ja,“ sagde han, — „lille Hans døde jo allerede for tre Aar siden, mens han var i Pleje. Jeg fik det først at vide bagefter, saa jeg kunde ikke komme med til Begravelsen. Det var jo forresten ogsaa helt ovre paa Fyn.“

„Og Inger?“ spurgte hun.

„Inger har det rigtig godt. Jeg ser hende sommetider, naar hun gaar fra Skole. Hun er bleven en rigtig rask og flink lille Pige.“

„Snakker Du med hende?“

„Nej,“ sagde han med et lille forlegent Træk om Munden. „Det er vist ikke værd. Hun kender mig jo heller ikke mere. Hun er jo kommet til Garver Ovesen, Du véd ham, Broderen til min første Principal, der har taget hende til sig som deres egen. Jeg tror, hun har det rigtig godt.“

De tav begge.

Pludselig greb hun en Karaffel og skænkede med rystende Haand sit Glas saa fuldt, at Vinen skvulpede over. Hun var bleven flammende rød.

„Skaal, Du,“ sagde hun i et Smil og tømte Glasset, „vi har egentlig lavet den ganske fint, vi to!“

„Naa ja,“ sagde han og drak, — „vi“ ...

„Aa!“ raabte hun og rejste sig saa hæftigt at Stolen faldt, — og hun bøjede sig ned over ham. „Vi er de usleste, de elendigste ... det værste Krapyl, der er til paa Jorden! Dyr er vi, skidne Dyr, ikke andet! Vi laver Børn sammen, —

aa Sludder, hvad véd vi om den Ting! Lad dem krepere om de vil, — lad dem leve, — det er som om vi aldrig havde haft dem!”

Og hun nærmede sit hede, fortrukne Ansigt helt mod hans: „Hvad har vi to med hinanden at gøre?“ raabte hun. „Hvad vilde Du med mig den Gang. Du kunde jo ha’ ladet mig være!”

Han saa forskrækket op paa hende og vilde sige noget, — men hun rettede sig i Vejret.

„Ja, jeg kunde lide Dig, fordi Du var skikkeligere end de andre Slyngler, der vilde ha’ fat i mig dengang, ... men var det mig, der vilde giftes?”

„Nej,” sagde han hurtigt, „det var mig, det kan jeg godt huske.“

Hun gik fra ham, — og der kom Graad i hendes Stemme, da hun blev ved:

„Herregud!” udbrød hun, — „jeg vilde jo blot leve, jeg vilde ha’ det godt og være sammen med den, jeg kunde lide ... Men alting blev drejet forkert dengang, alting blev vendt imod mig! Naturligvis! Naturligvis!”

Og hun vendte sig mod ham og strakte Armen ud: „Kan Du nægte det? Kan Du nægte, at det var mig, der fik Dig til at stjæle, fordi jeg vilde ha’ nye Kjoler! Kan Du nægte det?”

Han saa ned. „Jeg vilde jo gjerne give Dig dem,” sagde han.

Hun gik lidt. Hun fik Lommetørklædet frem. „Jeg har ikke gjort noget galt,” sagde hun, — „jeg vilde jo bare være pæn og ha’ det lidt rart, ... det var det eneste i Verden, jeg vilde! ... Og hvad er der saa kommet ud af det? Saa er jeg bleven en Tøs, og Dig har de straffet og puttet i Hullet!”

Hun satte sig hos ham og lagde Armene frem over Bordet. Og hun bøjede Hovedet ned over dem.

„Aa gid, aa gid jeg var en lille Pige igen!”

Hun græd sagte og bittert.

Han sad lidt og saa paa hende med store Øjne, men uden

mindste Medfølelse. Han kunde ikke huske, at han nogensinde havde set hende græde før, han forbløffedes, han iagttog hende køligt og nysgerrigt. Han saa paa hendes Nakke, der var vendt op mod ham, med de dunkeltbrune, bukledede Haarknuder, — hvor det Haar dog er bleven mørkt, tænkte han, monstro hun farver det? — og han saa paa den udskaarne Skildpaddeskam, der hoppede saa underligt under hendes Graad. Og han saa paa Armene, som strakte sig lige ud foran ham paa Bordet.

Jo, dem kendte han. De var brunlige i Lødden, og smalle, en Smule skrubbende oppe ved Albuen, som de altid havde været, og dunede, helt besatte med bitte smaa lysegule Dun paa den brunladne Hud, — hvor han dog kendte dem igen! Og Hænderne, de store, magre, næsten mandhaftige Hænder, — de var bleven hvidere end før, — helt hvide var de bleven, med smaa, fremmede Ringe paa! De laa dér foran ham, urolige under hendes Graad: sommetider tog de lidt fat i hinanden, slap saa deres Tag og laa lige udstrakte, sagte sitrende.

Han huskede paa, hvor tit han havde kysset disse Hænder, — og han bøjede sig frem over dem for at finde den lille brune Plet dér ved Roden af Tommelfingeren paa den højre Haand, — det Sted, som han altid havde elsket at presse sin Mund imod ... Jo, dér var den, — den var der endnu!

Han aandede lidt hastigere, og følte sig hed. Vinen begyndte at hamre svagt i hans Tindinger, — og i den dybe Stillehed om ham, med disse ensomme Hænder foran sit Ansigt, følte han sit indtørrede og forkrøblede Menneskevæsen langsomt fyldes paany af en sær Sødme, et sagte bølgende Begær. Og han vidste ikke, hvordan det gik til, — men pludselig sad han helt bøjet ned over hendes Hænder, og berørte dem med sin Mund, én efter én.

Hun laa med ét ganske stille, og hun hævdede sit forgrædte Ansigt op og saa hen paa ham.

Han havde lagt sin Kind til Hvile mod hendes ene Haand

og havde lukket sine Øjne. Han aandede tungt, hans lille, kummerfulde Ansigt sitrede lidt nede omkring de bitre Mundvige, og faldt saa til Ro i et Smil, der var bedrøvet og næsten lykkeligt.

Hun sad et Øjeblik og saa paa ham. Saa sukkede hun, og — som en Slags Vane — begyndte hun langsomt og varsomt at stryge hen over hans Kind med den Haand, hun havde fri.

„Har Du det godt nu?“ mumlede hun, mens hun klap-pede ham, — „har Du det godt, lille Du?“

Han rørte sig ikke, og hun blev ved at stryge ned over hans Ansigt, mens hun aandsfraværende stirrede frem for sig.

Hvor vi dog hører sammen, vi to, tænkte han, — det er jo som om vi slet ikke havde været borte fra hinanden ... Nu skal jeg være hos hende altid — — altid ...

Og han aabnede Øjnene og smilede hen til hende.

Men hun trak Hænderne til sig og rejste sig op.

„Nu er det vist bedst, Du gaar,“ sagde hun.

Han havde rettet sig op i Stolen og sad nu med glippende Øjne og stirrede paa hende. „Skal jeg gaa?“ hviskede han, aldeles forbløffet, — „aa nej ...“

Hun kom hen til ham: „Vil Du nødig?“

„Ja,“ sagde han og rejste sig op. Og med skælvende Hænder tog han om hende og trykkede hende sagte ind mod sig. „Maa jeg ikke blive hos Dig?“

Hun lagde Hovedet lidt tilbage og smilede. Saa tog hun ham om Næsen og vrikkede hans Hoved et Par Gange frem og tilbage. „Og hvad saa?“ smilede hun.

„Aa, mange Ting,“ sagde han med Besvær og lidt snøv-lende, fordi hun holdt om Næsen.

Hun lo højt. „Saa det tror Du!“ sagde hun og gik fra ham.

Men han gik efter hende. Han havde faaet to røde Pletter paa Kinderne, og hans Øjne glimtede uroligt. „Maa jeg ikke komme ind til Dig ... ind i Soveværelset?“ mumlede han.

„Nej, min lille Ven, — det bliver der ikke noget af,“ sagde hun smilende, og blev ved at gaa. „Den Tid er forbi.“

Han stansede og tog sig famlende op over Panden. „Jamen vi er jo gift endnu!“ udbød han sagte. „Vi har da Lov til det.“

„Det har vi,“ sagde hun og stansede. „Men nu skal Du gaa. Du kan da begribe, at jeg ikke vil i Seng med Dig mer.“

„Hvorfor?“ spurgte han.

„Hvorfor?“ gentog hun langsomt, og saa paa ham.

„Ja, for jeg vil gjerne,“ sagde han og gik igen efter hende, da hun begyndte at gaa. „Og det er dog nu engang os to, ikke sandt?“

Han stansede foran hende, lidt forpustet: „Hvorfor vil Du saa ikke igen?“

„Aa!“ udbød hun kort, og hun aabnede Munden, som om hun vilde tilføje noget. Men saa slog hun ud med begge Hænder, rystede paa Hovedet og tav. Og hun saa mørkt hen paa ham.

„Har Du Penge?“ spurgte hun pludselig.

Han glippede hæftigt med Øjnene. „Penge,“ mumlede han, — „nej, det har jeg ikke ... Men jeg troede virkelig ikke det behøvedes — saadan mellem os to,“ stammede han, — „jeg mente, naar vi altsaa har været gift ... Ikke sandt? — Ikke sandt?“ Han gik helt hen til hende.

„Har Du Penge?“ gentog hun haardt.

„Nej, jeg har ikke!“ udbød han og stirrede paa hende. Han var bleven meget rød, og hans Mund skælvede af Ophidselse. „To Mennesker,“ begyndte han ... „naar to Mennesker engang ... dog engang har været saa meget for hinanden ... faaet Børn med hinanden ... mer kan man dog ikke gøre ...

„Det er dog det, der binder to Mennesker sammen!“ raabte han imod hende.

„Pengene!“ raabte hun saa højt som han og gik ind paa ham.

Han veg tilbage. „Nej, nej, nej,“ hviskede han og stirrede paa hende, — „hvad er Du dog for et Menneske ... hvad er Du dog for et Menneske ...“

„Ud med Dig!“ raabte hun og pegede mod Døren.

Snublende fandt han den og kom ind i den anden Stue, — hun fulgte ham med udstrakt Arm.

Skælvende krammede han sit Tøj sammen og stod et Øjeblik famlende ...

„Ud med Dig!“ raabte hun.

Han løb ud i Entréen. Han saa endnu et Glimt af hendes blege, mørke Ansigt med de skarpe Træk og de funklen Øjne, — og stod saa famlende og hviskende i den sorte Port dernede.

Hvad er hun dog for et Menneske ... hvad er hun dog for et Menneske, hviskede han, mens han famlede efter Portdøren. Han fandt den, — den var aaben — og han kom ud paa Gaden.

Han fik Frakken om sit hede, skælvende Legeme og fik Hatten paa. Det hvirvlede og sydede i hans Hjærne, — og sanseløs, med vidt opspilede Øjne og et brændende Ansigt tumlede han bort, uden at han vidste, hvor han gik.

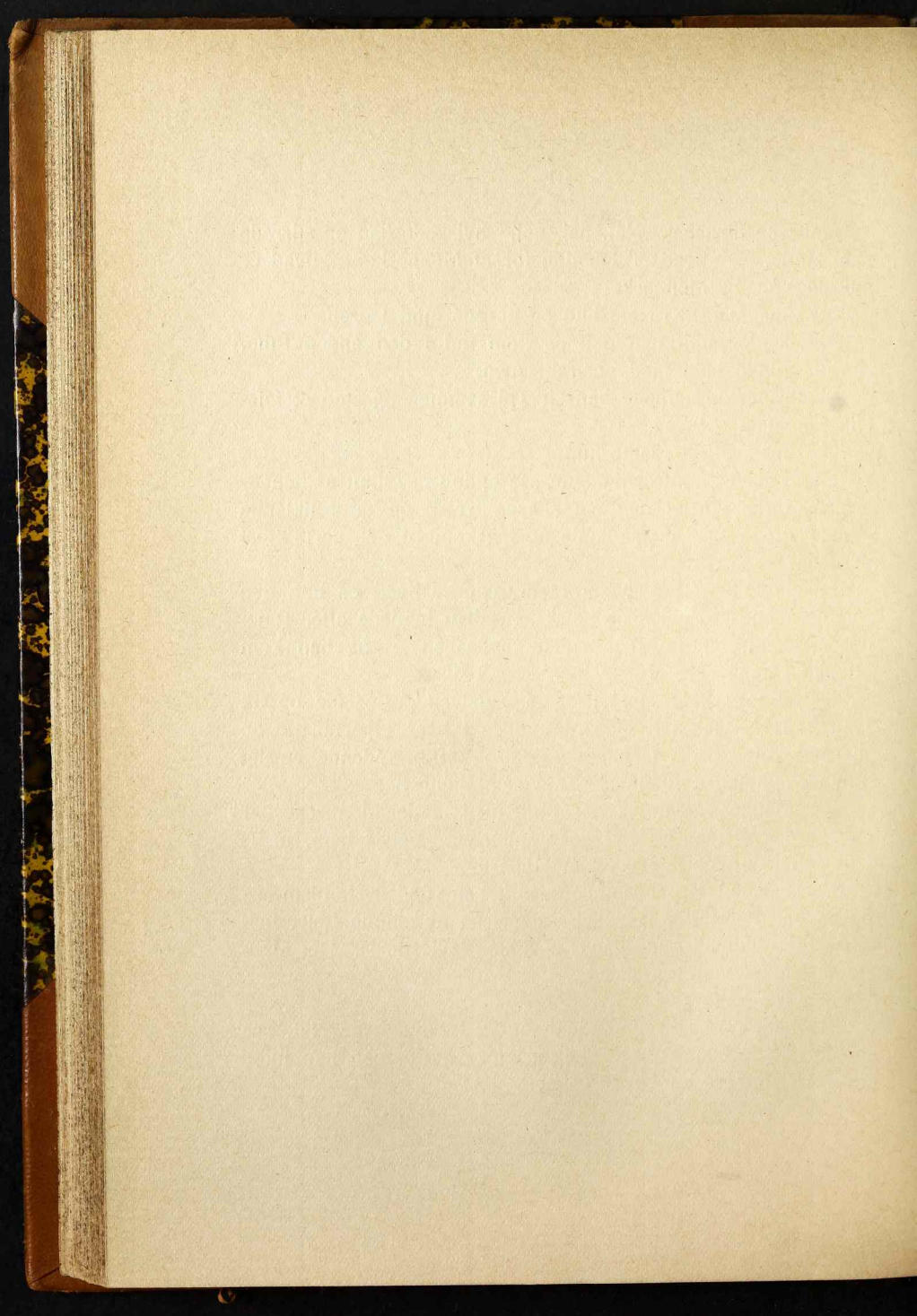
Det Menneske har jeg været gift med ... det Menneske har jeg været gift med ... lød det uophørligt inden i ham, mens han snublede sig frem gennem Gaderne.

Først henad Morgenstunden fandt han, dødstræt, hjem, — og da han kort efter laa udstrakt paa sit nøjsomme Leje, hviskede det endnu i hans halvt udslukte Bevidsthed: Det Menneske har jeg været gift med ...

Saa sov han.

Og den Tanke skaffede ham en god Søvn hver Nat, saa længe han levede, — Selvagtelsens trygge Ro, den han indtil da saa kummerfuldt havde savnet.

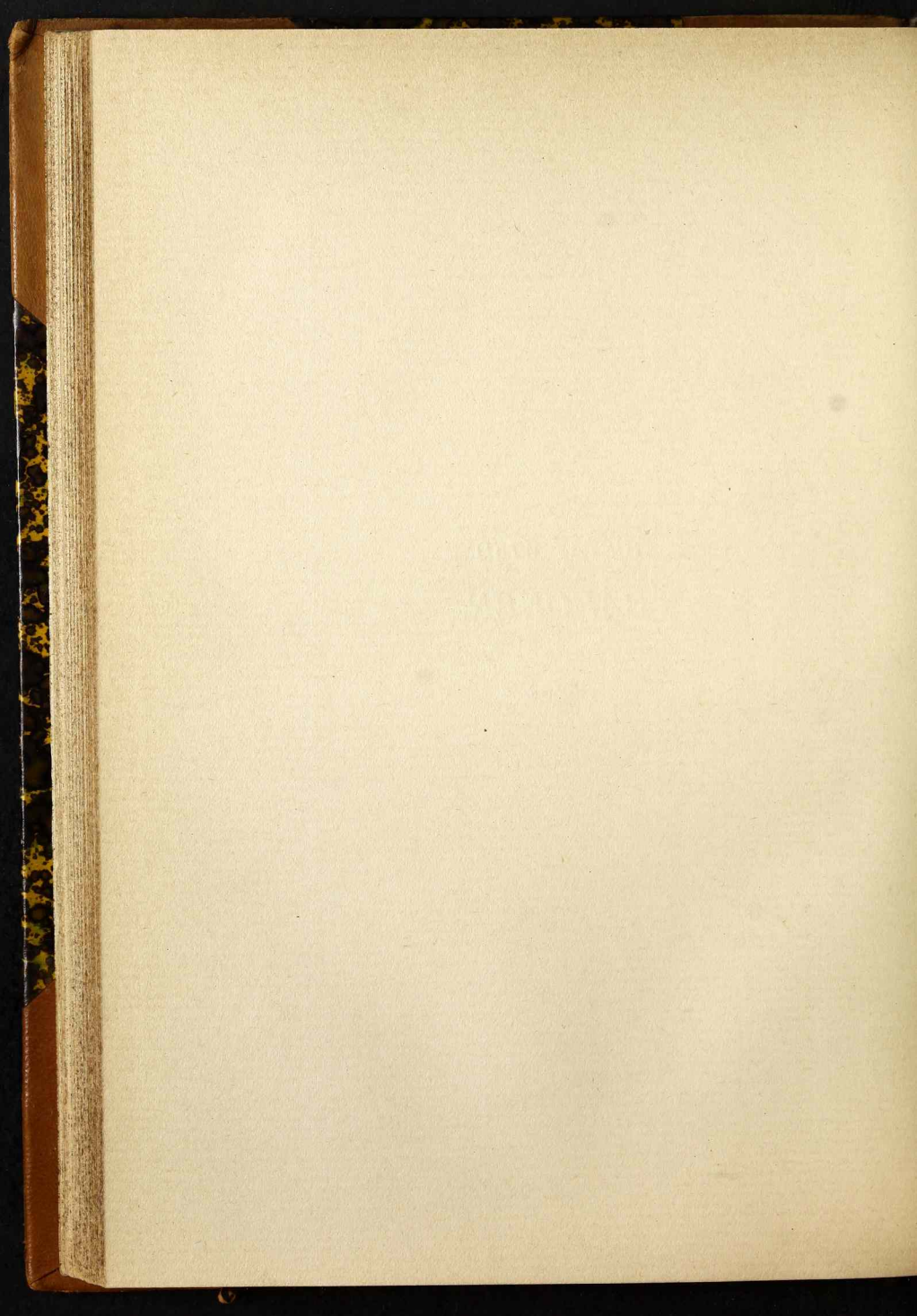

GUSTAV WIED:

BARONEN

I.

Han hed Sørensen, Frants Sørensen, havde været Tjener hos Baron v. Rosen paa Munkholm og var løbet af Landet med Baronessen, en født Liljenstjerne.

Efter et Par Aars Ophold i Udlandet rejste han tilbage til Danmark og giftede sig med Baronessen. — Og nu hed Hendes Naade altsaa Fru Sørensen; medens han til Gengæld blev kaldet „Baronen“.

Jeg gjorde hans Bekendtskab, medens jeg i Ferierne opholdt mig hos min Onkel Justitsraad Neergaard paa Krageskov ved Køge.

Ofte havde jeg hørt Tale om Baronens paa Grøngaard; men jeg havde aldrig set dette Herskab.

Saa var det en Dag, jeg havde været et Ærinde i Byen for min Tante, at der kom en venlig Mand kørende ude paa Landevejen, og da han naaede mig, holdt han stille og spurgte, om jeg vilde køre med. — Jeg tog naturligvis med Tak mod Tilbudet; og Manden kørte mig lige til Krageskovs Haveport. —

En Ugestid efter, da jeg gaar Aftentur med Justitsraadinden, kommer den samme Mand kørende. Vi nikker og smiler og siger Godaften til hinanden; og han hilser dybt paa min Tante.

— Det var Baronens fra Grøngaarden, siger hun saa.

— Nej, siger jeg forarget paa Adelsstandens Vegne — det var bare den Bondemand, jeg kørte med forleden!

— Jamen, han *er* heller ikke Baron; de kalder ham kun saadan.

— Hvorfor; naar han ikke *er* det?

— Det er noget, man ikke kan tale med Børn om! siger min Tante afvisende og skridter ud.

— —

Søndagen derefter leger vi Skjul ude i Haven, mine Fætre og jeg. Og bedst som jeg ligger gemt nede mellem Aspargesbedene og de andre larmer rundt og søger efter mig, stiger den Tanke pludselig op i min Hjerne, som en Boble fra Søens Bund:

— Nu vil Du over og besøge Baronens paa Grøngaard! Og i samme Øjeblik sprang jeg frem af mit Skjul, kravlede over Gærdet og begav mig paa Vej.

Jeg havde omtrent en Mil at gaa, og førend jeg endnu var naat Halvvejen, begyndte jeg at fortryde; men saa skammede jeg mig over mit Vankelmod og klemte paa igen. Jeg var dødtæt; men min Ære som Mand krævede, at jeg fortsatte. Og jeg gik og gik, indtil jeg omsider aldeles udmattet sank ned paa en Stenbunke ved Siden af Vejen.

En gammel Kone kom forbi:

— Er *det* Grøngaard, som ligger der oppe? spurgte jeg og pegede mod en hvidkalket, sammenbygget Bondegaard noget borte.

— Ja... Skal Du til Grøngaard?

— *Nej!* sagde jeg uvilkaarlig.

— Ja, for de er heller ikke hjemme, Baronens; de er kørt ud.

Der steg en Jubel i mit Hjerte; al Trætheden forsvandt;

jeg sagde Tak og Farvel til Konen og gik nynnende og fløjtende op mod Gaarden; nu var der jo ikke noget at risikere ...

Men lige idet jeg naaede frem til Porten, traadte Baronens lyslevende ud af den.

Vi stod et Øjeblik og saa idiotisk paa hinanden.

Saa smilede han venligt og rakte Haanden frem mod mig:

— Men Goddag, unge Hr. Neergaard; kommer De og besøger os; det var da smukt af Dem ... Velkommen!

Dette „De“ og „Dem“, hvormed han tiltalte mig, indtog mig ganske for ham; og i nogenlunde Ligevægt fulgte jeg med ham ind gennem Gaarden og ind i Huset. —

Aldrig havde jeg set pragtfuldere Værelser! Ganske vist var der noget lavt til Loftet; men alle de Tæpper, Malerier, Vaser og fine, gammeldags Møbler, der saas rundt omkring, overvældede mig fuldstændig. Manden *maatte* være en rigtig Baron!

— Vi maa ind og hilse paa min Kone ... hun sidder inde i Kabinettet.

Vi gik derind; og jeg stod maabende af Forfærdelse foran Baronessen:

Stor, oppustet og gul sad hun henne ved Vinduet i en højrygget Lænestol; hendes Hænder laa som to døde Klumper i hendes Skød; hun rørte sig ikke; ikke engang Øjnene bevægede hun; de stirrede svulne og udtryksløse frem for sig tilsyneladende uden at opfatte noget.

— Det er den unge Hr. Neergaard, som jeg har talt til Dig om, Julie ...

Jeg bukkede, traadte et Par Skridt frem og rakte Haanden ud ... Baronessen ændsede det ikke, Gud være lovet!

— Han er kommen for at besøge os ... er det ikke smukt af ham?

— Spørg om han vil nyde noget, sagde Baronessen. Hun kunde altsaa tale.

— Ja, det har Du da virkelig Ret i, lille Julie! ... De maa jo være sulten af den lange Tur, unge Herre ... kom!

Jeg bukkede igen for Baronessen.

— Chokolade ...! sagde hun.

— Ja ...! sagde Baronen.

Jeg bukkede tredje Gang. — Og vi gik ind i Spisestuen.

Ogsaa denne Stue imponerede mig med sine højryggede, udskaarne Egetræs-Stole, sin Buffet, der naaede helt op til Loftet, og sin Lysekrone, der hængte helt ned til Bordet.

— Undskyld et Øjeblik ... sagde Baronen og forsvandt i Køkkenet for at bestille Chokoladen.

Jeg blev staaende stift op og ned midt paa Gulvet, uden at røre mig. Og jeg indrømmer, at jeg *tænkte* paa at flygte.

Da lød der paa én Gang en hæftig Klokkringning inde fra Kabinettet; og en ganske fremmed Stemme sagde yderst forbitret:

— Frants, hvad bestiller I? Hvorfor si'er I ikke noget?

Jeg blev hvid i mit Ansigt ...

— Frants, sagde Stemmen igen haardt og bydende, som naar man taler til et ulydigt Tyende — hører Du ikke, Frants!

Frants maatte vel være Baronen; og jeg gik derfor lam i Underkroppen, men dannet og velopdragen, som jeg allerede den Gang var, hen til Kabinetdøren, aabnede den, bukkede og sagde med Vanskelighed:

— Ba—Baronen er her ikke ganske, Fru Baronesse ...

Da jeg igen fik hævet mig fra Bukket, saa jeg Damen bevæge Øjnene, ja hele Hovedet om imod mig:

— Hvor er Frants? sagde hun i Telegram-Stil — Find ham! Gaa ud i Køkkenet! Se hvad han bestiller!

— Jo! bukkede jeg og fo'r ud i Køkkenet af Angst for, at Baronessen ogsaa skulde kunne bevæge Benene.

Derude var ingen at se. Men paa Bordet stod et brændende Petroleumsapparat med en Kasserolle over; rimeligvis Chokoladen. —

Jeg fo'r videre og aabnede en Dør ind til en mørk Gang. For Enden af denne stod en anden Dør paa Klem, og jeg hørte hviskende Stemmer bag den.

Jeg listede hen til Døren og tittede ind: Baronens og en ung Pige stod derinde og var rare imod hinanden. Hun havde lagt Armene om hans Hals; og han kyssede.

Stille bankede jeg paa:

— Undskyld, sagde jeg gennem Sprækken — men Fru Baronessen vilde gerne tale med Hr. Baronens ...

Parret slap øjeblikkelig hinanden; og Pigen gav sig ivrig til at file løs paa en Kage. Det var i Spisekamret, de stod.

Baronen derimod kom rolig ud til mig:

— Vil min Kone tale med mig, unge Hr. Neergaard?

— Ja, hun ringede og bad mig kalde ...

— Nu kommer jeg ... Saa bringer De Chokoladen ind, Sofie, naar den er færdig ...

— —

— Vil Du tale med mig, lille Julie? spurgte Baronens blidt, da han kom ind i Kabinettet.

Damens fremstaaende Øjne skød sig end længere ud:

— Hvor har Du været henne, Frants?

— Jeg har været ovre og sagt til Peter, at han skal lægge paa Hestene.

— Chokoladen ... ?

— Ja, Sofie er vist ved at lave den ...

— Jeg vil ikke ud at køre!

— Det var kedeligt; jeg havde ellers tænkt, at vi kunde køre den unge Hr. Neergaard hjem; han er vist træt af at gaa ... Men maaske kan jeg ...

— Ja, kør Du kun.

— Skal Sofie bringe Dig en Kop Chokolade ind?

— Nej!

— Er der ellers noget, Du ønsker?

— Nej!

— Ja, saa gaar jeg ind til vor Gæst ...

— Ja, gaa Du kun — og luk Døren!

— —

— Julie er syg, Stakkel, sagde Baronen, da han kom ind til mig i Spisestuen. — Det er den Brightske Syge ... Hun har været saa smuk engang; det kan man ikke længer se.

— Jo-e, det synes jeg da nok ... sagde jeg i min Dannelsen.

— Ja, lidt er der maaske tilbage ... Men nu skal De se, hvordan hun saa ud i sin Ungdom, unge Hr. Neergaard ...

Han gik ind i Dagligstuen og kom tilbage med et lille Miniaturbillede af en ung vidunderlig skøn Dame i grøn, dybt nedringet Silkedragt og med en Krans af blaa-hvide Perler om Halsen.

— Er *det* ...?

— Ja ... nikkede Baronen dystert — det er *hende* ... og det var *dengang* ... Forgyldning forgaar, men Svinelær bestaar!

Jeg tror ikke, at han mente noget ondt med dette Citat; han anvendte det kun lidt ubetænksomt.

— —

Da vi havde drukket Chokoladen, rejste jeg mig for at tage Afsked.

— Jeg vil tillade mig at køre Dem hjem, unge Hr. Neergaard; det gaar hurtigere.

Jeg bukkede. —

Lidt efter holdt Vognen for Døren. Jeg gik ind og bukkede Farvel for Baronessen, der var faldet tilbage i sin Apati

og rørte sig ikke. Kun sagde hun ud i Luften: — Værsgod og hils ...

Jeg bukkede for uigenkaldelig sidste Gang. — Og saa kørte vi.

— —

Baronen var paa den Tid et Par og Halvtresindstyve Aar; en rank og smuk lille, velskabt Mand med graasprængt Haar og Fipskæg, smaa Hænder og Fødder og nogle djævleblændte, „ugifte“, brune Øjne. —

Vi traf hinanden mange Gange i de paafølgende Ferier; men jeg besøgte ham ikke oftere paa Grøngaarden. —

Og saa blev jeg Student og kom til Hovedstaden og fik mit eget at tænke paa.

II.

Saa er det en Dag i Sommerferien, efter at jeg havde taget Filosofikum, at jeg cykler ind til Byen ad min Barndoms kendte Veje. —

Der levede en lille Dame, en Konsuldatter, derinde, som jeg paa et Bal i den forgangne Juleferie havde været dødelig forelsket i. Og jeg var bundløs ulykkelig rejst tilbage til København. — Der havde jeg imidlertid paa andre Baller mødt andre smaa Damer, som jeg var blevet endnu mere betaget af. — Men nu igaar havde jeg set Konsuldatteren køre i Dockard forbi min Onkels Gaard; og den gamle søde Lidenskab var paany flammet op. — Og i Dag til Morgen havde jeg efter en søvnløs Nat med Vers og Paakaldelse, kastet mig paa min Cykle for om mulig at møde Gudinden lyslevende paa en af Byens Promenader. —

Da jeg i søde og stride Tanker ruller forbi en mindre Villa tæt udenfor Byen, rejser en ældre Mandsperson sig fra en Bæk

ved Bygningens Gavl, tager Hatten dybt af, skraber med Foden og siger saa højt, at det vækker mig af mine Drømme :

— Goddag, unge Hr. Student Neergaard ... og Velkommen til Køge!

Det var Baronet!

— Nej men Goddag, Hr. Baron! sagde jeg og hoppede af Cyklen. — Det var da morsomt at træffe Dem igen!

Jeg satte mig paa Bænken ved Siden af ham, og Munden stod ikke stille paa os.

Han var bleven næsten hvidhaaret og en Smule bøjet og sammensunken. Men Humøret havde han ikke mistet og de brune Øjne lyste stadig af Appetit paa Livets Delikatesser.

— Ja, nu sidder vi her, sagde han. — Det gik ikke rigtig med Grøngaarden; og saa mente min Kones Familie, at vi gjorde bedre i at sælge ... Julie kedede sig jo ogsaa ved at sidde derude paa Landet. Nu kan hun da i det mindste se *Vejen*. Jeg pusler med Haven; og vi har da stadig den gode og tro Sofie til at hygge om os. — Men De maa da ind og hilse paa min Kone, unge Hr. Neergaard, det vil fornøje hende en hel Del at se Dem ...

— Ja, sagde jeg — gerne ...! men jeg gyste. — Hvorledes befinder Fruen sig?

— Det er det samme; snarere værre ... Men man maa jo respektere Guds Vilje ...

Ogsaa Stuerne var de samme: de samme Møbler, de samme Tæpper og de samme Malerier. Men Værelserne var næppe mere end halvt saa store som ude paa Gaarden, saa der var ingen videre Plads til at bevæge sig i dem.

— Ja, her er jo lidt knebent, undskyldte Baronet. — Men Julie vil ikke undvære noget.

Og vi gik, som fordom, ind i „Kabinetter“.

Her sad Baronessen om mulig endnu forfærdeligere at skue, end da jeg første Gang blev konfronteret med hende; gulere og

mere oppustet sad hun i sin højryggede Stol ved Vinduet med Udsigt til „Vejen“; Hænderne laa døde og uformelige i hendes Skød; og de gule, svulne Øjne stirrede udtryksløse frem for sig.

— Det er den unge Hr. Student Neergaard, som Du nok husker, Julie ...

Jeg bukkede; og Baronessen rørte sig ikke.

— Er det ikke pænt af Hr. Neergaard, at han husker paa os?

— Spørg om han vil nyde noget ...

— Ja, det har Du Ret i ... Du er altid saa betænksom!

— Chocolate ...

— Nej, det er den unge Herre vist vokset fra ... Men et Glas Vin, maaske? ... Kom, Hr. Student ...

Jeg bukkede til Afsked; og vi gik ind i Spisestuen. —

Baronen dvælede ogsaa denne Gang unødvendigt længe i Køkkenet. Omsider kom han tilbage fulgt af Sofie, der bar en Bakke med en Karaffel Madeira og to Glas.

— Ja, Du kan vel nok kende den unge Hr. Neergaard, lille Sofie?

Sofie rødmede, kniksede og forsvandt. Hun var vel nu en circa tredive Aar, men frisk og buttet og behagelig i enhver Henseende.

Da Baroneren og jeg havde tømt vore Glas et Par Gange og ønsket hinanden alt mulig godt i Nutid og Fremtid, bød jeg Farvel og lovede at komme snart igen.

Jeg blev ikke opfordret til at tage Afsked med Baronessen; hvad jeg var taknemmelig for.

Men jeg drømte ilde om hende om Natten. — Og jeg var nu gammel nok til at forstaa, at Baroneren satte Sofie meget højt.

III.

Tredie Gang, jeg traf Baronen, var en fire—fem Aar senere.

Vi var til Køge Pæremarked; og han og Sofie kom netop ud af et Telt, hvori der forevistes „En ægte kvindelig Menneskeæderinde“. —

Da Baronen fik Øje paa mig, kom han øjeblikkelig hen til mig; medens Sofie derimod skjulte sig og forsvandt. —

Jeg vidste, at Baronessen var død for et Par Aar siden, og at hendes efterlevende Mand sad noget smaat i det. —

— Goddag, Hr. Baron! hilste jeg glad og hjærtelig — hvorledes lever De?

De omkringstaaende stak Hovederne sammen og lo. — Baronen greb mig i Ærmet og trak skyndsomt af med mig:

— De maa gøre mig den Tjeneste, unge Hr. Student Neergaard, sagde han, da vi var kommet om i en Sidegade — ikke at kalde mig for Baron ... Jeg har saa tidt villet sige Dem det, men har ikke kunnet faa mig til det.

— Aa, ja undskyld min Tankeløshed ... i gamle Dage, som Barn, troede jeg jo, at De var Baron og saa ...

— Ja ... Men da levede jo ogsaa min Kone ...

— Ja ... Men hvor blev Sofie af?

— Hun er vist gaaet hjem; hun er saa genert af sig.

— Bor De i Villaen endnu, Hr. Sørensen?

— Ak nej; min Kones Familie tog jo det hele, da hun døde ...

— Saa—e? Ha'de den Ret til *det*?

— Ja, det *var* jo hendes altsammen ... eller rettere sagt: Familiens. Da vi blev gift, maatte jeg underskrive et Dokument paa, at jeg frafaldt al Arv efter hende; ellers vilde de ikke underholde os.

— Jamen, hvad lever De dog saa af nu?

— Jeg ha'de sat lidt i Sparekassen i Aarenes Løb ... Men skal vi ikke hellere gaa hjem til mig? Her gaar Folk og glor paa os ...

Da vi var naaet ud af Byen og allerede var i Nærheden af Baronens Bolig, kom et højt, stateligt, yngre Kvindemenneske trillende imod os med en Barnevogn.

Baronen blegnede og vilde skynde sig forbi.

Men Kvinden stillede sig og Vognen i Vejen for os og sagde:

— Naar De er færdig med at snakke med *ham*, unge Herre, saa kom hen til mig i det gule Hus derhenne, saa skal jeg fortælle Dem den anden Side af Medaljen af ham, den gamle Skurk og Kvindeforfører dér!

Og saa kørte hun videre med sin Barnevogn.

— Men Du gode Gud, sagde jeg — hvad var dog det for et forrykt Fruentimmer?

Baronen trak mig hurtig ind ad sin Gadedør og drejede Nøglen to Gange om efter os. ...

Lejligheden bestod kun af to Værelser; og der var tyndt af Møbler, invalide og sammenskrabede, fra Marchandisere og Auktioner.

— Ja, saadan ser her ud nu ... Da Julie døde, kom de og tog alt — alt!

Jeg bevidnede ham min Deltagelse. Og rimeligvis for første og eneste Gang i sit Liv aabnede han sit Hjærte paa vid Gab og fortalte sit Ægteskabs Historie:

Han havde, som før bemærket, været Tjener hos Baron v. Rosen paa Munkholm. Det var hans Kusine Tinka, som var Kammerjomfru hos Baronessen, der havde skaffet ham Pladsen.

Hun var dejlig, Baronessen; og alle paa Gaarden havde

Medlidenhed med hende, fordi hendes Mand var en Bølle, der drak og holdt Tøsesjov og mishandlede sin Kone.

Men aldrig med en Tanke var det faldet Frants Sørensen ind, at *det* kunde ske, som skete! —

Det var en Nat, et Aars Tid efter at han var kommet der i Huset, at han laa i sin Seng ude i Tjenerværelset og sov. Baronens var kørt ud; og ingen vidste, naar han kom hjem igen.

Bedst som Frants saa ligger i sin tryggeste Ro, bliver han vækket ved at nogen rører ved hans Skulder. Han farer forfærdet over Ende og tror, at det er Baronens, der er kommet tilbage, uden at han har hørt det.

Men da han fik sundet sig lidt, saa han, at det var en Kvindeskikkelse, som stod foran hans Seng. Og han tror nu, at det er Tinka, der vil besøge ham, hvad hun saa tit gjorde, naar Baronessen havde lagt sig ... Og han slaar Armene om hende for at trække hende ned til sig ... *men saa opdager han, at det var Baronessen!* Hun kaster sig om hans Hals og kysser ham og hulker og siger: Aa, Frants, Frants, jeg er saa ulykkelig ...!

— Og dejlig var hun jo, unge Hr. Student Neergaard! Og hun ha'de ikke andet paa end sit Pelsslag ovenpaa sin Natdragt ... Og naar saadan en dejlig Dame staar foran Ens Seng om Natten, saa ... og kysser En ... og ...

— Ja, naturligvis! sagde jeg ophidset — naturligvis! Og hvad saa?

— Ja, saa en Maanedstid efter flygtede vi og kom til Berlin ... Julie fik sendt Penge hjemme fra; og selv ha'de hun jo ogsaa nogen ... Der blev vi saa boende, til Baronens døde; og saa kom vi hjem til Danmark igen, hvor vi blev lovformelig viet i en Stue, hos hendes Broder ... men før Bryllupet var det saa, at jeg maatte fraskrive mig al Arveret efter min

Kone ... og nu sidder Sofie og jeg her og tærer paa Stumperne ...

Jeg knyttede i Harne mine ungdommelige Hænder og sagde:

— Hvor er det lumpent handlet af Deres Kones Familie!

Og i mit stille Sind svor jeg jævnlig at besøge den forladte Mand og være ham til Trøst og Opmuntring.

Og saa tog jeg Afsked med et paa snarlig Gensyn!

IV.

Der gled da heller ikke mere end godt og vel to Aar hen, inden jeg atter gensaa ham. —

Jeg havde imidlertid faaet Ansættelse ved en Skole ovre i Jylland. De sorgløse Studenterdage var forbi, og jeg var blevet forlovet — for anden Gang ...

Det var i Pinseferien. Jeg var med Nr. 2 i Besøg hos Justitsraadens. Solen lo paa Himlen, og Træerne stod lysegrønne. Min elskede var endnu ikke staaet op, og jeg vandrede derfor ene og i lyrisk-løftet Stemning ad Landevejen ind ad Byen til ...

Da jeg naaede Forstaden med dens smaa, gammelkendte Huse, kom jeg øjeblikkelig til at tænke paa min Ven Baron.

Jeg gik hen og bankede paa hans Dør. En arrig og ufri-seret Kone stak Hovedet ud af et aabentstaaende Vindu.

— Er Hr. Rentier Sørensen hjemme?

— Baron? Næi! han bor ikke her mere; han bor ovre i det graa Hus der!

Jeg gik over til det graa Hus og bankede paa ogsaa der.

Ingen svarede.

Saa kiggede jeg ind af det nærmeste Vindu ... Og der inde, midt paa Gulvet i Stuen, stod Baron.

Jeg kunde næsten ikke kende ham. Han, der før havde været net og pyntelig, var nu lurvet og snavset. Skægstubbene sad ham som graahvidt Lav paa Kinderne, og hans Øjne stirrede forvildet hen mod Ruden.

Men da han opdagede mig og drog Kendsel paa mig, laasede han hurtig Døren op og trak mig indenfor.

Og endnu førend vi havde vekslet et Ord, tog han en Revolver frem af Lommen og holdt op foran mig:

— Var De ikke kommet akkurat i denne Stund, unge Hr. Neergaard, saa havde jeg skudt mig.

— Men bedste Ven dog ...

Han tog en Konvolut frem af et Skrin paa Bordet:

— Og se her, vedblev han ophidset — her er tre Hundrede Kroner, som jeg har taget ud af Sparekassen; dem skulde Sofie ha' og faa mig i Jorden for; og saa skulde hun selv beholde Resten. Jeg er helt ude af mig sæl; spise kan jeg ikke, og sove kan jeg ikke og det dunker og suser i mit Hovede; og her har jeg siddet indespærret en hel Maaned, siden Sofie rejste ...

— Er Sofie rejst ...?

— Ja, hun er rejst, er hun ... hun er rejst ...

— Jamen, hvorfor dog?

— Hun kunde ikke sidde her og ofre hele sit Liv paa mig gamle, fattige Mand, nej hun kunde ikke ... Hun rejste ogsaa fra mig her for et Par Aar siden; men da kom hun tilbage, fordi hun ikke syntes om Pladsen, hun fik ... Men saa forleden Maaned saa hun i Avisen en Gaardmand, der sad Enke og søgte en Husholderske, og ham er hun rejst til, ja hun er, ham er hun rejst til, og nu er jeg alene ... Og det er det forfærdeligste i Livet, unge Hr. Student Neergaard, det at være alene ... Jeg mærkede det allerede første Gang, da Sofie var rejst fra mig ... Og saa er der den Kone, vi mødte engang herude paa Vejen, hun kan ikke lade mig

være i Fred — og var De ikke netop kommet lige nu i denne Stund, saa havde jeg gjort Ende paa Livet, for det er ikke til at holde ud ... Jeg ha'de jo tænkt, at flytte her fra; men jeg har ingen at tale med og ingen at raadføre mig med ... maa jeg snakke til Bunds med *Dem*?

— Ja, kære, gode Hr. Sørensen, jeg skal hjælpe Dem, saa godt jeg kan ...

Jeg fik bragt ham til Sæde, og vi gav os til at „snakke til Bunds“.

— Hvad er der saa i Vejen med den Kone da? spurgte jeg.

— Det er ikke uden Pengeafpresning altsammen, unge Hr. Neergaard, det har jeg luret dem af for længe siden; og hendes Mand vilde slaa mig ihjel og gaar rundt og siger, at jeg har villet forføre hans Kone.

— Kære Hr. Sørensen, jeg vilde virkelig i Deres Sted gaa til Politiet!

— Nej, nej, nej! sagde han og fo'r sammen i Angst — jeg vil ikke ha' rodet op i den Historie, det vil jeg ikke! Man er aldrig sikker paa, hvad de kan falde paa at diske op med om mig ...!

— Jamen, hvad vil De da? Her synes jeg ikke, De kan blive.

— Nej — og det er netop det, jeg vil tale med Dem om ... Jeg har tænkt paa, at flytte til København for en Tid; derinde kender jeg en Doktor, og ham vil jeg gaa til med mit Hovede.

— Ja, det er jo udmærket! Hvornaar vil De saa tage afsted?

— I Aften ... naar det er blevet mørkt ... jeg gaar aldrig mere ud, uden naar det er mørkt ...

— Naa ...

— Men nu har jeg en Bøn til Dem, unge Hr. Student Neergaard ... vil De komme og følge mig paa Banen? For

hver Gang jeg prøver paa at gaa udenfor, saa svimler det for mig, og jeg kan ikke flytte en Fod. —

Det lovede jeg. — Og om Aftenen fulgte jeg ham til Toget ... og jeg stod paa Perronen og vinkede ...

— —
Otte Dage efter modtog jeg følgende Brev :

København, 10. Juni 18 ..

Min Kære Gode Ven

først maa jeg takke dem for alt det gode som de har viist over for mig nu er det bedre med mig al den uro som jeg havde er ganske gaaet bort men mit hoved er ikke got inu, da jeg kom til Lægen saa fortalte jeg ham alt saa sagte han det var slemt saa tog han Revolderen fra mig og vilde smide mig ind paa Hospitalet men saa blev vi enes om at jeg skulde bo tæt ved ham og komme til ham ver Dag og han til mig og saa fik jeg nogen mesctur som smagte gremt men hjælper, men tilbage til Kjøge kommer jeg ikke mere for værgan jeg tænker paa de mennesker begønder det at knuge mig

og nu høre jeg at Sofie skal giftes med sin Enkemand jeg har altid haft uheld med Kvinderne

de kan tro det pinte mig at skulde saadan jages fra mit hjem, ja Kjære Onge Hr. Student Neergaard de maa unskyldte min daarlig skrift men jeg kan ikke bedre idag, nu haaber jeg de vil besøge mig naar de kommer til Kjøbenhavn og saa slutter jeg hermed de kærlige helsener fra deres altid hengivne Ven

Frants Sørensen

Dannebrogsgade Nr. 14, 2. Sal.

— —
Men den kære, unge Hr. Student Neergaard, den gode Ven og det sjældne Menneske naaede naturligvis aldrig ud til den længselsfuldt ventende i Dannebrogsgade ...

V.

Dog skulde jeg endnu engang stedes Ansigt til Ansigt med min Barndoms Baron ...

Det var i Sommeren 1895, at jeg kom til København for at besøge min Forlovede ... ikke Nr. 2, thi hun var forlængst gift og hjemfaren med en Sagførerfuldmægtig ... men det Nummer, jeg nu har den Lykke at vandre Livet igennem med. —

Jeg kom gaaende over den af Byens mange Pladser, der symbolsk kaldes Kultorvet ... det havde nylig regnet, og mine Støvler var upræsentable.

Da ser jeg i en Port en gammel, kroget og hvidskæget Støvepudser med sin Stol og sine Børster.

Jeg gaar ind i Porten, bestiger Skafottet og strækker Fødderne frem.

Og han knælede ned.

Vi taler ikke; thi det behøves ikke. Han kender sin Pligt og børster løs ...

Og jeg sidder drømmende med en Buket i Haanden, en Buket af Sommerens svulmende, mørkerøde Roser, som jeg har købt til hende ... den sidste. —

Saa kommer der pludselig et lille tykmavet, uformeligt Fruentimmer vraltende ind til os. Foran sig i begge Hænder afballancerer hun en svingende fuld Spølkum Kaffe med Fløde:

— Drik Du nu, mens den er varm, Baron, siger hun uceremonielt — saa skal jeg børste !

— Baron ...! gentager jeg uvilkaarlig; og Blodet næsten standser i mig — Baron ...?

— Ja, han har sgu været Baron, den gamle Stodder der! siger Fruentimmeret og gnækker ilde.

Baron ... var det muligt ...? ja, det *var* jo ham, min Barndoms og Ungdoms Ven ... nu kendte jeg ham ...

— Har Herren Ligtorne, siden De sidder saa urolig? grinte Fruentimmeret.

— Ja ... sagde jeg — ja, jeg har Ligtorne.

Saa drejede hun sig om imod Manden:

— Er Du ikke snart færdig med at jasje den Kaffe i Dig, Sørensen; at Du kan ta' fat igen?

Baronen satte stille Spølkummen fra sig, tog Børsten ud af hendes Haand og knælede paany ned foran mig.

— *Tak*, plejer man ellers at sige, naar man faar noget! snerrede Kvinden og dunkede ham arrig i Ryggen. — Men Du glemmer sgu snart baade Sol og Maane, gør Du! *Glem* nu ikke at faa *Betaling*!

Og saa tog hun Spølkummen og gik ...

— Hun dér ... var hun dér Deres Kone ...?

— Ja—e ...

Flere Ord vekslede vi ikke. Jeg *turde* ikke ...

Og efter at have stukket ham en Femkroneseddel i Haanden, skyndte jeg mig bort. —

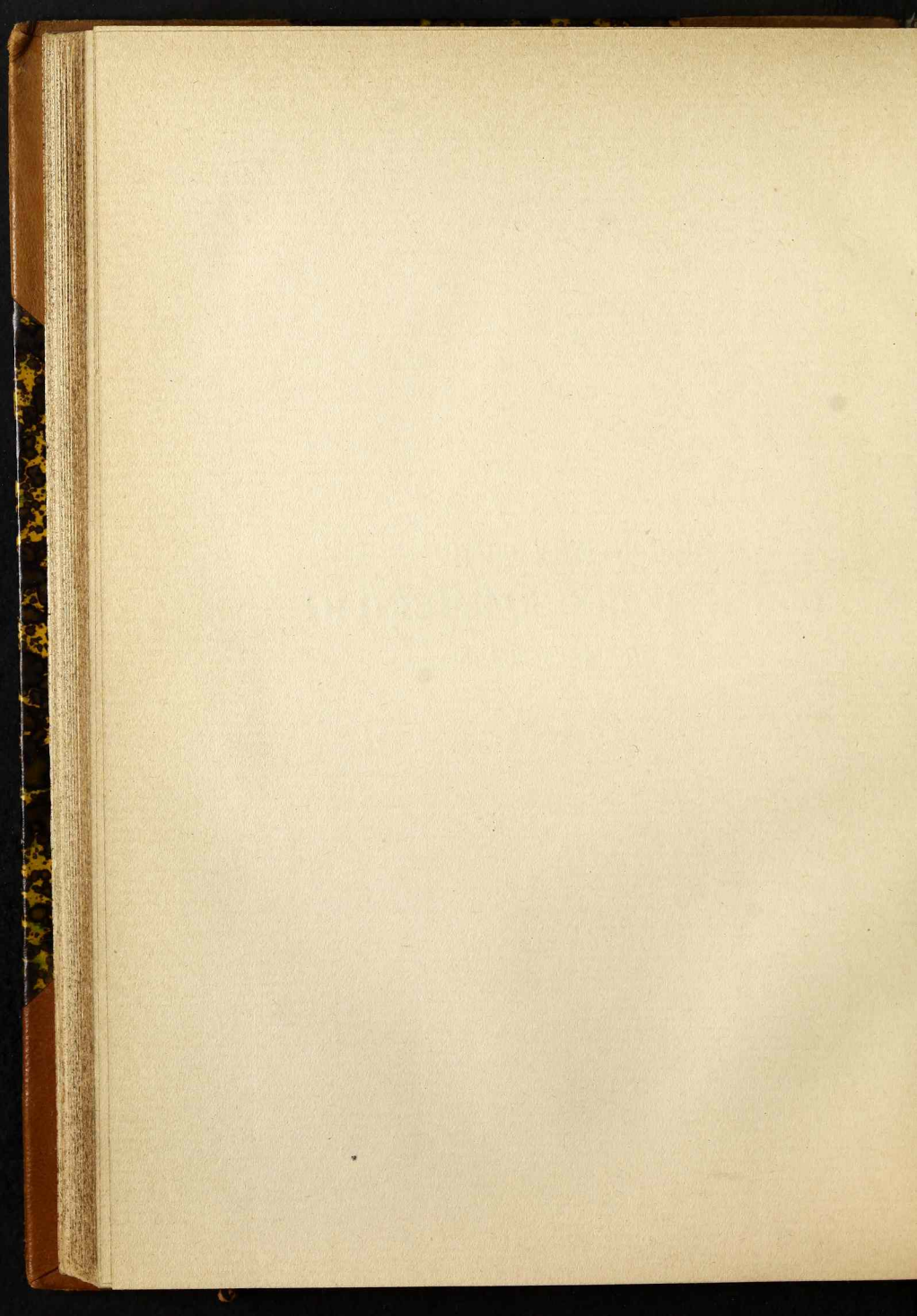
Men da jeg var naaet omkring det nærmeste Hjørne, knipsede jeg Sentimentaliteten af mig, lo stille og sagde, idet jeg greb en forbipasserende fat i et Knaphul:

— Men denne Mand har dog haft *ét* tindrende, overjordisk Øjeblik, min Herre! sagde jeg — og det var i hin Nat, da han vaagnede op og fandt en ung, dejlig og fornem Dame, kun iført Forværk og Natdragt, staaende foran sin Seng ... *ét* tindrende, svimlende, gyldent Æventyrøjeblik! — — Og hvormange har mon De og jeg haft, Højstærede!

JOHAN SKJOLDBORG:
PER HYWERS SOMMERDAG
ET HJEMSTAVNSBILLEDE

D agningen var diset.

Men noget ude lyste dog Limfjordens Vand af Dagskæret; Disen trak væk som Duggen fra en Rude, man har aandet paa. Og Landsbyens Huse, der laa langs med Fjorden som en Flok sovende Kvæg i en dampende Eng, dukkede tydeligere og tydeligere frem.

Ganske langsomt blev den lette Taage borte, forsvandt i Luften, næsten umærkeligt, og dog som om man kunde følge det med Øjnene, — indtil Landsbyens hvidkalkede Længer og Gavle stod klare i Morgenlyset.

Den første, der kom ud af Landsbyen, var en lille Dreng. Han var i Skjorteærmer; de nøgne Ben stak neden ud af opsmøgede Bukser. Med en Strikke havde han bundet sin Madtejne paa Ryggen; dér var den af Vejen. Under venstre Arm bar han en Trøje, om der skulde komme Regn op ad Dagen, og i højre Haand holdt han sin Svøbe.

Det var lille Per Hywer; han var den første paa Arbejdsmarken af alle Landsbyens Folk.

Han sparker helt frejdigt gennem Veststøvet paa sine korte Ben. Han gør det, fordi han maa, af Pligt. Hvert Skridt gør han ud af Vilje, og derfor er der noget dumpt over hans Gang, ikke det legende og barnelette.

Det lille Barnelegeme vil allerhelst atter synke i Søvn.

Men Loven er over Per Hywer, det man ikke kan slippe fri for, det overmægtige, det uafvendelige. Hans stille, tunge

Væsen viser ogsaa, at han véd, han regeres af noget, det ikke kan hjælpe at stampe imod.

Der er ikke noget at gøre ved det.

Per Hywer er kun otte Aar gammel.

Han gaar trolig videre i samme støtte Viljes-Takt, indtil han naa'r det yderste Hus længst mod Øst, „Maatens Hus“, der ligger ved nogle Sandbrinker.

Her stopper han og ser tilbage mod Byen. Huden er saa mørk, saa brunet af Sol og Vind, at Øjnene ser hel hvide ud, idet han drejer dem.

Han skubber Tejnen bedre til Rette paa sin Ryg og undersøger, om Svøben er i Orden, og om der er „Skrald“ nok i den til at knalde med.

Han er ellers færdig.

Klokken er fire, og Per Hywers Arbejdsdag begynder.

Straks kommer en Kone trækkende med sin Ko i en Stump Reb. Hun standser ved Sandgravene, hvor Per staar og venter. Lige efter hende kommer en anden Kone med to Køer. Og i Løbet af ikke mange Minutter vrimler der frem fra Landsbyens Huse fyrretyve Køer foruden Lars Flyvholms store, graa Stud.

Disse Kreaturer fra Husene og Smaastederne er det Pers Gerning at vogte i Fælleskæret, der ligger tre Fjerdingvej østerude ved Bygholms Vejle.

Konerne og de enkelte gamle, stavrende Mænd, der er kommen til Stede, bliver staaende med Køerne i Rebene til de alle er samlede.

Saa raaber Maatens Hanne, saa det skingrer over det hele:

„Er Du saa færdig, Dreng!“

Det høres som et Signal. Rebene løsnes af Køernes Horn, og Konerne gi'r et Jag efter Dyrene, for at de kan komme ordentlig i Drift. Per løber med Svøben hævet, snart til den ene Side, snart til den anden, for at holde Høvderne sammen,

at de ikke skal gaa over i de Par Kornagre, der endnu ligger langs Vejen, inden Heden begynder. Han løber, saa Sandet staar i Taage om ham, og Vejstøvet damper op om Køernes Ben. Nu er han lysvaagen. Nu gaar det hele paa hans Ansvar. Og han vil gjerne, Folk skal sige, at han er en flink Dreng. Særlig for hans Far's og Mor's Skyld, de er fattige, og dem er der altid nok efter endda.

Konerne bliver staaende lidt endnu og ser efter, hvordan han kommer i Gang.

To krumbøjede, gamle Mænd staar der ved hinanden med Staven ud til Siden.

„Det er en bitte Karl til at passe saa mange store Høvder!“ siger den ene medfølede og klø'r sig med en Finger under den laadne Lue.

„Jo, men a tror, det er en hwæl' Knægt!“ svarer den anden og virrer med sit graa, buskede Hoved.

Per føler, at han har Offentlighedens Opmærksomhed paa sig. Øjnene er alle Vegne, og han springer som et Lam; det gaar hel godt for ham. Han svinger den lange Svøbesnor og smælder et højt Knald ud over sin Hjord, saa alle kan høre, at han er ikke forknytt.

Men samtidig gisper det nervøst i hans Hals af Angst for det, der hviler paa ham.

„Fald nu ikke i Søvn, Knægt!“ raaber Bold-Stine efter ham med sin rappe Tunge.

„Sørg for, de bliver tykke til Aften!“ siger La'ses Mari' roligt. Hun er selv saa tyk, saa tyk og puster.

Trine Krag staar med Hænderne under Forklædet, saa værdig som en Dommer midt i Koneflokkens; hun er sikkert den mest velhavende. „Lad dem ikke staa for længe i Vejen, om de bejser. Ja, husk nu efter, hvad a si'er, din Unge!“

Men Andre'ses Kone sætter Hænderne i Siden og hviner: „Nu kan Du prøve at drive mine Køer i Bløde i Dag, saa

skal a Satantamme vadske dine Ører. A husker nok sidst, din forhædede Knægt“ Hun truer med Haanden deroppe paa Sandbrinken, og hendes Kæber bliver ved at gaa ligesom en Saks.

Per hører Konernes Ord efter sig som skrigende Fugle i den stille Morgen.

De maa godt sige til ham, hvad de vil, — naar de bare vil tale venligt. Han er saa blødsindet. Han synes, de fleste voksne Mennesker har saadan en haard Røst.

Per kommer heldigt fra Byen, og driver sin brogede Hjord ud ad Vejle-Vasen. Ved Siden af de store Dyr ser han meget lille ud, og naar han skal hen og møde ved dem, der vil gaa fra Flokken paa egen Haand, bliver han somtid helt borte i en Grøft eller bag et Dige som en Jordpusling.

En Gang imellem raaber han højt paa Køerne, bruger onde Ord, skælder ud for at faa Mod.

Men hans Stemme er lige ved Graad.

Han véd nemlig, hvad der forestaar. Han véd, at han er ene om at styre de mange Høvder den hele Dag. Han véd, at han nu gaar ud i den store Ensomhed. Hvert Skridt fjærner han sig fra Hjemmet, fra Landsbyen, hvor Mennesker færdes og taler sammen, og hvor andre Børn gaar i Skole og leger og snakker med hinanden. Han har atter en lang, lang, forfærdelig ensom Dag for sig.

Han løber omkring, han knalder med Svøben, og han raaber; han er ivrig for at kvæle det, der vil stemme op i hans Bryst.

Per vil gerne være en kæk Dreng. —

Halvvejs ude løber tværs over Vejen en Hede-Bæk, hvis lave Vand i en riflet Strøm flyder hen over brune, graa, røde og blaa Smaasten. Per synes, at disse forskelligt farvede Sten dér paa Bunden er det smukkeste, han véd af. Men de skal

ses gennem det klare rindende Vand, for saasnart han tager dem op, gaar Glansen af dem.

Kørne drikker af Bækken, pustende, saa der kredser sig Ringe i Vandfladen. Og naar de er færdige, bliver de staaende lidt, som om de rigtig nyder denne friske Morgendrik, mens Vandet drypper fra deres Muler.

Per lægger sig ned og suger i sig, til hans Mave er spilet ud. Det gælder om at forsyne sig, for ude i Kæret er det vanskeligt at faa en Drik ordentlig Vand; det er halvraaddent og rølket i de side Grøfter dér.

Han fylder ogsaa en Medicinflaske, som han putter i Tejnen, for det Sted, han i Dag har faaet Maden fra, — det gaar paa Omgang med den, — hører til de pinevorne, der hverken gi'r ham Øl eller Mælk med.

Denne Bæk, „den store Grob“, er som en Kro, et Bedested paa Vejen.

Endelig naar Per den lange Vej ud til „Grønhøj“, hvor Fælleskæret ligger nedenfor, strækkende sig ud til en fladvandet Vejle, der skærer sig ind fra Limfjorden.

De morgenslunkne Køer skridter vældigt ud mod det duggede Kærgræs, der gror paa Tuerne mellem Graaris og Pors. De stikker higende Mulerne frem og vejrer Duften, som driver imod deres Næsebo'r.

Mens Køerne kaster sig over Græsset, sætter Per sig paa „Grønhøj“ for at puste; han er varm. Derfra kan han ogsaa overse hele Hjorden. Han tæller, to Gange, for at være sikker paa, at de nu ogsaa er der, dem der skal være.

Han aabner nysgerrigt Tejnen for at se, om der ikke skulde være en eller anden god Bid. Han venter det ikke, men han kan ikke la' være med at se efter alligevel. Han tager Laaget af og finder fem tykke Stykker groft Brød med Madfedt og Salt paa samt en Osteskorpe at gnave til. Men allernederst har Konen lagt et Stykke med Pandekage. Det smiler Per

ved, for det kalder han en Lækkerbidsken; og han spiser det Stykke med det samme; saa er det forbi. Han drikker lidt af Medicinflasken til, holder Flasken i Vejret og kigger efter, hvormeget det er sunket, ligesom de voksne gør med Brændevinsflasken. — Hm! —

Saa sidder han ganske stille og la'r Solen skinne paa sig, saa det syder i Hudporerne. Han la'r Angen fra den fugtige Lyng dampe om sig. Han hører fjærne Fuglelyd fra Kæret og la'r Insekterne summe ved sit Øre. Han la'r den blide Vind lufte om sin Kind. Han rører ikke et Lem og ikke en Tanke. Han er selv kun som Lyd og Vind, der strømmer stille hen i Solskin

Siden vaagner han til det nærværende og finder sig selv siddende her paa „Grønhøj“.

Gud véd, hvordan den Høj er bleven saa pæn rund. Og hvordan den altid kan holde sig saa grøn, rigtig fint grøn her midt paa Lyngbakken. Den er dejlig at ligge paa. — Han vender sig og ser op mod Landsbyen. Husene er saa smaa. Han kan se Mønningen og en Stump Gavl af Forældrenes Hus. Ja, der er langt derop. Han sukker. Og der er længe til Aften. Han ligger paa Maven og bliver ved at se derop.

Men det kan ikke være anderledes.

Han er ogsaa glad for „Grønhøj“. Fra hvad Kant Vejret blæser, kan han altid finde Ly her. Og paa den ene Side er en Rævegrav, som han kan skubbe sit Sæde ned i; naar han saa hænger Trøjen over Hovedet, sidder han helt godt her ogsaa i Regnvej. Saameget, han kan, opholder han sig ogsaa her. „Grønhøj“ er hans Sommerhjem.

Imidlertid spreder Kreaturerne sig. Nogle Stykker er kommen langt mod Nord hen i Nærheden af Mads Bolds Indkast. Mon Dyrene kan lugte, der er Korn bag Digerne? Han løber af Sted. Og Mads Bold er en gal Stodder. Det er ham, der har sejlt til Søs, og de siger, han har slaæet Folk

ihjæl og taget deres Penge; derfra stammer hans Rigdom. Skulde han nu ta' Høvderne i Hus, for Mads Bold han vil ha' Penge, saa kunde det kanske beløbe sig til ligesaa meget som Per kunde tjene en hel Sommer. — Han piler af Sted. — Og hans Fa'r skulde slide længe for at faa det betalt, — for det Per havde været en skidt Knægt og ikke passet paa. — Per Hywer løber, saa han falder mellem Knokker og Tuer; han rejser sig og løber videre; Risene river Rifter i Huden paa hans nøgne Ben.

Hov! Hej! raaber han og svinger Svøben. „Vil I omkring!“ Men saasnart den ene er vendt, er den anden paa tværs igen. De kan vist lugte Kornet det Pak. — Hov! Hej! Han pisker dem. Men hver sætter sin Kaas hen mod Indkastet; de vil derind, og han maa løbe fra den ene til den anden, saa Sveden triller af ham. Naar han kan faa Ram, knuser han Tænder og slaar alt, hvad han kan orke. For det er nogle ligefrem onde Dyr; de vil drille ham, og saa dumme de er. — Hov! Hej! Hen til den ene og derfra hen til en anden. „Du forbandede Knokkel!“ Og han pisker og pisker, saa det suser i Luften. Hov! Hej! — — — Kommer Høvderne først derind og faar Bid, saa faar han dem aldrig ud igen, aldrig. De andre kunde maaske samles til, alle fyrretyve. De kunde snart ganske opæde Mads Bolds Korn, hvert Straa. — — — Og der var ingen Naade at faa ved den Mand

Aa, hvor der staar meget paa Spil.

Per Hywer synes, at det ligefrem gælder her, om han skal blive et ulykkeligt Menneske. Det hvæser i hans Hals. Hans Øjne er dobbelt saa store som ellers. Han raaber og skriger og bander. Han flyver som en Boldt. Han spænder sig. Han er som en Fjeder. Per Hywer kæmper for Livet

Og han sejrer. Han er nemlig utrættelig i sin Udholden-

hed; han gør Dyrene kede af det. Og de drives tilbage til Hjorden med alle de Svøbeslag, der kan ligge paa deres syndige Sider.

Mens dette foregaar er Niels Tovdals Pigers Ko imidlertid stukken af hjemefter. — De tre ugifte Søstre har arvet Huset og Koen efter Forældrene. Og det er nogle rare gamle Piger, men de forkæler jo rent og bart den Ko, der kun vil gaa efter sit eget Hoved, og nu rejser den af Sted op ad Vejle-Vasen; den vil hjem; den er allerede oppe ved „Grøn-høj“.

Saa maa Per af Sted igen. Det var dog den største Skam, om Køerne ligefrem skulde gaa hjem for ham. Han smider Vesten; han er sylkvaad af Sved. Han sætter tværs ind over Heden og styrer saa langt foran den hjælmede, at den maa værgod at vende; da faar den sig en ordentlig Løbetur; han jager den midt ind i Hjorden.

Per la'r sig dumpe ned paa en Tue; han er saa forpustet, at han næppe kan staa oprejst. Han har skavet Huden af Skinnebenet og revet det ene Bukseknæ; det er værst med Bukserne.

Blodet banker højt i Tindingerne. Han brænder som Ild. Han tørrer sig idelig og idelig paa Skjorteærmet.

Men det varer ikke længe før Blodet efterhaanden taber sin Fart; det dæmpes af. Der bliver stille indeni ham, som der er stille udenom ham. Der falder stor Ro over ham. Hans Øjne bliver mindre og mindre.

Da rejser han sig hastig; han er bange for at falde i Søvn paa sin Post; det hviler jo paa ham altsammen. Han ser hen over den store Hjord, der er betroet ham. — Lars Flyvholms graa Stud rager højt i Vejret som en Konge over de andre. Det er det største Dyr, Per har set. Han synes næsten, det er at se op til li'esom et Hus. En Elefant er vist ikke større.

Han gad i Grunden vidst, om ikke den Stud er det største Dyr i Verden.

Det varer ikke længe, før han sætter sig igen; han er træt; og det er saa dejligt at hvile; han mærker det saa sødt i hele Kroppen. Men hans Hoved er tungt; han vil støtte det i Haanden.

I samme Øjeblik lukker Søvnens Per Hywers Øjelaag til.

Men kort efter vaagner han, ræd; han springer op paa en høj Knok og tæller Høvderne, tre Gange til en Forsikring. Han maa jo svare til dem.

Nu tør han ikke sætte sig ned ligestraks; han driver ind over Kæret ad „Grønhøj“ til. En Vibe er saa forfærdelig urolig; den kredser om ham med stærke Skrig. Han synes den er saa smuk i Fjerene den Fugl med kridhvid Bug, kulsorte Vinger og den mørkegrønne, glinsende Ryg. Men han kan ikke lide dens Skrig; der er noget grimt ved disse hæse Raab. Og saa flyver den lige ind paa En som en Hund, der vil bide. Han driller den lidt; naar han nærmer sig til dens Rede, bliver den helt rasende; den slaar de bratteste mest hovedkulds Sving i Luften og sætter med skarpe Vingeslag lige ned mod hans Hoved. Det morer ham. Men da Viben en enkelt Gang virkelig er saa nærgaaende, at den smækker ham paa Øret med Vingen, saa fjærner Per sig skyndsomst, mens Viben skriger efter ham. —

Her oppe paa „Grønhøj“ er der saa roligt. Han kan se langt ud i Verden. Østen over Vejen i Kættrup bo'r Doktoren, den lille skæggede Mand, han ifjor har set slingre gennem Landsbyen i en høj læderbetrukken Agestol. Der er ogsaa Apotheket, hvor Alverdens mærkelige Urter og hemmelige Draaber kan købes. — Det var morsomt at komme derhen en Gang. — Og der ligger Skærpinggaard, Arresthuset med alle Tyvehullerne i. — Hvordan mon de egentlig ser ud. — — Hingelbjærghøje løfter deres runde Kupler helt op i Skyen.

— Derfra kunde ikke være langt til Havet. — Mod Vest ligger Fæggesunds Mølle ude paa Sydspidsen af Hannæs, helt ude i Fjorden. — Han skulde ud paa den Spids; man maatte kunne raabe over til Morsø. — Fur og Livø svømmer ude i Bredningen, men Himmerlands stejle Bånder staar faste ned i Vandet. Og derovre kan han skimte Løgstørs røde Tage flimrende i Sollyset. — De røde Huse er en Købstad; dér vilde han ogsaa gjerne over en Gang.

Hele dette Rundsyn ligger hver Dag for hans Øjne. „Grøn-høj“ er Midtpunktet i Per Hywers Verden. Og dér skal han blive; han er fæstet som til en Tøjrepæl. Men en Dag, naar han blev stor, og der var ingen der raadede over ham, saa vilde han gaa ud i Verden og se paa det altsammen, baade paa den her Side og paa den anden Side af Fjorden, og han vilde ta' med et Skib, saa langt det kunde sejle

Men nu sad han her alene, hver Dag ene. Han kunde ikke en Gang gaa hen til Kren Tamsen, der stod og gravede Fladtørv der henne i Heden. Han turde ikke, for Kren Tamsen skældte ham ud og jagede ham tilbage med onde Ord og sa', at han skulde bare passe paa Høvderne. Han kunde snart løbe hen til ham, og det kunde være saa morsomt at være lidt hos ham, bare lidt, og høre et Menneske tale; men han turde ikke.

Og Karen Tovsgaard, der stod oppe paa Lyngbjærg og slog Lyng med sit Jærn, hun var altfor langt borte.

Blandt Landsbyens Huse fandt han sit Hjem. Solen skinnede paa den Stump Gavl, han kunde se. — Hvis han nu havde haft en Arm, der var lang nok, saa kunde han klappe Huset paa Taget, ligesom man klapper en Hund, man holder meget af.

Bare han havde haft en Hund. Han vilde saa gjerne ha' en Hund. Men hans Fa'r sa', at den aad saa meget.

Per Hywer ser saa langeligt op mod Landsbyhusene. Han

bider sig i Underlæben, mens en Taare triller ned ad hans Kind. — — —

Der kommer to Mænd oppe ad Vejle-Vasen. Gud véd, hvem det er; det er ikke nemt at se i Solflimmeren. Det er da nok nogen, der skal østen over. Den ene er vel Maaten, der færger over i sin fladbundede Baad, og den anden er vel én, der skal til Doktor for nogen, eller ogsaa han skal mælde noget paa Skærping.

Han slipper ikke de to af Syne den lange Vej; imens tænker han over, hvem der kan være syge, eller hvem der kunde være død, om det skulde være Bud efter en Jordseddel. — Det kunde jo ogsaa være noget med Tyveri. — Han gætter paa mange Ting.

Men da Maaten og den anden er lige ud for „Grønhøj“, hører Per, at den fremmede taler Thybomaal, og saa kan han tænke, at det er en Thybomand, der skal over til den kloge Vindblæskone i Himmerland, om Raad

Det var mærkværdigt, hvad Folk sa' den Kone kunde gøre. Hun var jo ligefrem en Heks. Og Herredsfogden kunde ikke ta' hende, for naar hans Vogn nærmede sig hendes Hus, væltede den, eller Hjulene kunde ikke gaa rundt

Per Hywer synker hen i Tanker. —

Han vækkes op ved Solen, der ligefrem brænder hans Hud, saa stikkende varmt er det; og det svider i Ørelapperne, hvor Skindet skaller af.

Et hurtigt Blik over Kreaturerne viser, at der er Røre i Lejren. Han sætter øjeblikkelig i fuld Fart ned over Kæret. Der er ikke et roligt Dyr i hele Flokken. De vifter med Halerne, sparker med Benene, slaar med Hovederne. Deres Bevægelser er febrilske. De er nervøse, tirrede af Solens Brand, af Bremse, af summende Insektsvarme, der myldrer op af Riene.

Der er Uro fra den ene Ende til den anden. Per er paa

Færde, hvor han synes der er størst Fare. Men Uroen tager til, tager stadig til. Det kan ikke blive ved saaledes; det er som der snart maa briste noget. Høvderne ser saa underlig ud af Øjnene, saa Per bliver helt bange, syge, som de led de frygteligste Smerter, onde, som de vilde stange, sære, som de pludselig var gaaet fra Forstanden

Da gribes Per Hywer af en stor Angst. End om de blev mandolme! — De kunde slynge ham højt op i Luften paa deres spidse Horn eller sætte Klovene paa ham, saa han sank dybt ned i det bløde Kær. De kunde løbe brølende ud til alle Sider, træde al Ting ned og øde alt paa deres Vej

Det susede i hans Hoved, da den Tanke fo'r gennem hans Bevidsthed; det hjørmede om Ørene, da han med ét forstod, hvor magtesløs han i Grunden var

Og saa gav han sig til at slaa med Svøben, raabe og skrige, som om han selv paa én Gang var bleven vild af Rædsel

I det samme svinger Maatens Ko Halen i Vejret og farer i Galop ad Vejlen til. Og i Løbet af faa Minutter bejser alle fyrretyve Køer bagefter, som de var tossede, og standser først i Vand til Maven.

Gud ske Lov!

Saa er der Fred. Per véd, at der ville de staa ganske stille i flere Timer.

Det er ikke nær Middag; Solen er ikke naaet til Livø endnu.

Han kan i Grunden godt lide den fugtige, mudder-ramme Havbundslugt her nede ved Stranden. — Der er Lavvande, og Bunden er tæt med Ormetuer; han pjasker omkring i det lave Vand, der er hel lunkent.

Saa træder han ind paa den faste, halvvaade Sandstrand, hvor Aftrykket af hans nøgne Fødder ses, og her skriver han Figurer med sit Svøbeskaft. Indenfor ligger en lav Vold af opskyllede, soltørrede Smaasten; af dem sanker han de mærke-

ligste og mest brogede sammen med Sneglehuse, som han fylder Lommerne med.

Og mens han driver om her, lytter han til Stenpikkere og Ryler, hvis kælnelidte klagende Pylrelyd ligger længe i Luften ved den ensomme Strand.

Men det bliver ensformigt i Længden. Han skynder sig op til „Grønhøj“, spiser et Par Mellemmader og med Trøjen over Ansigtet tager han sig en Lur. Det kan han trygt, saalænge Køerne er i Vejlen. — —

Da han vaagner, staar de ogsaa godt nok paa samme Plet; de er der alle fyrretyve, og den graa Stud. Solen er skreden et Stykke mod Vest; Lyset falder skraat ned paa Dyrenes brogede Skind, der spejler sig i det klare Vand.

Hvorhen Per vender sit Blik, ligger alt, som om Verden var slumret ind i Solskinnet; selv Skibene ude paa Fjorden kommer ingen Vegne. Der er saa ensomt-stille. Der er saa langt til Mennesker.

Lærkerne synger nok over „Grønhøj“. Men de kan sagtens være glade, de kan flyve, hvorhen de vil, flyve helt op til Øsløs By. — Aa, saa langsom Tiden gaar. — Og Stilheden hviler saa tungt hen over Heden; Jorden maa bære paa den.

Per synes, at han er saa forladt.

Og han tør ikke en Gang gaa hen til Kren Tamsen

Men nu kan de vente, til han bliver konfirmeret. Saa vil han ud i Verden; og naar han saa kommer hjem som en stor Mand, saa skal han nok lære dem noget andet, Andre'ses Kone, der altid skal skælde ud, og Kræn Tamsen og alle de andre i hele Øsløs By.

Han rejser sig energisk over Ende.

Da ser han noget langt ude i Vejlen; han véd ikke, om det er Mennesker eller Dyr. Men det kommer da over ad ham til. Det er ikke Kørende; det ligner mest en Rytter; men der er flere Hoveder og mange Ben, synes han, saa det er ikke godt at vide.

Der gaar lang Tid. Og Per har ikke andre Tanker i sit Hovede end dette her, han ser komme der ude i Fladvandet.

Aa, — det er et Kobbelt Heste, ser han, da den svinger op paa Land, en lang Række, den ene bunden til den andens Hale.

De kommer fra et Marked, naturligvis.

Der er brune og sorte, en graa og en skimmelt, men Per synes allerbedst om en fuksrød med hvide Sokker. Det er en Plag; der er saa glad, og han kan se paa dens lyse flammegule Hove, at den har aldrig haft Sko paa.

Paa den forreste rider en ung Knøs; og der er rigtig Sadel paa Hesten. Da han kommer forbi „Grønhøj“, vender han sig, rejser sig halvt i Stigbøjlen og raaber højt til nogle urolige bagerst i Rækken.

Det ser flot ud, synes Per. Det er en vældig Røst, der kan være i saadan en Knægt, og han er skam ikke bange

Nu véd Per, hvad han vil være. — Hestehandler. Han vil ha' sig en blaa Dyffels-Kavaj li'esom Anders Vabbesgaard, og saa vil han rejse rundt i Landet og købe Heste i hundredevis og rejse fra det ene Marked til det andet. Han vil ha' en Tegnebog som Johannes Hamborgs til at ha' Seddelpengene i. — Ja. — Og naar han saa faar tjent alle de Penge, han har Lyst til, vil han komme hjem igen, og saa vil han købe Søndergaard kontant, og saa vil han ha' sig en ny Fjedervogn og to smaa Nordbaggere til at køre med li'esom Gørup. — — Saa tænker han nok, han skulde faa Kræn Tamsen og alle de andre stive Stoddere i Byen til at nikke

Per Hywer sidder paa „Grønhøj“, Tronen i hans Barndoms Drømmerige, og følger Hestekoblet indtil det forsvinder i Kimingen henne over Lyngbjærg. —

Imidlertid er Køerne begyndt at vade i Land for at græsse. Og da han ser nærmere til, er Niels Tovdals Piger deres Ko

atter paa Tur hjemefter. — Det er da ogsaa Satans. Han bliver haard i Sindet. Han lister sig ad en Hulvej bag paa den, springer til og griber den i Halen. Derefter tærsker han løs paa den. Han kører den ned i Strandkær lige ud i den store Bløde, hvor den synker i til Bugen; og der faar den saa yderligere sin Straf.

Da Per har raset ud, sukker Koen dybt, som om den opgav det hele; den la'r sit Hoved synke og ser underligt paa Per med to store, bedrøvede Øjne.

Straks forstaar Per, at han er en ond Dreng. Niels Tovdals Piger gi'er ham af alle den bedste tejnefuld Mad; der er altid et kogt Æg og somtid to med, som han kan ha' at glæde sig ved den lange Dag; saa gode er de imod ham; og nu mishandler han deres Ko. De gi'r ham ogsaa en Flaske god Mælk af den hjælmedes med, og nu ligger den her og stønner under hans Svøbe ... Aa, bitte Bosse! Han springer hen og stryger den paa Mulen, kæler for den.

Og hvis den nu ikke kan komme op af Bløden! Ja, om den nu ikke kan komme op! — Det prikker i hans Hud fra Fodsaal til Isse. — Det er stor Forlis! — De gamle Piger har det smaat! — Det er deres eneste Ko! — — Han vil aldrig blive lykkelig mere ...

Per brister i Graad; han er helt fortvivlet. Han gaar rundt om Hullet og klager. Hans Graad er saa bitter; det er hans egen Skyld.

Al anden Modgang er intet mod dette.

Hvordan skal han se de Folk i Øjnene! Og hvordan skal han komme hjem til hans Fa'r og Mo'r!

Han beder til Gud i den høje Himmel om at hjælpe sig denne ene Gang, bare denne Gang, saa skal han nok blive en god Dreng.

Han prøver alle optænkelige Midler.

Endelig — efter en halv Times Forløb lykkes hans For-

søg. Han fører det rystende Dyr hen til en Plask Vand; han plukker Græs og vadsker Mudderet af dens Ben for at skjule, hvad der er sket. Han kæler og kæler for den, og han henter en Mellemmad og gi'r den.

Ak, ja! — Han kommer i Tanker om en Salme, han har lært om, at

ingen kender Dagen før Solen gaar ned.

Han er bleven saa stille og ydmyg i sit Sind; og gaar langsomt op i Lyngen norden for „Grønhøj“ og plukker Sortebær.

Han ser op til Solen; den er da ved at gaa nedad. Han staar netop og mærker sig skarpt det Punkt i Lyngen, hvortil hans Skygge naar. Saa skridter han af, — ligesaa mange Trin Skyggen er lang, ligesaa mange Timer er Klokken over Middag.

Han holder ogsaa flittig Øje med Køerne. Men de skynder sig bare at blive mætte nu til Aften. Hjorden dernede i Kæret ser for Resten finest ud saadan hen mod Aften; alle de brogede Skind bliver saa klare, Græsset dernede bliver saa grønt og al Ting østerefter saa rent at se paa.

Der er dyb Ro over Køerne nu de kan gaa i den svale Luft og græsse. Det er hel morsomt.

Men han vilde dog gerne, at Solen skulde synke lidt hastigere. Han holder i strakt Arm Haandfladen paa Kant mellem Jorden og Solen og maaler, — ligesaa mange Haandsbred ligesaa mange Timer er der til Solens Nedgang.

Per æder Bær, saa han er hel sorteblaa om Munden.

— — — Endelig er der kun en lille Time tilbage, og han kan begynde saa smaat at samle Høvderne og komme i Drift hjemefter.

Det har sine Vanskeligheder, for nogle er dovne og kommer drattende bagefter, andre er raske og atter andre piler

afsted allerforrest, fordi Mælken piner dem; den drypper fra Patterne.

Og han skulde dog helst komme ind til Byen med en pæn samlet Hjord.

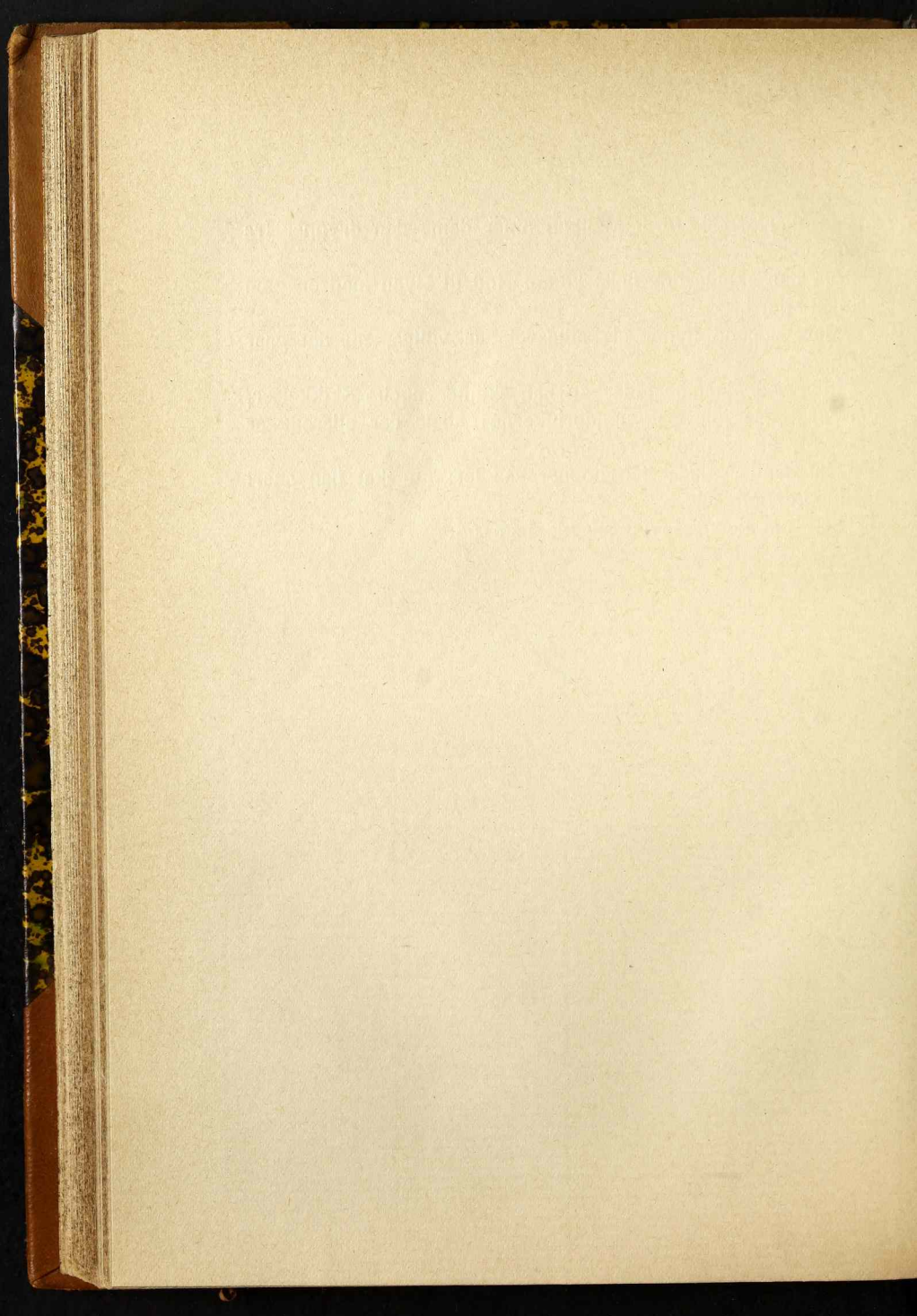
Men Benene flytter sig alligevel saa villige, nu det gaar hjemad.

Inde ved Maatens Hus kan han skimte enkelte Skikkelser, der staar saa højt paa Sandbrinkerne; nogle der allerede er mødt for at ta' imod Kreaturerne.

Han smiler glad; han hopper saa let; nu skal han snart igen høre Folk tale.

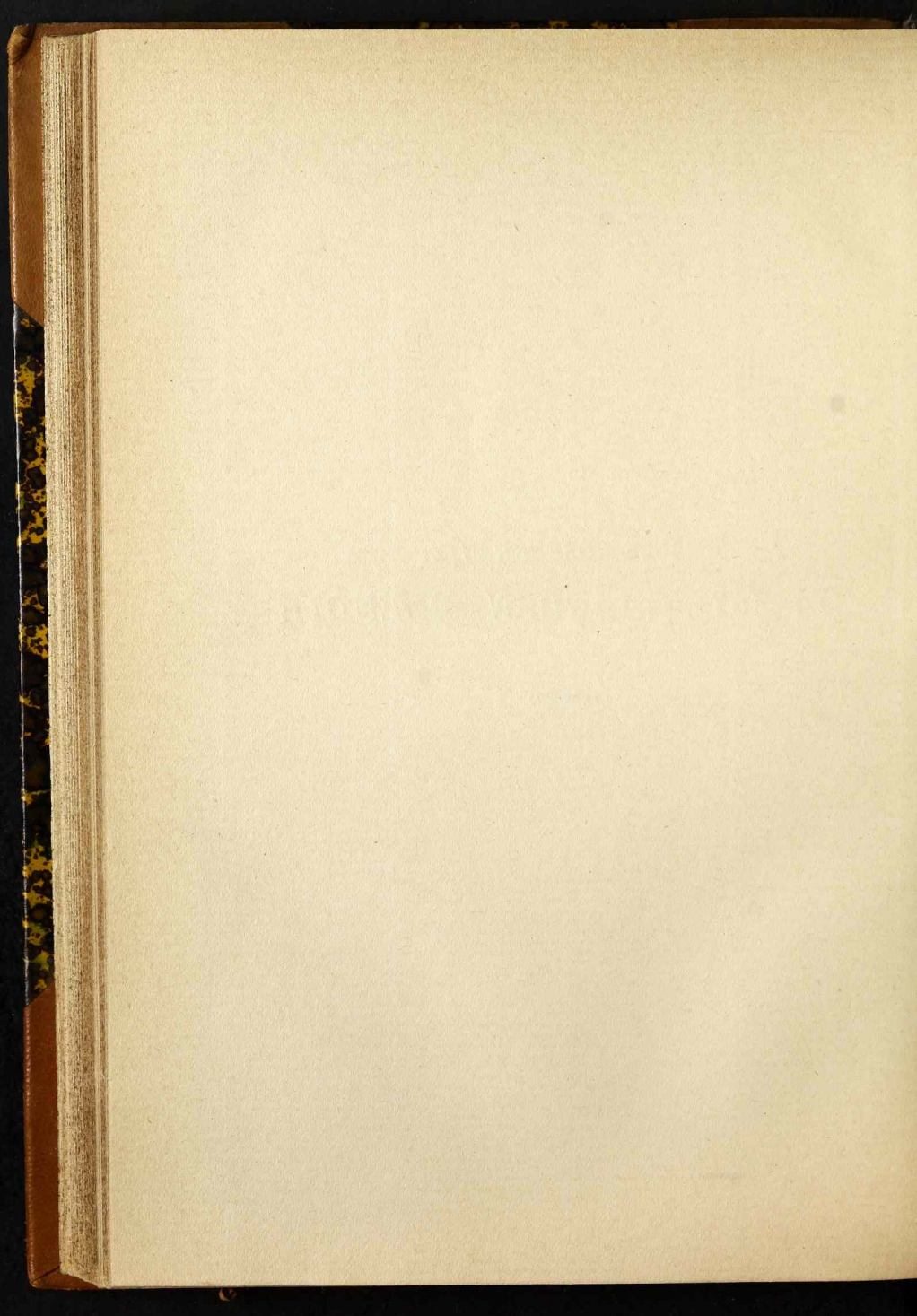
Selv om de ogsaa vil skælde ham ud.

PALLE ROSENKRANTZ:
DA SKOVGAARDEN BRÆNDTE

Skovgaarden var brændt ned til Grunden, det vil sige Udlængerne; Stuehuset stod endnu takket være Vinden, der bar fra og Forpagter Storms djærve Redningsarbejde. Ilden var opstaaet i den nørre Lade ved fem Tiden — det var tidligt paa Foraaret — medens Forpagteren var ridende til Byen. Han kom hjem halv seks, og da stod det hele i Flammer, Folkene vidste hverken ud eller ind, og Sprøjterne var ikke komne endnu. De kom samtidig med Forpagteren og saa tog han fat som en Hærfører, der leder sine Soldater. Fod for Fod trængte Ilden ham, til han opgav Udlængerne og kørte sit vaade Skyts op for Stuehuset, som den sidste Skanse. Og den holdt han.

Besætningen reddede han ogsaa, og det var noget af et Kunststykke. Der brændte nogle Høns og et Par Ænder ellers ikke saa meget som en Gris. Og Assuranceselskabet kunde takke Forpagter Storm for det, for Besætningen var baade dyr og god. Stor var den ogsaa, Forpagter Storm var en meget velstaaende Mand, en Landmand af dem det gaar for, høj og bred, brun og djærv, en Mand der kunde tage sit Tag med alt, selv med den røde Hane, naar den galede over hans Gaard.

Det havde han vist den Dag, da Skovgaarden brændte.

Men nu skulde Herredsfoged Skov finde ud, hvem der havde paasat Ilden, for *paasat* var den, derom var der ingen, der tvivlede. —

I.

„Det er Løgn Herredsfoged“, sagde Storm og slog sin store brede Haand ned i Egetræsbordet, saa Knoerne hvidnede.

Herredsfogden saa op med et hastigt lidt nervøst Blik: „Jeg forstaar Storm, at De ikke tror det; jeg forstaar Deres Heftighed, jeg tager Dem det ikke ilde op. Men De maa finde Dem i det uundgaelige. De maa bære dette som det, det er, en Ulykke, ikke en uoprettelig Ulykke, men en Ulykke alligevel. Deres Hustru er nervøs, hysterisk, eller hvad De vil kalde det. Denne Tvangstanke har taget Magten fra hende — som jeg sagde Dem, dette Tilfælde falder ind under Lægens ikke under Dommerens Omraade. Men Faktum — den objective Sandhed kommer vi ikke uden om. Det er Deres Hustru, der har sat Ild paa Gaarden, og det De og jeg har at gøre er at drøfte, hvorledes vi som de to overlegne Mænd, vi er, skal tage denne Situation.“

Forpagter Storm havde rejst sig.

„Herredsfoged“, sagde han lavt, næsten hæst. „De sidder her i min Stue, hvor De saa ofte før har siddet som min Gæst. De har taget fejl. Jeg blev hidsig, det var maaske galt, nu er jeg rolig, helt roligt. Lad Deres Kusk spænde for, kør hjem til Byen. De kommer dog ikke videre i Dag. Imorgen skal jeg komme ind til Dem paa Kontoret, saa kan vi tale om det.“

Herredsfogden afbrød.

„Det lader sig ikke gøre Storm. Det er min Pligt at fuldføre Forhøret, jeg har kun afbrudt det for at tale alvorligt med Dem. Jeg tager ikke fejl.“

Storm rynkede Brynene.

„Hvad vil De da?“

Herredsfogden stammede lidt i det.

„Forhøre Deres Hustru — det vil sige, afslutte det allerede begyndte Forhør — og saa. — Deres Hustru maa alle-

rede i Dag indlægges paa en Sindssygeanstalt, det er den eneste Vej. Kun i saa Fald kan jeg undgaa Arrest. —“

„Arrest“ — Storm blev blodrød: „Vil De arrestere Emilie?“

Herredsfogden trak paa Skulderen, hans Blik flakkede hen over Stuens store, gamle Møbler, over Pallaskerne og Hjælmene fra Storms Ungdomsdage i Kavalleriet; saa samlede han sig og saa fast paa Storm.

„Det afhænger kun af Dem — vær fornuftig, Storm. De og Deres Kone følger med ind til Distriktslægen endnu i Dag, han kender jo Deres Kone — og — og hendes Slægt. Kort sagt det er den eneste Vej.“

„Emilie har ikke sat Ild paa min Gaard — sagde Storm kort — Emilie er ikke sindssyg. Og hverken De eller Distriktslægen eller nogen anden skal faa Lov til at gøre hende Fortræd. Alt det, De sagde før, er galt — det er splittergalt, De er paa Vildspor. De sagde selv, jeg havde værnet mit Hus som en Mand mod Luerne. Godt, De skal faa at se, at jeg skal værne min Hustru mod — mod Dem.“

Herredsfogden rejste sig.

„Godt,“ sagde han, „jeg har gjort hvad jeg kunde. Saa er der ikke andet tilbage for mig end at gøre min Pligt og fortsætte Forhøret. Det gør mig ondt, fordi jeg sætter Pris paa Dem, Storm; men Skylden er Deres, ikke min. De kender mig og ved, at hvor det gælder mit Embede og mine Embedspligter, der viger alle andre Hensyn.“

„Gør De det, Herredsfoged, saa slaar jeg Dem ihjel,“ sagde Storm hæst.

„Hvad De der sagde, har jeg ikke hørt, Storm,“ sagde Herredsfogden roligt.

„De kan overheøre det, om De vil, men saa maa De tage Følgerne.“

Herredsfogden traadte et Skridt henimod Storm.

„Er det Deres Hensigt at lægge mig Hindringer i Vejen under Udførelsen af min Embedspligt?“ spurgte han.

„Saa sandt der er en Gud over os — Ja,“ lød Storms Svar kort og hæst.

Herredsfogden traadte hen til Døren til Spisestuen og rev den op.

„Gravesen,“ kaldte han.

Politbetjenten, der stod lænet til et Bord i den anden Stue, slog Hælene sammen.

„Kom herind, hurtigt,“ sagde Herredsfogden.

Storm stod endnu ved Skrivebordet, han havde taget en Nøgle frem og forsøgt at føre den ind i Nøglehullet paa en af Skrivebordsskufferne.

„Anhold den Mand!“ sagde Herredsfogden.

Betjenten tøvede.

„Anhold ham straks ellers flyder der Blod.“

Storm rev Skuffen op og greb ned i den, men i samme Nu stod den herkuliske Politibetjent ved hans Side og tog et Tag i hans Arm, saa det knagede i Knoglerne.

Det raslede i Skuffen. Storm famlede efter et Skydevaaben, der laa parat til Brug. I et Nu slængte Betjenten ham over, saa han sank i Knæ.

„Haandjern paa ham, tag saa Sognefogdens Vogn og sæt ham op i Arresten. De kan takke Dem selv for det, Storm, men jeg finder mig ikke i det. De er mig ansvarlig for Manden, Gravesen. Har De forstaaet det?“

Storm stønnede under det faste Tag, Haandjernene klap-pede, og han blev ført bort. Han sagde ikke et Ord, men Aarerne i hans Pande svulmede, som om de skulde sprænges. —

II.

Herredsfoged Skov sov ikke den Nat. Det var første Gang, sligt var hændet ham. Og det var hændet med Storm, en Mand, alle agtede, alle holdt af. Og dog kunde han ikke have handlet anderledes. Manden var utilregnelig af Fortvivlelse, det var ikke Herredsfogdens Agt at gøre noget ud af det. Det gjorde ham selv bitterlig ondt. Men det havde været nødvendigt. Og han havde sikkert Ret. Det var Emilie Storm, der havde sat Ild paa Skovgaarden. Lige siden hendes eneste lille Pige var druknet i Graven, der laa ud for Hovedbygningen, havde hun været underlig. Der var ogsaa Sindsyge i hendes Slægt, en Kusine til hendes Fader var uhelbredelig sindssyg, hendes Moders Søster var underlig, det var alle enige om. Og hendes Fader, den gamle Pastor emeritus Hvidt var heller ikke helt normal. Her var ikke Tale om Forbrydelse, det var Sindssyge — Sygdom, men Herredsfogden havde kun gjort sin Pligt.

Det havde været et haardt Forhør. Fru Storm havde ikke set, at de førte Manden bort. Herredsfogden havde straks begivet sig ind i Dagligstuen, hvor hun sad. Den vendte ud mod Haven, og der havde han holdt Forhøret. Hun havde skreget op, hysterisk hævdet sin Uskyldighed, men alt talte imod hende, Folkenes Vidnesbyrd saavel som hendes egne Ord. Hun havde været ovre i Laden to Gange i Løbet af Eftermiddagen. Hun vilde se til en Kat, der havde Killinger, sagde hun. Men det var notorisk, at Katten havde ligget i Stalden ikke i Laden. Der manglede to Lys i et Bundt i Spisekamret, de havde været der den foregaaende Dag. Det var udelukket, at det kunde være nogen af Folkene, ingen af dem havde været i Laden. Og de svarede alle forstandigt og klart paa Herredsfogdens Spørgsmaal. Men hun var forvirret, hendes Forklaringer havde hele Tiden været usammenhængende

og selvmodsigende. Tilsidst svarede hun slet ikke, hun bare skreg og raabte paa sin Mand, var helt vild. Herredsfogden havde sendt Bud efter Distriktslægen og i en lukket Vogn var hun saa ført til Byen. De havde maattet indsætte hende i Arresten, da der intet Sygehus var i Byen, men hun var straks bleven lagt til Sengs, og der var Vagt ved hende. Næste Morgen skulde hun viderebefordres til Amtssygehuset. Saa vilde Herredsfogden lade Storm løs, hvis han da var fornuftig. Eliers maatte han blive, hvor han var. Det gør ondt saadan, men en Politimester har ikke altid Valget, her laa Vejen optrukken, der var ikke andet at gøre.

Herredsfogden kastede sig uroligt paa sit Leje. Kunde han have handlet anderledes? Kunde han have opsat Forhøret, tilsagt dem begge til i Morgen? Saa maaske Storm havde sundet sig paa det. Men saa havde Scenen blot gentaget sig. Storm var stædig, retlinet, men haard. Han troede ikke paa, at hans Hustru havde sat Ild paa Gaarden, han vilde maaske aldrig tro det. Som Sagen nu laa, var Skridtet gjort, voldsomt var det, men Herredsfogden var Herre over det, der skulde ske, og hans Pligt var det, at oplyse Branden. Han kunde ikke vige af sin Vej, naar han følte, at det var den rette. Og alt tydede paa, at han havde Ret.

Motiverne var der ikke. Storm sad godt i det, Branden kunde kun bringe ham Tab ved at standse hans Bedrift. Desuden var Storm jo borte, han havde været borte hele Dagen. Det var utænkeligt, at der forelaa en Hævndaad. Storm var god mod sine Folk, de fleste havde tjent længe paa Gaarden. Der var intet opdaget, der kunde berettigede til at tro, at der forelaa en Hævndaad. Derimod talte alt — bogstavelig talt alt — for at Emilie Storm havde gjort det. Straks da Branden blev bekendt, sagde alle det. Distriktslægen havde rystet paa Hovedet, Fuldmægtigen, der kendte Storms nøje, havde sagt det samme, Politibetjenten ogsaa — alle

troede det og Forhøret viste det; Herredsfogden kunde ikke have taget fejl.

Naturligvis, man kan altid tage fejl, men en Embedsmand, der skal handle, maa handle indenfor Grænserne af de Muligheder, der nu en Gang byder sig frem. Og selv om Herredsfogden havde taget fejl, selv om det maatte vise sig, at hun var uskyldig, saa var Mistanken i dette Øjeblik saa stærk, saa berettiget, at en Arrestation, særlig en Indlæggelse til Observation paa sagkyndig Autoritets Attest maatte staa for enhver Overinstans-Dom. Den maatte staa. Herredsfogden kunde sætte sit Embedsansvar ind derpaa.

Sit Embedsansvar — sandt at sige, det betød ikke saa meget, naar Formerne blot var i Orden. Man kunde have foretaget Anholdelse paa meget mindre end det, der forelaa. Naar han skulde være ærlig, saa var der slet ikke noget Embedsansvar, der *er* intet Embedsansvar, naar blot Formen er overholdt. Maaske Erstatning for uforskyldt Arrest, men efter den Maade, hvorpaa Storm havde taget det hele, maatte enhver Chance for Erstatning være falden bort. Storm kunde selv ikke undgaa en alvorlig Straf, det var § 98: Trudsel om Vold, ovenikøbet Trudsel paa Liv fremsat mod en Embedsmand i Funktion! —

Naa, det vilde Herredsfogden ikke gøre noget ud af. Det andet var haardt nok for Storm, — det var Vorherre, der havde lagt det paa ham, Herredsfogden var sagesløs, han havde gjort sin Pligt under sit Embedsansvar!

Sit Embedsansvar — ja for der var alligevel et Ansvar, et Ansvar overfor Mennesker, i hvert Fald overfor Gud, om det skulde falde Mennesker svært at drage ham til Ansvar. Formaliteten var jo i Orden. Han *maatte* anholde Storm, det var bydende nødvendigt. Og hvad hende angik, saa var det jo Forsorg og Pleje — ikke Arrest og Straf. For hun kunde jo aldrig blive dømt. —

Henimod Morgen sov Herredsfogden ind og han sov tungt til langt ud paa Formiddagen. Det var hans Vane fra Studieaarene og Kancelliaarene i Hovedstaden. Han gik sent til Ro og stod sent op.

III.

„Undskyld, Hr. Herredsfoged, maa jeg tale et Ord med Herredsfogden?“

Det var Sognefogden fra Søby, Sognet hvori Skovgaarden laa, en gammel, hvidhaaret Mand med et roligt, venligt Væsen; en stolt Mand, sagde de alle i Sognet. Han stod paa Herredskontoret den næste Morgen Kl. 11.

„Et Ord,“ sagde Herredsfogden, „men ogsaa kun et, for jeg har travlt, jeg skal op paa Tinghuset og holde Brandforhør.“

Sognefogden rakte en lille Pakke ud mod Herredsfogden: „Denne fandt jeg i Morges Kl. 7 i en Tjørnehæk i Skovbrynet bag Gaarden. Rent tilfældig, den laa inde i Buskene.“

Herredsfogden rev i Papiret, hvori der var indpakket en lille Bog i Oktav.

„En Skudsmaalsbog, — det maa vente,“ sagde han, „jeg har ikke Tid.“

„Vil Herredsfogden se,“ sagde Sognefogden venligt, „der ligger et Brev inde i Bogen. Det er en svensk Pige, Hulda Ekstrøm, der har tjent paa Skovgaarden og forladt Tjenesten den Dag, det brændte.“

Herredsfogden blussede: „Hvad siger De?“ —

„Vil Herredsfogden læse Brevet?“

Der laa et forkrammet Brev mellem Bogens første Blade, Skriften var klodset og stiv, Herredsfogden læste med Vanskelighed. Men som han læste, blev hans Ansigt blegt, og da

han var færdig, sank han uvilkaarligt ned i sin Stol. I det han stønnede frem for sig, sagde han langsomt:

„Det er altsaa *hende*?“

„Det synes saa,“ sagde Sognefogden. „Karlen kendte jeg godt, han tjente for anden Røgter paa Skovgaarden til sidste Fardag, en snavs Karl var han. Pigen var indskrænket, men ret skikkelig. Nu tjener han i Udby paa Grevens Gaard, der er fem Mil herfra eller saa, og han skriver hun skal komme derover. Hun kan svide Rønnen af først, saa faar de andet at tænke paa end ligge og rakke efter hende! — Saadan staar der jo. Og Pigen er borte. Der laa nogle Klude i en Byldt ved Bogen. Dem har hun vel villet kaste fra sig, og saa er Bogen røget med. Saadan tror da jeg, men man kan jo aldrig vide. Jeg tog straks herind, da jeg vidste, Herredsfogden havde arresteret Folk paa Gaarden. — Gud er da en naadig Mand ved dem.“

Herredsfogden tav. Han saa op og læste i den gamle Mands Ansigt alt det, alle vilde sige, *alle* — ogsaa dem, der i Gaar havde forsikret ham, at der ikke kunde være Tvivl ... Han frøs.

Saa rejste han sig. Han havde jo kun gjort sin Pligt, og hvis ikke Storm havde fareet saaledes op, havde der jo ikke været noget forløbet. Skylden var Storms — Storms alene.

„Fuldmægtig Jensen,“ raabte han ind i Forkontoret. „Telefoner straks til Nørre Herred og bed dem lade en Mand gaa ud til Udbygaard og anholde Karlen — lad mig se — Broder Gustavson og Pigen Hulda Ekstrøm, hvor de findes, *straks*. — Det er hende, der har stukket Ild paa Skovgaard.“

Fuldmægtigen kom tilsyne i Døren og paa hans Ansigt læste Herredsfogden det samme — det forbandede samme, som alle vilde sige, som blot ingen *turde* sige til ham, før de fordømte Blade fik fat i det.

„Hører De ikke Jensen, telefoner for Satan — straks.“

Fuldmægtigen gik til Telefonen.

Herredsfogden vendte sig mod Sognefogden: „Det er godt, Madsen. Vil De følge med op til Tinghuset, saa skal vi faa den Sag i Orden.“

Herredsfogden og Sognefogden gik.

„Hald,“ sagde Fuldmægtig Jensen til sin Kollega, da Herredsfogden var vel ude af Døren. „Er det ikke det, jeg altid har sagt, de Herrer derinde fra løber sig ligegodt altid en Staver i Livet en Gang før eller senere. Dette er en knagende Skandale. Og Storm med det Navn, han har. — Det gør mig sgu næsten ondt for Mester. —“

Hr. Hald saa op: „Storm har truet ham paa Livet,“ sagde han — „det siger Gravesen; han maa være glad, hvis han slipper fra *det* uden Vrøvl. Det er et svært Held for Herredsfogden, ellers havde den været gnaven nok. — Nu har han sit paa det tørre.“

Hr. Jensen satte sig tilrette ved sin Pult: „Selvfølgelig, han klarer sig nok. Véd De hvad, Hald, her i vort lille Danmark skal man være Satans heldig, naar man faar fat i den tykke Ende over for os. — Nej, De har Ret, Folk maa skam være glade for at slippe fra det, selv om de ikke har gjort andet end været i deres soleklareste Ret. Hvis man ikke sad lunt ved det her, gik man Vorherre Død selv hen og blev Socialdemokrat.“

Saa tog de to Herrer fat i Pantebøgerne, de var begge danske Jurister og som saadan passive Modstandere af alt, hvad der smagte af „Kandidat“.

IV.

„Tror Distriktslægen, vi kan lade hende tage hjem nu?“ spurgte Herredsfogden. Han stod i Distriktslægens Konsultationsstue en Time senere.

Distriktslægen nikkede. „Jo det tror jeg; jeg talte med hende imorges, hun var helt rolig. Sovemidlet, jeg gav hende igaar Aftes, havde virket godt, og Søster Johanne sagde, hun havde sovet hele Natten.“

Herredsfogden trommede i Bordet lidt forlegen. — „Jeg tror, det er bedst, jeg ikke taler med hende. Hun er jo ikke egentlig arresteret, De véd, det drejede sig kun om en Sikkerhedsforanstaltning til hendes eget Bedste. Hvis De, Distriktslæge, vilde gaa over til hende og fortælle hende, at Sagen er opklaret, at hun kan vende hjem, saa tror jeg, det vilde være det bedste. De kan jo lade Søster Johanne tage med derud, hvis det er nødvendigt.“

Distriktslægen rystede paa Hovedet. „Hende kan jeg skam ikke undvære i Dag, vi har en alvorlig Historie Kl. 2. Men jeg kunde jo tale med Fru Storm. Hun er helt rolig, og nu er det jo overstaaet. De har altsaa Brandstifteren?“

„Ja,“ sagde Herredsfogden. „Jeg har lige nu faaet Telefonbud fra Udby. De har taget Pigen der paa Gaarden. Hun tilstod straks.“

Det samme fordømte Træk om Munden — men han sagde ikke noget. Herredsfogden knugede uvilkaarligt sin højre Haand.

„Havde man sagt mig i Gaar, at Pigen var løbet bort, havde alt dette været undgaaet. Men de har ikke en Gang savnet hende.“

„Det var undskyldeligt,“ sagde Distriktslægen, „i alt det Hurlumhej.“

Ja selvfølgelig, det var undskyldeligt, alt det de andre havde gjort — fo'r det gennem Herredsfogdens Hoved — det eneste, der ikke var undskyldeligt, det var det, *han* havde gjort.

„Jeg har taget fejl,“ sagde han kort — „det er menneskeligt at fejle. Hvis Storm tager det roligt, saa sker der intet. Kunde De ikke tale med Storm?“

Distriktslægen rystede paa Hovedet: „Nej, Herredsfoged, han tilgiver mig aldrig dette her og jeg har jo ikke noget med ham at gøre. Jeg mister en Huslægepraksis paa den Gaard, det er jeg forberedt paa. Men det faar være. Andre Ubehageligheder ønsker jeg ikke.“

Det kogte op i Herredsfogden.

„De vil maaske gøre mig ansvarlig for det, der her er sket. Det er Dem selv, der har sagt mig, at Konen var sindssyg ...“

„Hr. Herredsfoged,“ sagde Doktoren roligt. „Det har jeg aldrig sagt. Jeg har ikke kunnet modsige Dem, da De saa bestemt fremsatte Deres Hypothese. Fru Storm er aparte, det staar jeg ved. At hun er sindssyg, har jeg aldrig sagt, allerede af den Grund, at jeg aldrig har undersøgt hende for Sindssyge. Jeg er desuden ikke Psykiatriker.“

Selvfølgelig. — Herredsfogden stod alene. Nu faldt de alle fra.

„Godt,“ sagde han. „Da De endnu er Huslæge paa Skovgaard, vil De maaske sørge for, at Fru Storm ikke kommer til at savne den Pleje, hun maatte trænge til. Hun maa hjem. Det er ikke min Sag. Manden skal jeg tage mig af. Jeg ventter ikke Støtte hos Dem, men jeg gaar ud fra, at De gør Deres Pligt.“

„Det er unødvendigt at tale til mig om den,“ sagde Distriktslægen bistert.

Herredsfogden bukkede formelt og gik. Han sydede.

Distriktslægen saa efter ham og trak paa Skuldrene. Saa gik han ind i Dagligstuen til sin Kone.

„Minna,“ sagde han. „Herredsfoged Skov har lavet en Brøler i Gaar, nu er han edderspændt. Og selvfølgelig stor-snudet, som disse Retsbetjente altid er, naar de tager fejl. Men jeg skal love for, at han faar sit Hyre med Storm. Nu tager de Rejersen til Huslæge paa Skovgaard, det faar vi ud af det. Fanden staa i det Embedsvæsen. Man faar sagtens aldrig en

ordentlig Praksis, naar man skal staa paa Pinde for den Retfærdighed. Og dumme sig, det gør de hver Gang, der er Lejlighed til det, de storsnude Jurister.

Men nu maa jeg se at tale lidt pænt for Fru Storm, hende klarer vi vist — det er værre med ham. Men det maa Herredsfogden klare selv, det var jo ham, der havde saa travlt i sin Ufejlbarlighed.“

V.

Herredsfogden stod i den snævre Celle paa Byens Arresthus ligeoverfor Storm, der sad sammensunken paa sin Briks.

„Storm,“ sagde han roligt og venligt. „Har De forstaaet, at De har baaret Dem galt ad, og at jeg var i min fulde Ret til at lade Dem tiltale og straffe strængt for Deres usømmelige Trudler mod mig, Deres Øvrighed?“

Storm saa op men tav.

„Jeg har ikke i Sinde at forfølge denne Sag, jeg ønsker ikke en Gang at holde Forhør, overhovedet ikke at lade et Ord komme til Protokols derom. Thi i saa Fald maatte Sagen forfølges, og det ønsker jeg at skaane Dem for. De er fri og kan gaa. Der er ikke nogen Mistanke mer mod Deres Hustru. Vi véd nu, hvem der har brændt Gaarden af, det er en Pige Hulda Ekstrøm, hun har tilstaaet. Havde De henvendt Opmærksomheden paa, at hun var løbet af Tjeneste samtidig med Branden, kunde alt dette have været undgaaet. Naa, sket er sket. De er fri, De kan tage hjem og jeg siger Dem, ingen skal erfare noget om dette. Lad kun Folk tale, Gravesen kan tie og min Mund er lukket.

Storm blev siddende uden at røre sig.

„Hr. Storm,“ sagde Herredsfogden indtrængende, „forstaar De mig ikke? De er fri og kan gaa.“

„Jeg vil have min Ret,“ sagde Storm kort.

„Deres Ret, hvad mener De med det?“

„De har overfaldet mig i mit eget Hjem, bundet mig og kastet mig i Fængsel. Der er vel en Øvrighed til over Dem. Jeg forlanger ikke Naade af Dem. Jeg vil min Ret, ikke noget som helst andet.“

Herredsfogden trak paa Skuldrene.

„Storm,“ sagde han, „vær nu fornuftig. De var ophidset i Gaar, jeg forstaar det. De har jo desuden Ret og jeg Uret i Realiteten. Men i det formelle forløb De Dem. De truede mig paa Livet, og det er der Straf for, haard Straf. De vil aldrig kunne undgaa at blive dømt. Vær nu fornuftig, hører De. Gør som jeg siger. Tag hjem. Der er nok at gøre for Dem. Deres Hustru er alene hjemme, Deres Plads er hos hende. Vær nu fornuftig.“

„De har selv slået mig herhen, jeg vil kun min Ret. De er den stærkeste. De har vanæret mig. Jeg er Officer, De har slået mig herhen til dette Fangehul som en elendig Forbryder. Det kan ikke nytte, De slaar Døren op for mig og siger, jeg kan gaa. Jeg vil ikke Naade af Dem. Jeg vil min Ret.“

Herredsfogden blev ærgerlig.

„Ja naa De endelig vil, saa skal jeg gerne lade Dem til-tale for Trudsler mod Øvrigheden. De skal faa en Stævning en af Dagene, det staar Dem desuden aabent at klage til Amtmanden, om De vil. De faar saa selv tage Følgerne. Men hvis det er Deres Hensigt at tvinge mig til at beholde Dem her, saa tager De fejl af Deres Midler. De taler om Ret; jeg vil sige Dem at hele Retten er paa min Side. Jeg ønsker ikke at gøre Brug af den, saa De kan selvfølgelig fremtvinge en Sag, der for Dem vil ende med en alvorlig Straf. Jeg troede, at De som Overklassemand, som Officer, vilde sætte mere Pris paa at jeg personlig meddelte Dem, at De var fri. At jeg end-

ogsaa halvvejs gjorde Dem en Undskyldning, hvad der er en helt privat Sag, thi formelt har De hele Uretten. Jeg ser, jeg har taget fejl. Derfor gaar jeg og lader mit Personale tage Affære. Jeg er beredt til at tale med Dem, naar som helst De vil, og De skal, naar De har tænkt Dem om, erfare, at jeg staar ved, hvad jeg har sagt og ganske ser bort fra *min* Ret.“

Hermed gik Herredsfogden.

Det lykkedes efter megen Overtalelse den gamle Arrestforvarer, en forhenværende Underofficer, at bringe Storm til at forlade Arresten. Han tilbragte fire Timer hos sin Sagfører og først sent paa Eftermiddagen tog han hjem til Skovgaarden.

VI.

Det led mod Aften; Herredsfogden sad paa sit Kontor bøjet over Forhørsprotokollen. Selvfølgelig havde han Ret; enhver vilde have handlet som han i hans Sted. Hans Mistanke var aldeles berettiget. Det var et Tilfælde, at Opdagelsen var kommet. Havde Pigen ikke kastet den Bog i Busken, var Sagen gaaet igennem. Fru Storm var aparte, hun havde været helt ude af sig selv, Lægerne vilde have givet ham Medhold, alt vilde være gaaet, som han havde forudset. Det vilde have været en Fejltagelse. Men Retfærdigheden kan tage fejl, alle kan tage fejl, selv Højesteret, og formelt var hans Optræden fuldt ud forsvarlig. Han havde optraadt aldeles korrekt mod Storm, og naar Storm fik sundet sig, vilde han indse det. Skov havde haft en lang Samtale med den gamle Prokurator, Storms juridiske Konsulent, og Prokuratoren maatte indrømme, at Storm havde Uret og stod sig ved at falde til Føje. I Grunden var dette med Storm et Held, for ad Retsvejen kunde der ikke komme noget ud af den Sag nu, og Folk — Folk kunde tale, angribe Øvrigheden, som Folk altid gør, naar de ikke

netop tigger om dens Beskyttelse. Det hele, der var hændet, var selvfølgelig beklageligt, ubehageligt, men takket være Herredsfogdens Forsigtighed og Maadehold var der intet ukorrekt sket. Aktmæssig var Sagen i Orden. Fruen havde været meget rolig, Distriktslægen havde ladet hende køre alene hjem, og naar nu Storm og han først fik talt ud, vilde det nok klare sig og Storm maatte da kunne indse, at man ikke har Lov til at true, Manden maatte da for Pokker kunne forstaa, at det var ham, ham alene der havde Uret. Og forstod han det ikke, saa blev det værst for ham selv. Herredsfogden vilde selv personlig allerede næste Dag tage over til Amtmanden og forklare Sagen for ham.

Og i Følelsen af den Uret, der fra alle Sider var bleven gjort ham, blev Herredsfogden saa underlig mild i Sindet saa fast bestemt paa taalsomt at bære sit Kors.

Formelt var jo det hele i Orden, han dækkede det med sit Embedsansvar.

Det bankede. Herredsfogden rejste sig og gik selv hen til Døren for at lukke op. Det var efter Kontortid, og der var ingen i Forkontoret. Det var paa Yderdøren, der blev banket. Herredsfogden lukkede op og foran Døren stod Storm.

Herredsfogden talte venligt: „De ønsker at tale med mig, Hr. Storm, værsgod kom indenfor.“

Storm var ganske rolig, det faldt ikke Herredsfogden ind, at Manden kunde have andet Ærende end at gaa i sig selv og erkende sin Uret.

Storm talte: „Jeg kom for at bede Herredsfogden tage med mig ud til Skovgaarden. Min Kone ønsker det. Herredsfogden havde Ret, hun er ikke helt klar. Hun vil ikke tro, hvad jeg siger, hun vil høre af Herredsfogdens egen Mund, at hun er uskyldig.“

Herredsfogden studsede: „Hvad er det, De siger. Altsaa

dog. Har De talt med Distriktslægen. Det er dog vel bedst at tale med ham. Jeg er jo ikke Læge.“

„Distriktslægen er ude,“ sagde Storm. „Desuden det er ikke det, hun vil. Hun vil tale med Herredsfogden.“

„Hvorfor tog De hende ikke med herind?“ spurgte Herredsfogden.

„Hun er ikke rask. Jeg mente ikke, Herredsfogden vilde sige Nej, derfor kom jeg. Efter hvad der er sket, synes jeg ...“

Herredsfogden tænkte et Øjeblik over det. Saa sagde han:

„Godt Storm, jeg gør det, hvis De saa vil love mig, at alt skal være glemt. De har haft Uret og jeg har haft Uret. Her er min Haand. Lad os begge gøre det godt igen.“

Storm tøvede et Øjeblik — saa rakte han Haanden frem i Tavshed. Men Hovedet vendte han bort, ligesom skamfuld syntes Herredsfogden.

„Vent et Øjeblik,“ sagde Herredsfogden helt blød om Hjerter. „Jeg vil blot tage en Frakke paa, det er køligt. — Hvor er Deres Vogn?“

„Henne ved Kirken,“ sagde Storm. „Jeg er selv Kusk.“

„Godt, kom saa herhen, jeg skal straks være færdig. Er det en lukket Vogn?“

„Ja det er,“ lød Svaret.

„Det var godt,“ sagde Herredsfogden, „det vilde se underligt ud, om Folk saa os to køre afsted sammen i Aften.“ Saa lo han godmodigt.

Storm sad paa Bukken og kørte Hestene; det gik lynsnart frem over den gode Amtsvej. Herredsfogden sad tilbagelænet i Kaleshevognen og tænkte paa, hvorledes han skulde gribe Sagen an. Det var i Grunden heldigt, det var gaaet, som det var gaaet. Storm havde altsaa nu indset, at hans Kone var aparte, det maatte forklare og undskylde det, der var sket igaar. Resten kunde man altid tænke sig til. Herredsfogden var en brav Mand og nu følte han egentlig sin Uret tydeligere end

før, men nu skulde han af Hjertet hjælpe til, at alt blev som det skulde. Herregud en Smule Nerver fik man Bugt med. Det vigtigste var, at Storm var forsonlig. Naa, de havde jo været gode Venner før.

Vognen holdt uden for Skovgaardens nedbrændte Lade, der stod Kusken og ventede. Storm bød ham køre Vognen ned til et Hus, der laa et Bøsseskud borte. Længen laa i Ruiner og Gaardspladsen var vanskelig at forlade i Mørke.

Herredsfogden og Storm fulgtes ad over Gaardspladsen i Tavshed. Stuehuset laa i Mørke, kun fra Gangvinduet lyste en enlig Lampe.

„Ligger Deres Hustru til Haven?“ spurgte Herredsfogden.

„Ja,“ sagde Storm.

De fulgtes ad op ad Trappen, Storm gik først. „Denne Vej,“ sagde han. Herredsfogden fulgte. Storm aabnede Døren til Havestuen og Herredsfogden traadte ind.

Han standsede og studsede.

Midt paa Gulvet stod et stort Bord, hvorover der var bredt et hvidt Lagen, og paa dette Bord laa udstrakt et Lig — Liget af Fru Emilie Storm. Der drev Vand ned over Bordet og det faldt i Dryp paa Gulvet. Herredsfogden saa, hvorledes Liget selv og dets vaade krøllede Klæder var slimet over med Andemad og Aakandeblade. Ansigtet var mildt og venligt som om den unge Kone sov.

Der faldt et gult Lys ned over Bordet fra en Hængelampe, der hængte tæt under Loftet. Udenfor var mørkt og alt var stille.

Herredsfogden fo'r sammen og vendte sig mod Storm.

Han stod rank og ret foran Døren, han havde lukket efter sig.

„Hvad er dette?“ stammede Herredsfogden. Han syntes Storms Øjne lyste med en underlig Glans, som en vanvittigs, og hans Knæ skælvede under ham.

„Saadan trak de hende op af Graven derude,“ sagde Storm. — *De* har dræbt hende — og *De* skal dø, som hun døde i Graven derude.“

Der jog en isnende Skælven gennem Herredsfogden, det sortnede for hans Øjne, det blev helt tomt i hans Hoved. Saa udstødte han et stærkt kaldende Skrig og sprang mod den lukkede Havedør. Men i det samme var Storm over ham og et Reb snæredes om hans Arme og Hals.

VII.

Den Nat brændte Stuehuset paa Skovgaarden, brændte ned til Grunden. Folk kom til, men det var umuligt at redde. Det var som om Gulve og Vægge var overhældte med Petroleum. Proprietær Storm indebrændte og Liget af hans Kone brændte inde med ham.

Hun var gaaet ud i Graven, da hun kom hjem, hun vilde ud og se efter sin lille Pige. Og inden de kunde forhindre det, var det sket. Det var klart, at hun var bleven forstyrret i Hovedet efter det, der var sket med Herredsfogden. Aparte havde hun jo været, siden hendes lille Pige druknede.

Og Storm — ja han maatte ogsaa være gaaet fra Forstanden. Da han fik at vide, at hans Kone var død, — det sagde man ham, da han kom hjem fra Byen, fra Arresten, som alle vidste, — sendte han alle Husets Folk bort og lod spænde for. Han kom saa hjem og holdt uden for Gaarden. Hvem den Mand var, der fulgte med ham, kunde Karlen ikke se, for det var mørkt, da de kom; men siden blev man klar over, at det maatte have været Herredsfogden.

De fandt hans Guldasket uden for Havetrappen. Han kunde ikke være indebrændt, for man fandt de forkullede Re-

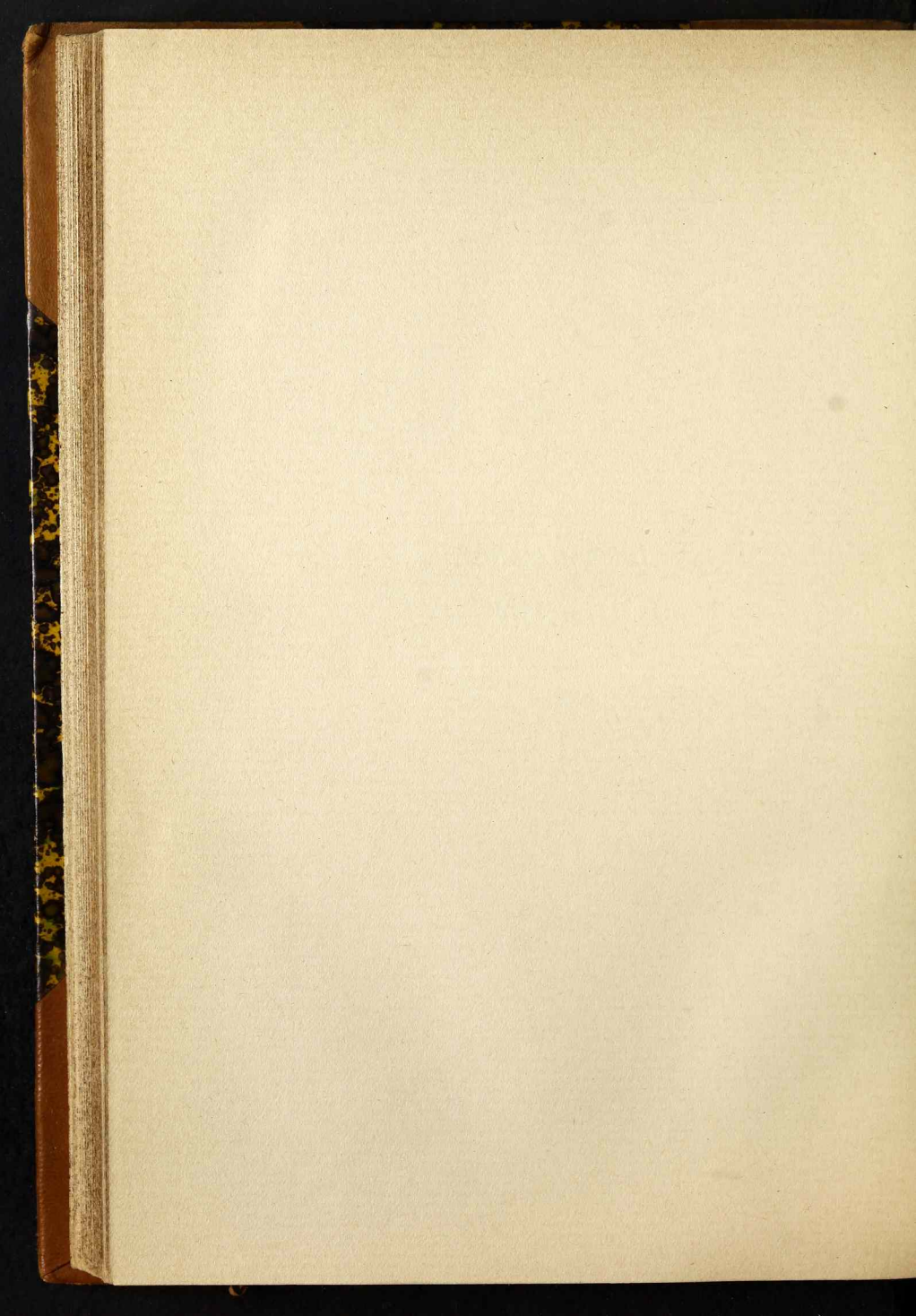
ster af to Mennesker derinde i Ruinen, men ikke af tre. Og hvor Herredsfogden var bleven af, var der ingen, der kunde forstaa.

Saa var det flere Aar efter, at den ny Forpagter paa Skovgaarden fik i Sinde at lade Graven i Haven rense op, og der fandt de saa noget, der maatte være Herredsfogden. Han var surret sammen med et stærkt langt Reb, surret og bastet og saa kastet ud i Graven. Og saa forstod Folk først rigtig, hvad der var hændet den Nat, da Skovgaarden brændte.

HERMAN BANG:
„MODEREN —“

Jeg skulde ofte vente i den Dagligstue. Jeg havde maattet det hver Dag i lang Tid. Tilsidst kendte jeg hvert Møbel herinde og hvordan de var komne her. De Stole og det runde Bord og det mindre der, de hørte sammen og stammede allerede fra den Tid, hvor Husets Folk blev gifte. Deres Smag var en Smule stiv og lidt almindelig saadan som den er over Møbler, som Provinsboere tager til København og køber, paa én Gang og færdige, i et Magasin. Men de to Lænestole, som stod og bredte deres kunstindustrielle og udskaarne Arme ud som for at modtage Husherre og Husfrue efter en velforløben Vej, de var med deres Drap-Brokade og deres Navnetræk, fra Sølvbrylluppet. Og Blomsterbordet derhenne med de forgyldte Ben og den Stander foran „De sønderjydske Piger“ og alt det der i Hjørnet, som er lidt broget — det har Fødselsdage bragt herind og Juleaften i alle de Aar, der skred. Men Sofaen der med sine to Skabe (den sér ud, som trykkede den sig sammen, fordi den var vant til større Stuer eller ikke vant til saa meget forskelligt Naboskab) — nu er den betrukket med Fløjel med Striber, men jeg tror, den har begyndt med Hestehaar. Ja, det har den sikkert. For den er nok hjemme fra „Stedet“, Købmandsgaarden, den lange Længe, der paa Væggen, lige under „Den Gang, jeg drog afsted —“. Der er kommet altfor mange Puder til at ligge i den Sofa. De Blomsterbroderede, de er fra Svigerinder paa Landet, broderede færdige efter et Mønster hos Frøken Nathan „i Byen“, men de der med Guldtraad og en Tegning, man ikke bliver rigtig klog paa, de er nu fra Svigerdøtrene. Man kan ogsaa se paa deres Ansigter paa Skrivebordet, at de to unge Damer, de har et Slags symbolistisk eller buddhistisk Smag. De er komne herind — herind mellem alle de andre Billeder paa Skrivebordsopsatsen — som fremmede. Deres smalle, en Kende blodfat-

tige Byansigter, hvor kun Læberne er fyldige, passer egenlig slet ikke blandt alle disse andre Mennesker der i Rammerne. Men, naa, alligevel forstaar man, at Sønnerne har valgt dem. Ti selve Trækkene er de samme hos Sønnerne som deroppe paa Væggen hos Forældrene, men Sønnernes Blik er blevet et andet, uroligere eller mere oplødet (Øjnene sidder ogsaa dybere i deres Huler). Se blot, oppe paa de Billeder, hvor fast, hvor lige frem for sig Forældrene, i deres Ungdom, saa Livet lige og roligt ind i Ansigtet. Ligesaa roligt som deres Forældre før dem. *Der*, lige under Kristian IX i Skanse Nummer to, hænger Bedsteforældrene, *der* over Skabsofaen det tætte, stærke Ansigt med Skipperskægget og det andet, det lidt knoglede Koneansigt — saa fast og saa sluttet som en Trosbekendelse. De to Mennesker har haft Øjne. Og nu, naar jeg sammenligner, ser jeg det, Forældrenes Blik er dog ikke mere det samme som Bedsteforældrenes: det er nok ligesaa roligt, men det er blevet mere „velvilligt“, velvilligt som hos dem, der ikke byggede men arvede deres Tag ...

Nej, nej, det var de To over Skabsofaen, der byggede. Huset der paa Væggen.

Byggede det og blev der. Der fik deres Ansigter de Linjer, som Vejr og Uvejr og det meget Slud skærer i deres Træk, som maa tilhavs.

En Borg ligner Huset, som det ligger. Graat og muret op midt paa Torvet.

Det ligger just mellem to Gader, bredt og stærkt og ensomt.

Ene bærer det, midt mellem de to Hjørners tætte tyske Skilte ene, sine danske Ord og sit Navn.

Det ser ud, som var det bygget af Granit, det Hus — Reden, som de fløj ud fra, Børn og Børnebørn.

Men han deroppe paa Væggen, han med Skipperansigtet og hun ved hans Side, de blev.

... Hvormeget man dog kan læse paa fire Vægge, behængt med nogle Billeder ...

Men en Dag sagde Husets Herre, min Ven:

— Min Kones Mo'er er kommen. Hun vilde gerne se Dem.

Og da vi havde taget Plads og sad og samtalede, kom hun ind. Hun var sortklædt og ganske mager og saa høj — et Øjeblik syntes jeg, jeg havde aldrig set nogen Kvindeperson saa høj. Men hendes Stemme var tør. Hænderne holdt hun, nej, ikke foldede, men knyttede holdt hun dem, ret foran sig. Og hun satte sig rank.

Saa talte vi.

Om Huset deroppe paa Væggen og om Børnene.

Hun rørte sig ikke, naar hun svarede paa sit sønderjydske, der geraader lidt haardt:

— Ja, Børnene maatte bort, sagde hun: Men jeg vil blive.

Vi talte om Mennesker, der var brudt op, og Mennesker, som var døde.

Hun sad med de sammenknyttede Hænder:

— Ja, vi er blevet faa, sagde hun: og Tiden skrider.

Vi talte om Lovene, som var blevet andre og Sproget, som ikke var hendes.

Hun sad med høje Skuldre og hun saa ikke paa os:

— Ja, nu prædikes der kun dansk hver anden Søndag i Kirken. Menigheden er blevet for lille. Sidst var vi kun syv, der sad sammen under Prædikestolen.

Hun flyttede, i sit Skød, de sammenknyttede Hænder:

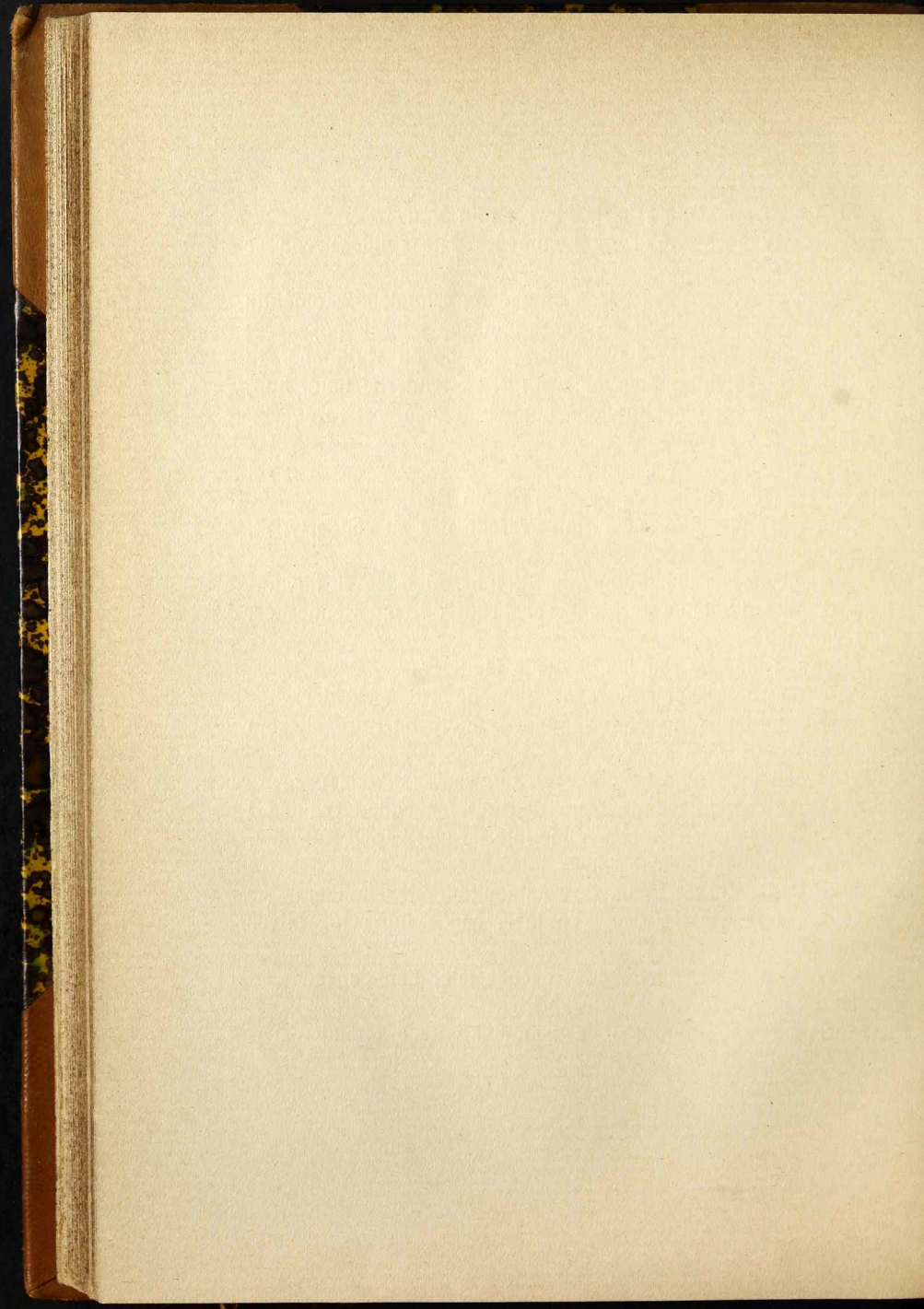
— Og nu gaar jeg der ikke mer, sagde hun: Jeg bliver hjemme.

— Gud er ogsaa hjemme — og der taler han dansk.

Hun taug.

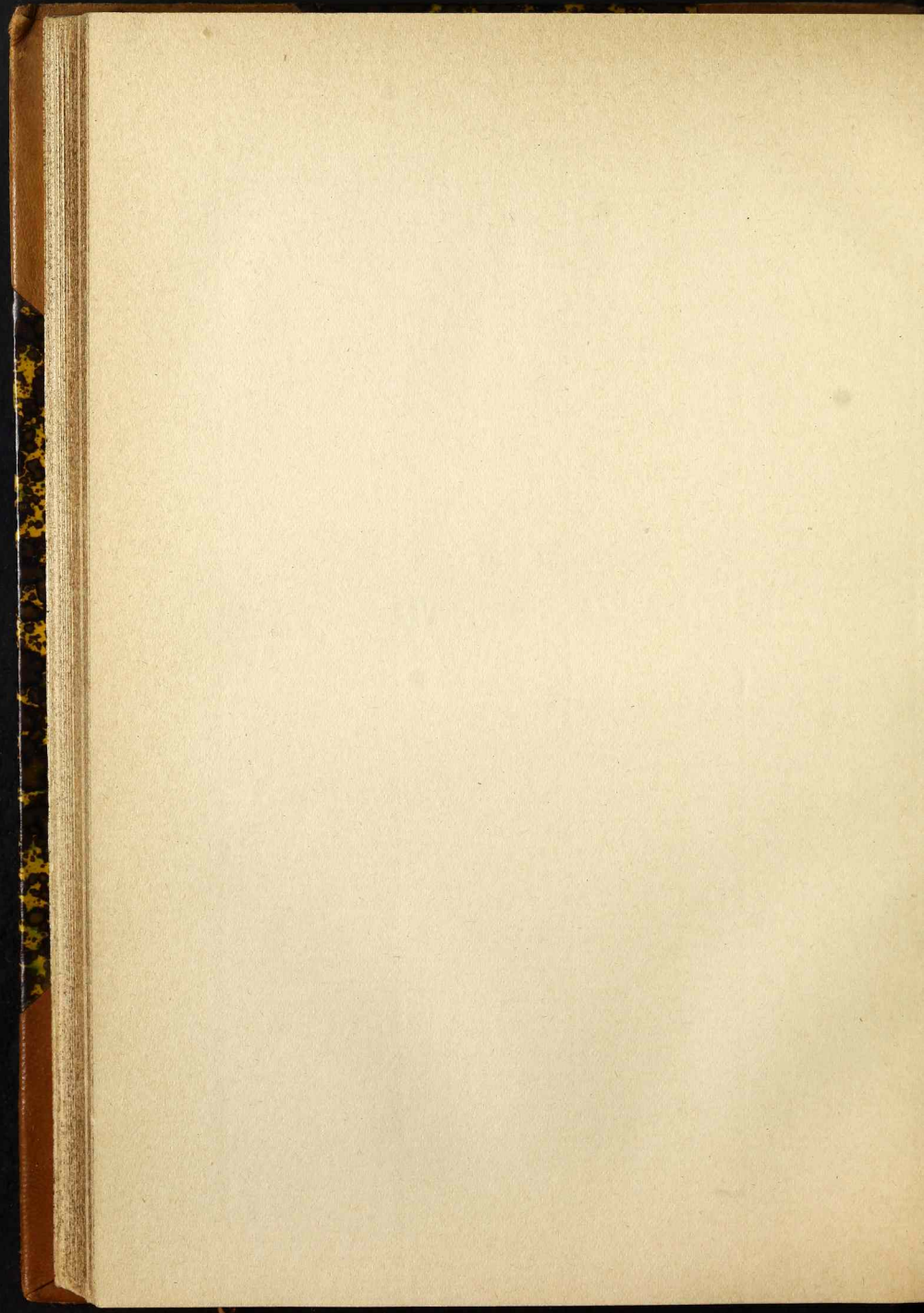
Sortklædt sad hun med de sammenknyttede Hænder hvilende i sit Skød.

KARL LARSEN:
EN RIGTIG SØMAND —

Jeg har læst om, at en Forfatter nu er i Gang med at gøre Studier til en Skildring af, hvorledes dansk Sømandsstand udnyttes paa det frygteligste af Kapitalismen. Der er næppe Tvivl om, at her vil fremkomme et Værk, som i virkelighedstro Skildring blotter sørgelige Brøst og kan bidrage til at hæve Selvbevidstheden indenfor den paagældende Samfundsklasse. Og det fejler næppe, at man imellem Bogens Linjer vil skimte Omridset af Fremtidens Sømand, en nøgtern Arbejder, paa sin Post overfor Udbytteerne, klar over eget Værd, forstandigt beregnende, sikkert fremadskridende mod det Maal af ordnet Velvære, som kan naas ved kraftig Organisation af Arbejdsforholdene ogsaa paa dette Omraade.

Det er maaske meget overfladisk, lidet menneskekærligt, højest æstetisk, at jeg, netop ved at høre om disse Planer, med særlig Kærlighed maa dvæle ved den gamle Sømandstype, som Fremskridtet altsaa har dømt til at forsvinde. Og jeg vil gerne prøve paa at give en lille Skizze af de Folk, en for alle og alle for en, i en enkelt Person, som jeg har kendt og holdt af.

Moderen sad Enke ude paa Christianshavn. Faderen havde sejlet, selvfølgelig. Og Faderens Broder og Moderens Broder og hvor man ellers pegede hen i Familjen, havde Mændene sejlet. Hvordan de var kommet til det, stod aldrig rigtig klart, allesammen havde de knurret noget i Mundvigene om den Tjans, de havde haft til at blive noget stort paa Landjorden, men som

de ikke havde taget i rette Tid; men ligemeget om det, sejlet havde de.

Min Helt hed Peter Frederik, og hans Fader var endt som Formand paa en Plads, hvor Familien boede i et lille Hus, der blev holdt i Orden som en Skipperkahyt. Peter kaldte altid Faderen for *den gamle* uden mindste Smule af gemytlig Biklang, netop med den Betoning af Ærefrygt og hemmelig Skræk, som Ordet har, naar det bliver brugt om Kaptajnen om Bord.

Hjemme flyttede den gamle sig ikke fra det Sted, hvor han sad.

„Hent mig det ... Stik mig det ... Ka' Du bringe mig det ...“ og Maden, Piben eller hvad det ellers kunde være blev rakt ham af Konen eller Drengen.

Den gamle havde ikke ligget og sejlet Vandet tyndt i Nord- og Østersøen, han havde været *deep-water-sailor*; det var et af de første Ord af højere Orden, som Peter overhovedet lærte. Og det gik ham i Blodet, som det var gaaet Faderen og Moderen i Blodet, uden at nogen af dem vidste af det. Den gamle talte ikke meget, men det, han sagde, slog altid en eller anden Knude, der endte med Søen, og den bandte han over, *hans* Søn skulde ikke ligge og rakke i Søen, saadan som *han* havde gjort, det var det eneste, han kunde sige for bestemt! Og det stod for Peter, fra han var ganske lille, som den ham urokkeligt foreskrevne Skæbne, at han skulde blive paa Landjorden og lære et Haandværk, for ikke at døje alt det, som Faderen og Onklerne og alle deres Bekendte var enige om, at de havde maattet døjt paa Søen; han skulde være klogere, end de havde været i deres Tid, da de lod alt det glimrende slippe sig ud af Hænderne, som de ganske sikkert havde kunnet faa fat paa i Land. Saa kunde det jo være sin Sag, at Søen var det eneste udenfor Huset, der nogen Sinde kom paa Tale i Hjemmet. Det var om Ulykker derude fra, som der hændte hver anden Dag, hvor mange, der blev derude, og

de, der blev reddede, hvad havde de ikke gaaet igennem! Faderen var selv forlist den 23. Januar 1849 paa Doggers Banker, og paa den Dag tog han sig altid en stiv Romtoddy til Amindelse. Og de Penge, en Sømand tjente, og de var ikke smaa for en deep-water-sailor, men hvor blev de af! Der var en, Faderen havde sejlet med paa Varmen, tre Gange havde han lagt op til at læse til Styrmandseksamen for, men i Sct. Francisco, i Liverpool, i Antwerpen, der var Pengene blevet.

Det kunde aldrig falde Peter ind at spørge, *hvor* de Penge var blevet i Sct. Francisco, Liverpool og Rotterdam, Der var i det hele taget ikke noget, der hed at spørge den gamle. Naar han vilde tale, saa talte han, og han holdt op, naar han ikke vilde tale mere. Saa kunde Peter roligt vente til en anden Gang, det kunde træffe sig, at Faderen lod nogle Ord falde om gode, velsejlende Skibe eller en rigtig Plimsoller, eller om da han gik over Bord forude og saa en Sø smed ham ind lige ved agterste Lænseport og der havde været fuldt af Hajer i Nærheden, eller om Kinesere, de havde handlet med, eller nogle forbandede Negere, der var bleven mønstret paa i Rio og som havde været nogle rigtige beachcombers, der vilde dække sig for Arbejdet; men der var ogsaa fine Søfolk blandt Negrene, Død og Pine! ...

Saa blev Peter konfirmeret og kom i Snedkerlære, og en skønne Dag stak han fra Læren og gik til Søs.

Hvordan Pokker det skete, var det umuligt for ham at forklare hverken sig selv eller andre. Han plejede gerne at sige, at det var, „fordi han kendte en Dreng“. Og naar man trængte ind paa ham, naaede man til, at den Dreng havde kendt en anden Dreng, og han kendte Skipperen paa en Skonnert, der sejlede til Svendborg, og han tog Peter med for Dreng, og der var én Mand om Bord foruden ham, og Peter maatte male Kaffe og Ærter sammen og fik Kaffekedlen i Hovedet, fordi han lavede skidt Kaffe, og han fik Klø, naar han blev

søsyg, til han ikke blev det mere, og han fik Klø, naar han ikke kunde gøre Sømandsarbejdet, som der ikke var nogen, der forklarede ham, og saa var det jo om at lære det, saa Kløene ku' høre op — dybere Forklaring var det Peter umuligt at give.

Da han stod for den gamle igen, saa var den jo ikke god. Peter havde egentlig allerede fundet, at Søen kunde være haard nok og vilde ikke haft noget særligt imod, at den gamle havde kunnet faa ham ind i Læren igen. Ikke Tale om, at den gamle vilde flytte sig til *det!* „Nu har Du selv valgt,“ sagde han; men en ordentlig Hyre paa en stor Bark, skaffede han ham.

Om Bord i Barken var de syv Mand i Lukafet foruden Peter som Jungmand. Naturligvis fik han den daarligste, mørkeste og sureste Køje, og de gamle Søfolk flyttede sig lige saa lidt af Flækken som den gamle hjemme.

Det var det velkendte: „Find min Pibe til mig! ... Gi' mig Dit ... Lang mig Dat! ... Ka' Du ta' og lave os lidt Biksemad af Levningerne; men det maa være ordentligt!“

Der blev tørnet til Klokken seks om Morgen; men fra fire til seks maatte Jungmanden rense Svinehuset, lave Kaffe og tømme Latrintønden. I Svinehuset skulde Bundbrædderne tages op, og der var et sort Svin, som de sagde stammede fra den sidste Rejse til Vestindien, det var onskabsfuldt og huggede ud med Tænderne efter Peter. Men værre var det ligegodt, naar gamle Lars fra Fejø skulde purres ud. Først skulde der raabes ind i Lukafet: „Rejse, rejse, rejse ut af Køjerne!“ Men meget forsigtigt, paa et helt Par Alens Afstand, maatte Peter ekstra nærme sig Lars' Køje: „Lars her skal tørnes til! — Lars her skal tørnes til!“ Saa var det om at vare sig i Tide, for naar Lars endelig vaagnede, røg der et Spark af de regulære ud efter Jungmanden, Eder og Forbandelser ikke at tale om.

En af Folkene havde en Drømmebog. Den skulde de, som

havde drømt noget om Natten, have slaaet efter i, inden de kom op paa Dækket, og naar det saa passede med noget, der handlede rigtig godt om Piger, kunde det sætte Humøret lidt op; men ellers kom de sure og arrige ud af Lukafet, og det var Peter, det gik ud over. Han blev kostet fra for'n til agter. Naar han ikke kunde gøre noget Arbejde, som han aldrig før i sit Liv havde drømt om, faldt der en flamsk, og spørge, det var ligesom med den gamle hjemme, det skulde man tage sig morderlig i Agt for, der kunde meget nemt rasle et Par Stykker til; man maatte luske sig til at forstaa, hvad der var Mening og hvordan det skulde laves; det var en selv, der maatte regne det ud.

Men det var et af Peters Visdomsord i hans senere Aar, at „det var ikke det, man blev dummere af“. Og han vilde for Resten sige, at i Nutiden med Læsning og Skoleskibe og lignende, det havde man jo; men om det var heldigt med et Skib, hvor hver Ende laa paa en Præsenterbakke og de gik over Folk li'som Professere og forklarede det hele hvad de skulde gøre, det var det nu ikke. For en Sømand og hvad der skulde blive til en Sømand, han maatte ha' den savvy, at nu skal det gøres og saadan skal det gøres og han skal lære at bjerpe sig selv, at hans Intelligens kan række til at faa en Mening ud a'et, saa kan han klare, hvad der kommer paa. Og paa Søen traf det sig altid, at der kom noget paa.

„Sømænd,“ sluttede gamle Peter gerne, „dem kan de ikke lave paa Fabrikker, og der er ikke noget og hedder Opklækningsskibe for Søfolk, at sige hvad jeg kalder Søfolk“ — Og saa tog han sig en Drip af Whiskyen.

Da Peter i sine unge Dage var bleven Letmatros, kom han paa engelsk Skib, for det skal en Sømand have været. Han kunde saa at sige ikke et Kvidder Engelsk, og han blev kommanderet og talt til paa Engelsk hele Dagen igennem. Dengang var han jo lidt ung endnu, saa han bad en dansk Matros om

Bord hjælpe ham lidt. Men den anden Dansker var bleven en rigtig Yankee-Sailor og vilde ikke mere tale Dansk, saa tog det ene Ord det andet, og Peter stak ham en ud. Det var Klokken 4 om Morgen og forude paa Bakken, hvor Yankee-Danskeren stod paa Udkig. Lukafet laa lige under, og der kom nogen til af de andre. Saa blev det bestemt, at der var mere Mening i, de to skulde slaas ordentlig paa Frivagten og de andre se paa det, ved Frokosten Klokken otte skulde de ta' og afgøre det. Det endte med, at Peter fik Respekt om Bord, for han mulede sin Landsmand dygtig igennem — „det var i Grunden en Bonde!“ Og hvad *det* vilde sige efter Peters Ordbog „i Grunden at være en Bonde“, det maa man næsten være Sømand for at forstaa.

I New York fik Peter sin første Hyre paa en rigtig deep-water-sailor.

Det var en Kaptajn, som var kendt med hans Fader hjemme-fra, der skaffede ham Hyren, og det gik i en Hurtighed, Kaptajnen havde ikke megen Tid. De var sammen oppe paa et Kontor i Brooklyn, Peter skrev under, og der blev stukket ham 5 Dollars. „Og saa kan Du nok klare Dig,“ sagde Kaptajnen, „Du véd jo, hvad Skibet hedder, det er et firemastet Sejl-skib, fuldrigget paa de tre og barkrigget paa den fjerde, og Du kan tage en Sporvogn saadan i *den* Retning, forstaa Du“ — saa fik Peter stukket et Par Verdenshjørner ud og et splitter-galt Navn paa den Dok, Skibet laa i. Klokken 9 om Morgen gik han fra Kontoret i Brooklyn, og Klokken 7 om Aftenen havde han fundet Skibet.

Der var ingen andre om Bord end Styrmanden. Han troede, det var et helt Syn, han saa. At der mødte en af de paamønstrede Folk tre Dage før Skibet skulde gaa i Søen og ædru, det havde han ikke oplevet i alle de Aar, han havde sejlet. Men da Peter nu var der, saa blev der nok at gøre med at slæbe, gøre rent, skure, skrubbe og pudse.

Paa fjerde Dagen var den sejlklar, der var fremmede Folk til at laste, Lugerne blev skalkede, og en stor Slæbebaad tog Skibet ud paa Rheden. Og derude kom saa Slæbebaaden fra den Hyrebasse, som havde skaffet Skibet Besætning, med hele Rapsen af Søfolk liggende døddrukne i Baaden. Der blev svinget en David ud, et Toug om Livet paa dem, de blev hejset op, og ind i Lukafet, hvor de laa som de faldt, en fire og tyve Stykker. Alt uden Bords, blot der hang et Toug ned, blev taget væk, for at de ikke skulde rømme, og saa laa Skibet en hel Dag og ventede paa, at Besætningen skulde blive ædru.

Det var det, som Engelskmændene kalder Skakbrædt-Besætning, det vil sige halvt sorte og halvt hvide, og Peter kunde blive helt forholdsvis livlig, naar han fortalte om, hvordan han dér første Gang havde set saadan et helt „Gæng“ langsomt komme til Bevidstheden.

„Hvor Satan er vi henne? ... Nu har jeg den Une ... Hva' er denne her a'? ...“ Og saa en tre fire Stykker løs paa Peter: „La' os faa en Baad i Vandet! ... Vil Du straks sætte en Baad i Vandet? ... Tror Du, vi b'ier paa saadan en Smadderkasse? ... Der skal et Fartøj i Vandet — —“ lige til første Styrmand drev den ivrigste af dem en, saa han sank hen ad Dækket. Saa murrede de blot. Henad Otte-Tiden blev der tørnet til, den store Slæbebaad slæbte Skibet ud af Bugten, efterhaanden blev Sejlene sat til, og medens Spiritusen svandt ud af Kroppen paa Folkene, begyndte de stille at arbejde sig sammen ...

Først gik det med Stykgods fra New York rundt Kap Gode Haab til Melbourne. En af Folkene havde et stort gammelt Fotografi af et lidt svært, triveligt Pigebarn. Det viste han først udførligt frem til de andre og slog det saa op paa Skoddet i sin Køje. Og paa den lange Tur gik det Billede efterhaanden paa Omgang blandt dem allesammen, for et halvt Pund Tobak eller lignende fik vedkommende Lov til at have det hængende

visse Dage i sin Køje, den ene vilde ikke staa tilbage for den anden.

De var gaaet i fint Vejr fra New York, men da de fik run eastern down, der blæser fra Øst hele Tiden, var det om at skifte Godtvejrssjlene om til Daarligvejrssjlene og Fintvejr-braserne til Daarligvejrbraserne, og i det hele taget lave den til, saa den kunde tage, hvad der kom. Det var ikke af Vejen, for den gamle lod ikke gaa et eneste Sejl uden i sidste Øjeblik, for en Djævel til at sejle, det var han.

Det kunde staa med nogle Helvedes Byger, saa det ene Øjeblik kunde de ligge med alle Sjlene og det næste Øjeblik for Smaasejl; det gav Arbejde om Bord, baade Nat og Dag.

Men da det hele var i Orden, og det traf ind med bedre Vejr, kunde de ti Mand, som var paa Dækket i Vagten foruden Ror og Udkig, ligge og slange den og ryge Pibe og fortælle Historier. Og paa Frivagten, hvor Folkene jo egentlig skulde sove, kunde de i Lukafet ligge med Piberne i Munden og høre timevis paa en eller anden, som rigtig kunde fortælle ...

Jeg har set dem for mig tit og mange Gange, saaledes som de maledes sig gennem Peters meget stødvise Beretninger, i Lyset fra en lille osende Lampe, halvt borte i Tobaksrøg, lyttende og med store, aabne Øjne.

Fortællingerne gik om de Boardinghuse, som de havde lo-geret i og var bleven forhyrede fra, og om dejlige Pigebørn og mærkelige Æventyr, der var hændet Søfolk.

I Begyndelsen var Folkene altid rasende paa den Boarding-master, de havde boet hos, og som havde holdt paa dem, ikke blot saa længe de havde Penge tilbage af Afregningen fra forrige Hyre, men lige til de skyldte saa meget, som de fik i Udgaande paa den nye, han skaffede dem.

„Men naar jeg kommer tilbage,“ hed det gerne, „og jeg træffer ham — jeg vil nok sige, hans egen Far og Mor, de

ska' ikke ka' kende ham, naar de ser ham igen, efter at jeg har talt med ham."

Men lidt efter lidt, som de laa længere og længere i Søen, blev Stemningen overfor Hyrebassen som overfor alt paa Landjorden, bestandig blidere og blidere.

"Naa ja hva' Fa'en," hed det saa, „han var dog ikke med de værste."

„Nej, han var s'gu i Grunden temlig flink."

„Han ku' da altid gi' en Whisky."

„Det ku' han, og det vil sige, det ku' da være baade to og tre, naar han var i godt Humør."

„Han var heller ikke bange for at stikke en nogle Penge en Gang imellem."

„Gu' var han ikke Nej" — „Han var s'gu rigtig flink —"

„Dér ta'r vi ind igen."

Hvad man ogsaa ufravigelig fik at vide bagefter, at de havde gjort, hvis Lejlighed bød sig.

I saadan et Boardinghouse havde der ogsaa atlid været en ganske dejlig Pige.

„Hun var s'gu nydelig!" Og saa blev der dvælet ved hende med al Erindringens skønneste Udmaling.

„Og hun var dydig!"

„Det var hun. Der skulde ikke nogen komme *hende* for nær."

„De sagde, hun havde været forlovet med en Kaptajn." — Og fra Nat til Nat udviklede Pigen fra Boardinghuset sig i Lukafets Røgtaager mere og mere til et sentimentalt kvindeligt Ideal, som dannede den mest rørende og behagelige Modsætning til de mere verdslige Kvindeskikkelser, der skildredes saa indgaaende, at det efterhaanden blev ganske udtømmende.

En af de æventyrlige Historier hører særlig hjemme paa deep-water-sailor'ne. Den er bleven fortalt fra Slægt til Slægt, og den, som giver den til Bedste, beretter altid, at den er hændet ham selv; det hører sig til.

Den begynder paa en eller anden anselig eksotisk Plads, f. Eks. Havana. Der kommer den unge Sømand i Land. Og nede ved Havnen kommer der hen til ham en *meget* fin Herre med Guldbriller, høj Hat og Ringe paa alle Fingrene, i det hele taget udstyret efter den Fortællendes bedste Fantasi, somme Tider med Pels, rent uanset, om det er paa Havana.

„Godaften Sømand,“ siger han *meget* høfligt. „Vil De tjene fem Pund?“

Det er altid fem Pund, og den pragtfulde Sum spreder sin Guldglans ud over hele Fortællingen.

„Javel,“ siger Sømanden.

„Pst!“ og Herren vinker med Stokken, den er med Sølvknap eller Guld-knap, efter Omstændighederne, og der kommer et Køretøj med hvid Kusk og sort Tjener, det gaar paa Gummihjul til det flotteste Hotel i Byen. Der er der dækket et Bord med de fineste Retter og Vine, som paa Baggrund af Skibskosten virker dobbelt glimrende. Sømanden spiser og spiser godt og længe, Retterne tager til paa det mest fantastiske; men den fine ældre Herre sidder hele Tiden ganske stille, „aa, han saa’ saa bedrøvet ud, men en fin ældre Herre, det kunde man ikke sige andet, det var det. Og saa sagde han tilsidst: „Følg med mig! Men Du maa love, at Du aldrig røber, hvor Du har været, og hvad Du nu faar at se og saa videre. For det drejer sig om en Familiehemmelighed og en stor Arv, og jeg er en ældre Mand og meget for gammel til en ung Kvinde og Hustru.“ Og saa smækkede han et Par forgyldte Fløjddøre op lige med det vons, og der laa en *ganske dejlig* Pige lige midt i en Himmelseng og rigget ud, saa det stod ligesom en Sky omkring hende. Og den gamle fine Herre trak sig ganske nobelt tilbage, og saa ...“

Der følger en Skildring, som kan tage *meget* lang Tid og bliver opfindsomt kommenteret af samtlige Tilhørere ...

Dengang Peter var paa sin første Langtur, kom han fra

Melbourne til Queenstown i Ny Syd Wales. Det var lige i Uldsæsonen, da Faarene blev klippede hos Farmerne oppe i Landet. En god Slump af Mandskabet rømmede, for det var noget, der blev talt meget om i Skibene, der gik paa Australien, at i Uldsæsonen, saa var der svære Penge at tjene og storartede Piger oppe paa Farmerne, det var et rigtigt Liv! Peter var med en Kammerat i Lag med at samle sit Klos sammen og stikke af, men saa var det, Datteren af hans Vaskerkone i Queenstown, hun fik ham fra det, og det var maaske ogsaa for det bedste; det havde han da altid tænkt bagefter.

Fra Queenstown gik han rundt Hornet til Sct. Francisco.

Paa Vejen var der en Neger af Besætningen, der blev syg. Og det sagde Peter altid, at han lugtede ikke behageligt.

Tilsidst fik de, nogle Stykker, taget Mod til sig og gik agter til den gamle og spurgte, om han ikke ku' gi' Negeren noget, saa han ku' komme sig, for han lugtede saa ubehageligt.

„La' ham ta' og komme agter, saa skal jeg nok ordne ham.“

Ja, gaa ku' han rigtignok ikke mere.

„Saa ta' og fej ham sammen i et Køjetæppe og kom ned med ham.“

Saa kom de fire Mand med Negeren i et Køjetæppe. Og dér, sagde Peter, gav den gamle ham nogle Indsprøjtninger, saa han var nær ved at blive helt hvid af dem; men de hjalp alligevel ikke, han døde en Time efter.

Dagen efter skulde Negeren begraves. Det var i Orden det hele. Der blev brasat bak. Negeren var syet ind i Sejldug med et gammelt Flag svøbt omkring, og der var bundet en Sæk Kul fra Lasten til, for at han kunde synke i Søen.

Peter stod nærmest ved Rælingen, fordi han skulde snuppe Flaget, naar Negeren rovsede i Søen, de vilde ikke spendere Flaget, om ogsaa det var gammelt. Kaptajnen havde Briller paa, for han skulde læse op af Bogen, og de stod alle sammen

med Huerne i Haanden. Saa læste Kaptajnen, og lige paa Amen gik Negeren ud over Lønningen, og Peter fik snuppet Flaget. Det var gaaet rigtig nydeligt, og „der var mange af dem, der tænkte deres,“ tilføjede Peter gerne, naar han fortalte Historien.

„Men,“ sagde han, „saa var det tredje Styrmand, det var en rigtig lang raa Hund af en Irlænder, han sagde, ligesom Negeren gik over Lønningen med Kulsæk og det hele: „Nu har jeg“ — bandte han — „været med til mange Begravelser til Søs, men at de har givet dem Kullene med paa Vejen til Helvede, det har jeg endnu ikke oplevet.“

„Det var rigtignok ikke pænt,“ mente Peter. Saa var det noget andet, da de begravede den vestindiske Sergent, der døde paa Vejen hjem fra Sct. Thomas med den danske Bark i sin Tid. Da han var kommet i Vandet, og der var brasat fuldt igen, slog Kaptajnen bare ud med Haanden, og saa sagde han rigtig nydeligt: „Saa er der bare det, at Afdøde har efterladt sig tre Flasker rigtig god gammel Rom, og dem er der vistnok ikke nogen af de efterladte, der vil sætte Pris paa — det man tænker sig. Saa dem ku' vi jo drikke med det samme til et Minde om ham.“ Og det blev slet ikke saa lidt til Mands, for de var ikke mere end syv Mand, og de fik de to Flasker, saa tog Kaptajnen og Styrmanden den tredje ...

I Sct. Francisco laa Peter med den firmastede over en Maaned for at vente paa Fragt, og da de havde faaet den, blev de slæbt op ad Sacramento River og lastede der. Da de kom ud i Bugten igen, hev de Ankeret op for hjemgaaende til the old land, som Englænderne siger.

De gik i Spillet under Opsangen:

There is plenty of gold
have I been told
in the banks of Sacramento.

Men da de var kommen ud og skulde sætte Sejlene, gik det under en ganske storartet Opsang.

Forsangeren han sang, og alle de andre, de laa bare i Enden og rørte sig ikke af Flækken og mælede ikke et Muk, men sikken de hørte efter! For det var en lang Sang, Forsangerens, og den endte meget smukt:

Sing fare you well, my pretty young girl!
I am bound for Rio Grande.

Saa faldt the coalbox, alle fire og tyve, hele Rapsen, i med Omkvædet:

Hand away, oh Rio! — saa gik det, det sidste Nap i Sejlene.

I Plymouth laa der Ordre for Liverpool.

Og et Par Sømil fra Plymouth kom Kadrejerne om Bord med Kister og Kasser med alle mulige Slags Varer til de umuligste Priser.

Men Søfolkene købte, betalte det tredobbelte af, hvad de vilde have givet et Par Timer efter inde paa Land. Og de vidste det godt; men det skulde da kun være saadan en ligefrem Læssøbo eller lignende, der lod være at købe, røde Slips og Silketørklæder og Benklæder og Veste og Urkæder, og Negerne købte høje Hatte, rigtige Beltophats og Skødefrakker; efter gammel Skik viste Folkene bare an paa Afregningen, saa blev det betalt til Kadrejeren af Kaptajnen.

Alle Folkene havde deres aller ældste Arbejdstøj paa den Dag, og saasnart de lagde til Land, blev Skibet æntret af en Bande Pak af Løsgængere inde fra, som skulde fortøje Skibet for Søfolkene.

For det er der ingen deep-water-sailor, der rører sig til, de tager hver sin Mand, og han gør Arbejdet, og naar det er færdigt, følger han Sømanden ind i Lukafet, og dér smider Sømanden Arbejdsklæderne, og den anden rapser dem Stykke for Stykke. Saa kommer Landgangsklæderne paa, det bliver

ordnet med Afregningen og i Land! hvor de staar, alle Hagerne, Runnerne fra Boardinghuse og Shops og Shantys, baade Mænd og Koner med Whiskyflaskerne i Lommerne: Just have a drink, Captain! ... a little drop! ... fine bottle of Whisky! ... og bag ved dem Droskekuskene: Runneren paa Bukken, Vognen fuld af Søfolk ... saa begynder Sømandens Sejersgang paa Landjorden, saalænge Pengene rasler i Lommerne ...

„De blev ikke lige nyttigt givet ud allesammen,“ sagde Peter altid, naar han fortalte om de gamle Dage, „men Gud Fader bevares, hvor vi morede os!“

Og der er vist ikke nogen, der har moret sig og været gal i Hovedet, døjet og længtes, slæbt og slangt sig som Søfolk af den gamle Skole. Ingen er bleven misbrugt som de og har gladelig ladet sig trække op som de og været let-sindige og stolet paa Tjansen som de. Ingen har været sentimentalere og naivere og mere barnligt forslugne paa de Verdens Goder, som de nu engang havde lært at forstaa, og kunde faa Tag i. Ingen har maattet klare sig som de, og ingen har faaet et mere blivende Indtryk af Livets og Verdens baade Ensformighed og Omskiftelighed.

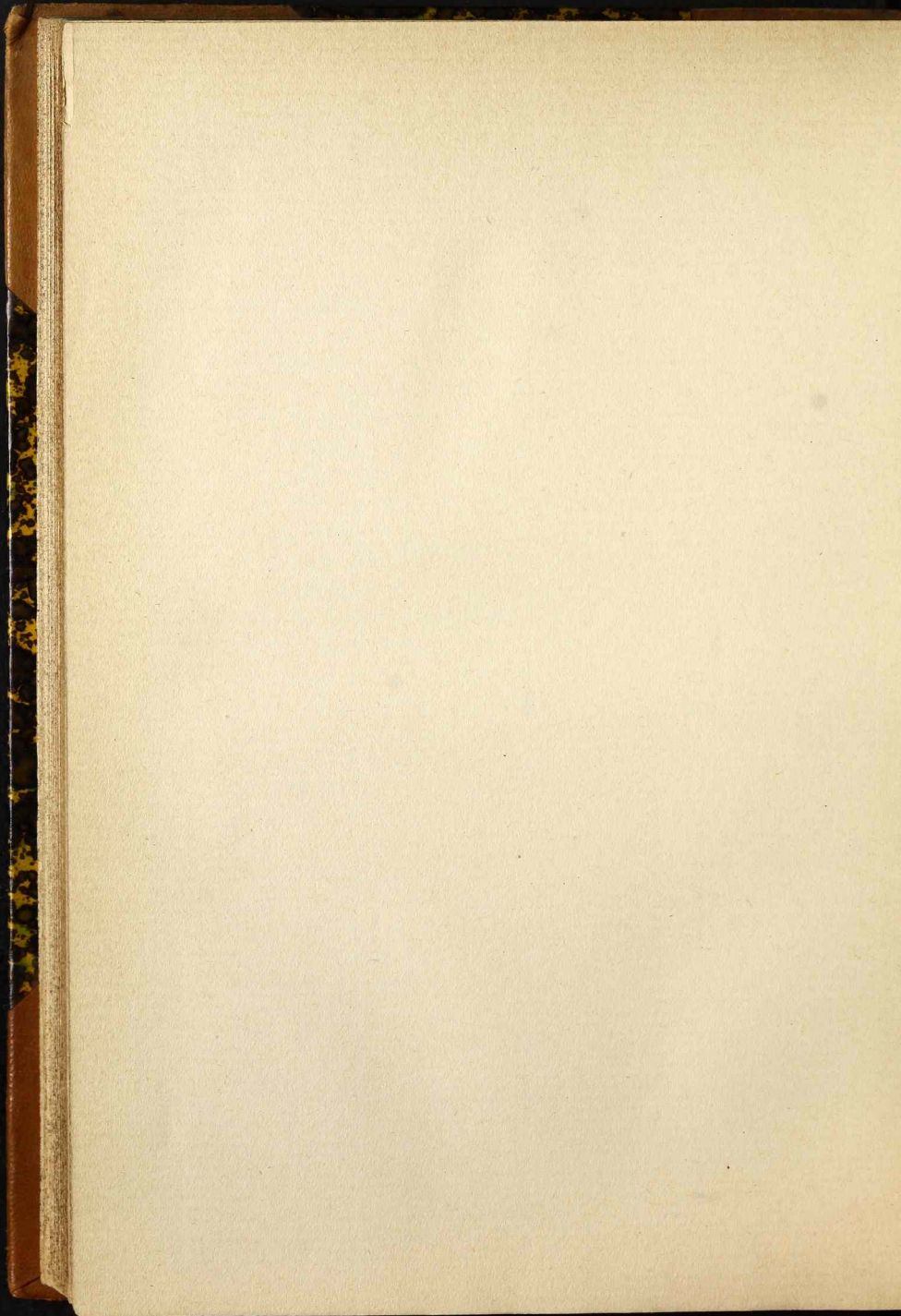
Allesammen har de bandet Søen, som Soldaten bander Kri-gen; mange er bleven dens Ofre, flere i overført end i bogstavelig Forstand. De lykkelige blandt dem fik virkeliggjort Sømandens stadige Drøm, at komme væk fra Søen. Og eftersom de var naaet at komme frem derude, er de siden i Land bleven Nattevagter, Fyrmedhjælpere, Rorsbetjente, Pladsforvaltere, Plantageejere, Driftsinspektører, Assurancedirektører, Skibsrhedere, Riddere af Dannebrog og Bisiddere i Sø- og Handelsretten; men alle har de i deres Gerning paa Landjorden haft deres Evner fra Søen, beroet paa Søen og levet paa Minderne fra Søen.

Deep-water-sailoren's baade vide og snevre Horizont blev altid ved at være deres.

VILHELM ANDERSEN:

EPILOG

For den, der vil forstaa en levende Litteratur, som har en Historie, er der to Ting at mærke: den nærværende Tilstand og den historiske Udvikling, Situationen og Sammenhængen. Er man vant til at tænke meget over den sidste, kan det virke hel forfriskende at faa Øjnene op for den første.

Dersom man da holder sig til den foreliggende Tilstand, Situationen i den danske Litteratur i Efteraaret 1907, vil man i al Fald ikke blive overvældet af Enheden. Man vil maaske slet ikke opfatte den. Uden Tvivl er den til Stede, ikke alene i Sproget, der skrives, men i Øjet, som ser, og Sindet, der føler. Men den er vel lettere at faa Øje paa for fremmede end for den, der har det samme Sprog, samme Art Sind og samme Slags Øjne. Man kan nu engang ikke afføre sig sin Atmosfære og ophænge den til Betragtning i et Studereværelse.

En Dansk, der skal dømme om Øjeblikkets Litteratur, vil meget snarere se Forskel end Lighed. Naturligvis, da det ikke er Kunstens Sag at fremstille, hvad der er fælles og alment, altsaa heller ikke det nationale, men derimod det særegne og individuelle.

Han vil kunne gøre et hvilket som helst ganske tilfældigt Udvalg inden for den samtidige Litteratur og overalt støde paa Modsætninger.

Han vil f. Eks. læse denne Bog, som et gavmildt Forsyn, der ikke behøver at tage noget Hensyn til Københavner-vittigheden, har kaldt „Klare Druer“, og han vil uden videre Spekulation kunne smage sig til, at de Druer ikke er vokset paa samme Vinstok.

Og det er godt, at det er saadan. Der er den Fordel ved den litterære Situation for Tiden, at den nærværende danske Poesi virkelig er Danmarks Poesi og ikke Jyllands eller Sjællands eller Københavnernes Poesi. Her er ingen herskende Skoler og ingen enevældige Førere, men Plads for enhver, der har Talent nok til at gøre sig gældende. Den danske Litteratur har vel aldrig været mere national end nu. At en Litteratur er ret national, vil sige, at den har Udtryk for alle de Modsætninger, der rummes inden for Nationen. Den skal ikke alene afbilde Racens Ensartethed, men Individernes Mangfoldighed. Nationalisering er ikke Uniformering, men Differentiering.

I tidligere Tider kunde man ligesom summe de litterære Modsætninger sammen i enkelte Navne som Oehlenschläger og Heiberg, Grundtvig og Kierkegaard, Drachmann og J. P. Jacobsen. Det lader sig ikke mere gøre.

Her er nu i en tilfældig Form, den korte Prosaskildring, og i et ikke mindre tilfældigt Udvalg en Samling Arbejder af — med en enkelt Undtagelse — danske Forfattere, som virkelig ikke har stort andet til fælles, end at de alle skriver Dansk. Det er ikke, som „Nyttaarsgaverne fra danske Digtere“ gerne var det i gamle Dage, et Bundt eller et Knippe af ensartede Bestræbelser. Det er en hel lille Rede af Modsætninger, saaledes som den hele danske Litteratur, den danske Hovedstad og det hele danske Land for Tiden til fælles Oplivelse er en hel Rede af Modsætninger.

Kraftigst fremtræder inden for denne Bog Modsætningen mellem *Karl Larsen* og *Johannes V. Jensen*. De to Smaastykker „Monsunen“ og „En rigtig Sømand“ betegner Polerne for dansk Nutidskunst. Man kunde kalde dem *Myten* og *Typen*.

Der er en Retning i moderne dansk Prosa, som grænser

nær op til Videnskaben; Karl Larsen er dens Repræsentant. Den begynder sit Arbejde, omtrent som Videnskaben gør det, som en lyttende og spejdende lagttagelse; saa danner den sin Skikkelse, der er paa een Gang saa fast og begrænset, at den træder hel særpræget frem for Læserens Øje, og saa porøs eller elastisk, at det enkelte Menneske eller enkelte Tilfælde udvider sig til at rumme en hel Menneskeklassens Liv og Skæbne. Derved fremkommer Typen. Det er ikke bare Peter fra Kristianshavn, som Karl Larsen skildrer i den foreliggende Skitse; han „maa med særlig Kærlighed dvæle ved den gamle Sømandstype“, han kalder sin Fortælling for „En rigtig Sømand“ og stiller til sidst sin Helt efter Afbenyttelsen paa Plads i hans Klasse — ligesom en Soldat efter endt Ordonnans-tjeneste atter puttes ind i Geledet — og omgiver ham og dem alle med deres fælles Atmosfære. „Deepwatersailoren's baade vide og snevre Horizont blev altid ved at være deres.“ Hvilket var det, der skulde vises.

Med meget mindre lagttagelse kan Myten hjælpe sig. Eller rettere: den kan først rigtig faa Vind under Vingerne, naar „Historiens Detailler aldrig blev rigtig oplyst“, og „man har Lov til at forsøge at tænke sig ind i Enkelthederne.“ Intet menneskeligt Øje har set Svenskeren bakses med Bøffeltysten paa Ødemarkerne, og selv siger han ikke andet derom end „I got him“ — det historiske Kraftord, der med et Slag sætter den mytedannede Fantasi i Bevægelse. Saa kaster Mytedigteren sig over sin Genstand, sanser ham som et Lyn: „et Skelet oversnøret af Muskelreb paa alle Leder“ — „med et Skraal ud af Halsen“ — „mager som en Harve“ og udtømmer hans Psykologi i et Drag: „han kunde minde om en af disse tordnede, sene Kaktus, vant til Tørke, der endelig en Gang bryder ud i en vild Blomst uden Duft“. Og saa begynder Spillet mellem Mennesket og Dyret i ensom Majestæt. Naar man er færdig, har man overværet saadan noget som hvordan det egen-

lig gik til, da Herkules hentede det erymantiske Vildsvin, hvad der dog altid er en Oplevelse i Aaret 1907 efter Kristi Fødsel. Og undervejs har Myten aabnet sig, som den altid gør, naar den er ægte, saa man ser langt ude i Horisonten ligesom i den græske Herkulesmyte „hele den Vej, Mennesket efter sin sejr-rige Kamp mod Dyret og Naturen kan se tilbage paa“ og noget mere i Forgrunden en Svensker, der forbrænder af Hjemve. Ikke Typen Svenskeren, vel at mærke, men Elementet, Naturkraften. Derfor kalder Johannes Jensen ikke sin Fortælling „Elof Månsen“, men „Monsunen“, fordi den giver den mytiske Opfattelse af en Svensker som et vildt og sørgmodigt Uvej. Derfor ender den med: „Han gensaa aldrig Østergötland“, som ikke er nogen stilistisk eller logisk Pointe, men en mytisk. Saaledes ender Oehlenschläger Beskrivelsen af Thors Fiskeri efter Midgaardsormen — et Stykke Sprogkunst, hvis uhyre sanselige Kraft meget mere end nogen Slags Amerikansk i den ny og gamle Verden er væsenbeslægtet med Johs. Jensens allervældigste Prosa — med „Ha, de skønne spildte Kræfter!“ — et Blink af Myte, der brat oplyser Menneskeanstrengelsens tragiske Brydning mod Lovens, eller Tilfældets, Ubønhørighed.

Nær beslægtet med Myten og dog hel forskellig derfra er *Symbolet*. Man ser det paa *Herman Bangs* ganske lille Bidrag „Moderen —“.

Myten udvider, *Symbolet* fortætter. *Herman Bangs* lille Skitse er et Danmarksbillede, sammenpakket i en Dagligstue.

Det begynder med, at Møblerne stykker sig sammen til en historisk Sammenhæng: Stolene og Bordene fra Brylluppet, de to Lænestole fra Sølvbrylluppet, og mellem alle de senere moderne Erhvervelser den gamle Skabssofa fra Bedsteforældrenes Tid. Saaledes bryder Kulturhistorien sig en Vej bagud i Tiden, lader de døde Ting fortælle om Menneskenes skiftende Tanker og Skæbner og fastholder under alle Forandringer Sammenhængen mellem Tiderne.

Saa giver Billederne paa Bordene og Væggene sig til at tale. Ansigterne fortæller om Menneskenes, Slægtens, Hi. storie. Man ser, hvordan Familiepræget langsomt forandrer sig og udviskes, fra Bedstemoderens Billed over Sofaen, der er lutter Ansigt, saa fast og saa sluttet som en Trosbekendelse“, til Svigerdøtrenes Portrætter paa Skrivebordet, der næsten er uden Ansigt. Og inden man ved af det, har nogle tilfældige Familiebilleder i en tilfældig Dagligstue kinematografisk oplyst denne Digers sørgmodige Betragtning af Tidens Udartning og Slægtudviklingens Haabløshed.

Saa trækker Symbolet sig sammen i Billedet af det ensomme Hus mellem de to fremmede Gader. Man kender det og ved, at nu er man i Danmark, denne Digers Danmark.

Og en Dag sidder saa „Moderen“ selv, høj og sortklædt med Hænderne knyttede i Skødet, i den Stue, hvor man (og hun selv med) ikke ret ved, om hun er hjemme eller en fremmed. —

Til Symbolet slutter sig Eventyret eller *Legenden*. Medens Symbolet er et Tankedigt, er Eventyret eller i al Fald *Legenden* Følelsepoesi. Efter sin oprindelige Mening som en Del af en Prædiken vil *Legenden* lære ved at overbevise Følelsen. Det er endnu bestandig dens Væsen at stemme, smelte og opbygge. Typen, Myten, Symbolet er Former for mandligt Fantasi-arbejde; *Legenden* er kvindelig og dyrkes for Tiden inden for den nordiske Litteratur især af Kvinder. Et Eksempel paa den i denne Bog er *Ingeborg Maria Sicks „Valfart“*.

Legendens Stil er simpel ligesom Salmens, uden Nuancer: Kornet staar gult, Frugttræerne hvide af Blomster om Foraaret og tunge af Æbler og Blommer imod Høst. Dens Psykologi er primitiv og religiøs. Her er ingen Plads for den rolige Vækst og langsomme Møje, hvormed en sjælelig Ud-vikling foregaar uden for denne Søndagshellighed. Alt er trængt sammen paa et Spring, Underet, det religiøse Gennem-brud i Hverdagslivet. En Mand vikler sig ikke langsomt og

besværligt ud af et Spind af syge og onde Tanker. Han ryster sig selv af sig selv. „Han er ikke dobbelt længer. Manden, som var hans værste Fjende, Manden med de mørke Øjne, det mørke Hjerter og de onde Hænder, han er ikke med her i Helligdommen. Han er borte — død og borte“.

Legenden spiller overalt paa det pludselige. Den virker som et Smil igennem Taarer og har herigennem sin overordnede sindsbevægende Kraft. En Mand kan kende paa sig selv, om han er hjertefrisk, ved at prøve, om han har Sans for denne kvindelige Tale, som ikke er Løgn, fordi den vælger at sige Sandheden i Forkortning. Mangen Mand kan have gjort lignende Erfaringer i et Samliv som dem, hvoraf Frøken Sicks Legende er udsprungen, uden derfor at have været i det Tilfælde at gøre sin Hustru til sin Maria. —

Ved sin simple Stil og enfoldige Psykologi er Legenden hel forskellig fra den moderne Form for Underets Poesi, som man kalder den *sælsomme Historie*. Herpaa er den norske Digter Thomas P. Krag's „Djævlbesættelse“ et Eksempel.

Her, i den sælsomme Historie, der spiller paa Grænsen mellem det bevidste og ubevidste Liv, kommer alt an paa Forberedelsen. Her kan man ikke som i Legenden springe fra Lyset ud i Mørket og omvendt, det gælder at føre Læseren med Lempe ned under Bevidsthedens Tærskel, uden at man mærker noget dertil før det Ryk, der siger, at man *er* der. Det gælder ikke saa meget at bevæge Læseren stærkt og pludseligt som langsomt at besætte ham. Denne Kunst er selv en Art Magi, en langsom Djævlbesættelse.

Efter Legendens uskyldige Natur med de rene Farver virker allerede Lyset og Luften i den sælsomme Historie ganske helvedesagtig: en klæbrig Hede, en gul Ørkenluft. Saa begynder Absinten at kogle, og den fremmede Vandrer gaar gennem Paris' „blaa Kveld“, indtil han til sidst „gaar sig rent bort i Natten“.

Derude møder han *ham*. Han er ikke „Hadet“, thi her drives ikke Symbolik. Han er bare en, som hader. Ikke Typen paa en Hader og endnu mindre Myten. Han er ikke nogen Naturkraft, der lader sig opløse i elementære Bestemmelser, han er een spillevende Nerve. „Gud, hvor han var intens!“ Han ser nok noget besynderlig ud. Men fordi han har grinende Tænder og røde Fingre, formodenlig af Cigaretterne, kan man ikke slutte, at han ogsaa har Hestefod. Han opfordrer nærmest til venlig Medfølelse ved sin uhyre Magerhed og sin nervøse Uro.

Saa begynder han at snakke og berette om, hvad han har erfaret af „Hadets dræbende Magt“. Trin for Trin føres man ned ad Trappen til Krypten under Bevidstheden, hvor det utrolige bliver troligt, og man giver sig Magien i Vold. Hernede er det ham, der med sin hadefulde Tanke har voldet Basarbranden i Jean Goujougaden.

Mens han taler, dirrer han som en Nerve. Han „skrumper ind“, han „rejser sig og staar urørlig“. Hans Stemme vider sig ud, flyder over. I Førstningen lød den som en Knitren, ligesom han brændte. Til sidst klinger den „saa ubeskriveligt øde, som kom den fra selve det evige Rum.“

Saa er man *ovre*, paa den anden Side af det bevidste Liv. Den moderne Mystik har uden Mytologi og Symbolik, blot ved Nervepsykologi ført ud i det uendelige, hvor Fangene slipper. Manden er ikke ond, men han er udstødt. Han er ude af Tiden og Sammenhængen, ude i Rummet. Til Legendens Omkvæd: „Saa sandt Gud er god“ svarer paa dette Trin af Bevidstheden de Ord, hvormed han ender sin Beretning: „Saa sandt Rummet er evigt“. — Med et Pust af Paris' Morgen, en Berøring af de haandgribelige Ting ender den sælsomme Historie. „Saa dirrer og her de Nerver til Ro.“

Alle de Former for Prosadigtning, hvorom der nu har været Tale, saa forskellige de ellers er, fra den typiske Beretning til den sælsomme Historie, har det til fælles, at der er noget underforstaaet ved dem. Der aabnes et Perspektiv: fra det særegne til det almene eller fra det aabenbare til det dulgte. Det er vor Tids Sideformer til de ældre Tiders klassiske og romantiske Stil. Til den moderne Beskrivelses typiske Skikkelser svarer den klassiske Dignings ideale Figurer; den samme — og dog naturligvis en ganske anden — typedannende, altsaa klassisk Fantasi, som i det nittende Aarhundredes Begyndelse frembragte Oehlenschlägers „Hakon Jarl“, har i dets Slutning givet sig Udtryk i Skikkelser som Karl Larsens Hans Peter Egskov. Den okkulte Poesi eller det psyko-fysiske Eksperiment i Nutidens sælsomme Historier svarer til det naive Dobbeltgænger i Romantikens fantastiske Poesier. Hoffmanns og Ingemanns „Eventyr og Fortællinger“ er i Slægt med Herman Bangs og andres ekscentriske Noveller og Romaner.

I Modsætning hertil er der en Retning i Nutidens danske Prosa, der fortsætter, hvad man for en Menneskealder siden kaldte Realisme. Tydeligst ser man i denne Bog Slægtskabet af *Carl Ewalds* og *Gustav Wieds* Skitser „Naturkræfter“ og „Baronen“. Sophus Schandorph kunde uden væsentlige Forandringer have skrevet dem.

Især Ewalds Fortælling, der iøvrigt ved sin private og passierende Stil slet ingen Fordringer gør, staar i den nærmeste Forbindelse med en vis Side af Halvfjerdsernes Naturalisme. Schandorph har i flere Bøger moret sig overdaadigt over disse Naturkræfter, som egenlig hedder Pedersen; man kan ligesom høre *hans* Latter imellem Linierne. Det var ham altid en Fornøjelse, naar han som her kunde overraske Romanheltinden i Morgensko og Nattrøje. Hos Ewald kommer der i Beretterens noget trætte Smil et Stænk af en Art Selvironi, som er Schandorph fremmed. Dersom det ikke var at tage for tungt paa

saa lette Sager, kunde man sige, at den lille Historie ved sin Tendens og sin Tone er et Tegn paa „Naturalismen“ i Opløsning. Det gør i al Fald en ganske egen Virkning, naar man i denne Samling ser dette Vrægebillede af Halvfjersernes Naturalisme — med Georg Brandes og Marie Grubbe eller „Marie“ — følge lige oven paa Johannes V. Jensens særdeles positive Bidrag til Ny-Naturalismens Mytologi — ligesom man paa en Vandring paa Højfjældet støder paa Flasker og Konserverdåser og andre „naturalistiske“ Efterladenskaber af Menneskers Nærværelse. —

Ogsaa Wiedes „Baronen“ har med „Marie Grubbe“ at gøre, paa en anden Maade. Det er noget nær det samme Tilfælde, der behandles: den fornemme Dame, der render af Gaarde med et Herskabstyende. Og det er lærerigt at lægge Mærke til Forskellen.

Som man ved, er Marie Grubbes Historie første Gang behandlet af Steen Blicher i Novellen „En Landsbydegns Dagbog“. Tonen er naiv, tragisk Patos. I Landsbydegnens Beretning spejler Heltindens Billede sig som „en falden Engel“ i en tungsindig og troskyldig Sjæl.

Hos Jacobsen sysler den lidenskabelige lagttager og tungtarbejdende Kunstner med en af Kvindenaturens Hemmeligheder og finder i den primitive Underkastelsesdrift Løsningen paa Sfinksens Gaade.

Hos Wied er der ingen tragisk Patos og ingen Gaader at gætte. Der er kun det nøgne Tilfælde.

Man kunde kalde den Slags Livsbilleder, hvortil Wiedes, til Dels ogsaa Ewalds Skitse hører, for den *naturalistiske Humoreske*, fordi den fjerner det Spind, hvori Mennesket indsvøber eller indgrubler sin Naragtighed eller Usselhed og viser Elendighedens rene Naturtilstand. Man kunde ogsaa for Wiedes Vedkommende kalde den den tragiske Humoreske, hvis ikke Ordene stod saa grumme ilde sammen, eller maaske den nega-

tive. Naar den positive Humørist bevæger sin Læser ved at vise det smaa i det store, men lige saa ofte det store i det smaa, og ender med et stille Smil eller et hjerteligt: „Kan I nu bare jer for Latter?“ ryster den negative Humørist ham igennem og slipper ham med en Grimace: „Le nu, om I kan, Højt-ærede!“

To helt forskellige Retninger i Nutidens Fortællekunst og Virkelighedsskildring viser *Palle Rosenkrantz's* „Da Skovgaarden brændte“ og *Sven Langes* „Ægteskabet. Man ser her Modsætningen mellem *Fiktionen* og den *intime Historie*.

Rosenkrantz er en af de Forfattere, der dyrker Fiktionen, Opdigtningen af Kendsgerninger eller med et mere rammende Ord Sammendigningen af en Kendsgerning.

Det er *Sagen*, der ligger denne sagligt interesserede Forfatter paa Sinde. Af Menneskene viser han ikke gerne mere, end der hører til Sagens Oplysning. Det er lige det, man faar at vide, at Storm har været Officer, og at der er Sindssyge i hans Hustrus Familie. Dette er nok for at forstaa Sagen, hermed vilde en Forhørsdommer lade sig nøje. Til nogen Fordybelse i Menneskekarakterer eller Forhold mellem Mennesker bliver der ingen Plads i den saglige Fremstilling. Hvorledes Forholdet har været mellem Storm og hans Hustru, forekommer ikke i Akterne. Her skrives ikke Ægteskabshistorie. At Storm er af de Mennesker, som man ikke kan forholde hvad de anser for deres Ret uden at tage dem Sjælen ud af Livet, i Slægt med Sagaens eller Jakob Knudsens nidkære Bønder, er der slet ingen Grund til at kommentere yderligere over, siden det fremgaar tydeligt nok af hans Handlinger. „Jeg vil have min Ret, sagde Storm kort“. Den Sætning vilde f. Eks. hos Jakob Knudsen staa med Ordsprogets eller Omkvædets Eftertryk, men den saglige Fremstilling agter ingen Ordsprog og bruger ingen udhævede Typer.

Paa den Maade forløber Sagen uden Standsninger i sit beskikkede Organ, Herredsfogden — ligesom i et Retslokale med de flygtige, men ganske sikkert afridsede Bifigurer paa Tingsvidnernes Plads ved Sidevæggene — for at ende med den af Fiktionens Logik fordrede Haardeknude.

Fortællingen er typisk for den Retning i Nutidens Prosa, ogsaa uden for Kriminalhistorien, der i Reaktion mod den psykologiske Roman skridter dygtigt ud imod Maalet uden at lade sig sinke af sjælelige Udmalinger.

Til Forskel herfra er hos Lange alt Sjæl. „Ægteskabet“ er ingen Skilsmissegang og ikke noget Kærlighedsdrama. Det er kun to Sjæle, der blottes.

I den intime Historie er Tonen, hvori der tales, afgørende. Stilen er ganske simpel, ligesom i Legenden, men paa een Gang meget mere dæmpet og især meget mere præcis. Dersom man kunde tale om en tynd Stil — ligesom om en tynd Luft og lignende — altsaa en Stil, der danner et ganske fint, hindeagtigt Overtræk over Tanken, saa er det Tonen i den intime Historie.

I Langes Fortælling er det straks fra Begyndelsen af denne simple og renlige Nøjagtighed i Stilen, ikke mindst i Replikken, der gør det fortrolige Indtryk. „En bred Gasflamme summede sagte under Loftet.“ „Han sad ganske stille — som en artig Dreng i Skolen — med de lange, magre Fingre oppe paa Bordets Kant“. Hvor det er roligt! Det lille Kafé-Interiør er gengivet med en saadan rolig Præcision. Og med den selv samme rolige Præcision er det hele, ganske stærkt bevægede Møde mellem de to tidligere Ægtefolk gengivet i det følgende — man kommer ved Modsætningen til at tænke paa, hvad der vel var blevet ud af dette i en naturalistisk Roman — indtil til sidst den stillfærdige Tone lader sig høre som en sagte Nynnen om „den Selvtillidens trygge Ro, han indtil da saa kummerfuldt havde savnet“. Det er ikke saa meget Historiens Moral,

som det er Fortællingens Tone, det forborgne Udtryk for Forfatterpersonlighedens Stemning, der fremhæves ved en etisk Betoning.

I Modsætning til Langes urbane Stil, By-Stilen, der lader Menneskene synes smaa som under Glas og Lydene dæmpes, er der høj Luft og stærke Lyde i de Landsbyhistorier eller *Hjemstavnsbilleder*, der findes i Samlingen: *Jeppe Aakjærs* „Sidsels Brudelys“ og *Johan Skjoldborgs* „Per Hywers Sommerdag“. Overgangen føles fysisk som en Lettelse, som naar man fra Byen, der gør angst, kommer ud i det aabne Land.

Aakjærs Prosastil er plastisk ligesom hans Vers, der minder nok saa meget om Poul Møller eller endog Kingo som om Blicher. Hans Skikkelser staar kraftigt udhævede, som om de var set mod Luften: „den tunge Sidsel“, det er ligesom hos Homer, der behøves ikke mere. Men ogsaa naar han detaljerer er det paa plastisk og ikke paa malerisk Maade: Taarerne staar „blanke som Hagl“ og triller ned paa „Sidsels kuglede Barm“ for at forsvinde med et lille Smæld i Støbekarret. Ogsaa Natur- og Landskabsindtryk ælter han i faste Former: „Aften-taagen skød en hvid Elv ind mellem de to Gaarde“. Man kan paa de jyske Forfatteres Stil kende deres Hjemlands faste Ryhme.

Endvidere opløser Aakjær ikke Sindsbevægelsen, men udtaler den igennem dens legemlige Udtryk. Det er atter ligesom i Folkedigtningen. Sidsels Kejtethed under Lysestøbningen; Lysespilleren, hun kaster Stine i Hovedet; de sønderbrudte Brudelys, det er altsammen udvendiggjort Sindsbevægelse. Allermest det Billede, hvormed Fortællingen slutter saa sikkert som et Træsnit: den tunge Sidsel, der falder i Søvn mellem sine Brudelys. Man kan kende, hvor plastisk denne Stil virker, derpaa, at det forstyrrer, naar det siges: „Saaledes viede hun

sig til Ensomheden“. Det føles som Bogstaver, mens alt det andet er Billede.

Ogsaa Skjoldborgs „Per Hywers Sommerdag“ er et lille Bidrag til det store Folke-Epos, som for Tiden er ved at danne sig af den danske Hjemstavnsliteratur. Det er ogsaa i den græske Stil, paa sin egen Maner.

Det er ikke nogen Indendørs-Scene som hos Aakjær, hvor Rummet er fyldt af Mennesker og deres Redskaber, men et Fri-lufts-Billede. Fremstillingen er mindre plastisk, mere malerisk eller atmosfærisk. Igennem en Allé af rapmundede Kvinder og sindige gamle Mænd, ligesom igennem Folke-Eposets Kor af mumlende Oldinge, gaar den lille Hjorddrengs Vej ud af Lands-byen ud i den lange Sommerdag, i Lyset og Luften. Hvad der ikke lykkes nogen klassiske Satyrer i Byens Parker og Haver: at fortone sig med Luften og indfange Atmosfæren, det lykkes godt nok den lille Fyr, der er saa brunet af Solen, at Øjnene ser helt hvide ud i Ansigtet paa ham, naar han sidder paa Grønhøj i Middagsheden. „Han rører ikke et Lem og ikke en Tanke. Han er selv kun som Lyd og Vind, der strømmer stille hen i Solskin“. Men han er slet ingen Pan, der spiller paa Rørfløjte, og naar han „spænder sig som en Fjer“ og „flyver som en Bold“, er det ikke for at jage efter Nymfer som en Satyr, men for at genne Køerne sammen. Det er heller ikke Forfatterens Mening at lave moderne Natur-Mytologi af sin Helt, men at vise, hvordan saadan en lille menneskelig Vilje maa stampe i det for at faa Magt med Naturen. Og saa har han tillige den praktiske Hensigt at faa Folk til at være gode imod de smaa Hjorddreng.

Man kan lære lige saa meget af en saadan tilfældig Samling spredte Bidrag af forskellige Forfattere som af en hel Roman.

Livet er en Proces, siger Romanskriveren og lægger Aktstykket paa Bordet. Han arbejder med sin Læser for at overbevise ham.

Anderledes med de Forfattere, man træffer i denne Bog i et flygtigt Møde. De overbeviser ikke, de paavirker bare.

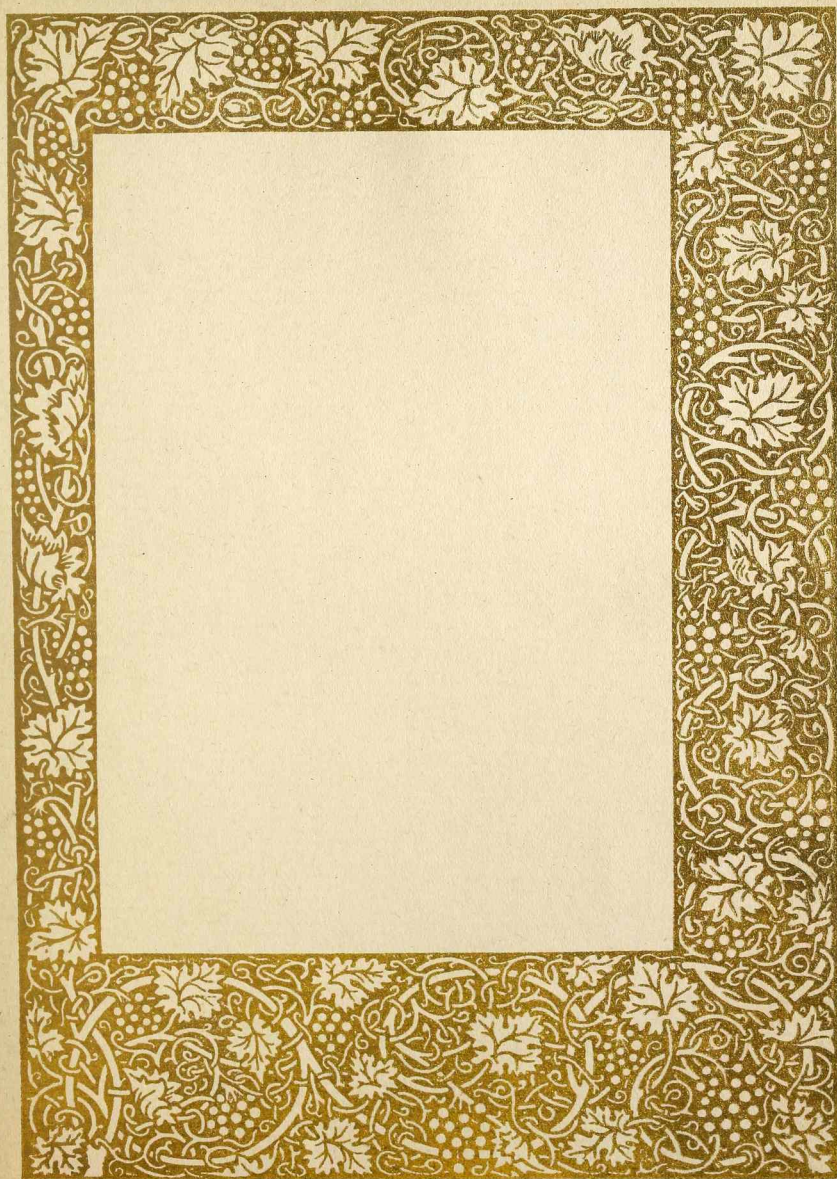
De ser paa en som Øjne, hver med sit Blik, mildt, skarpt, iagttagende, drømmende. Og hvert af disse Blik er Udtryk for et Menneskes Syn paa Livet. At digte er at kunne se.

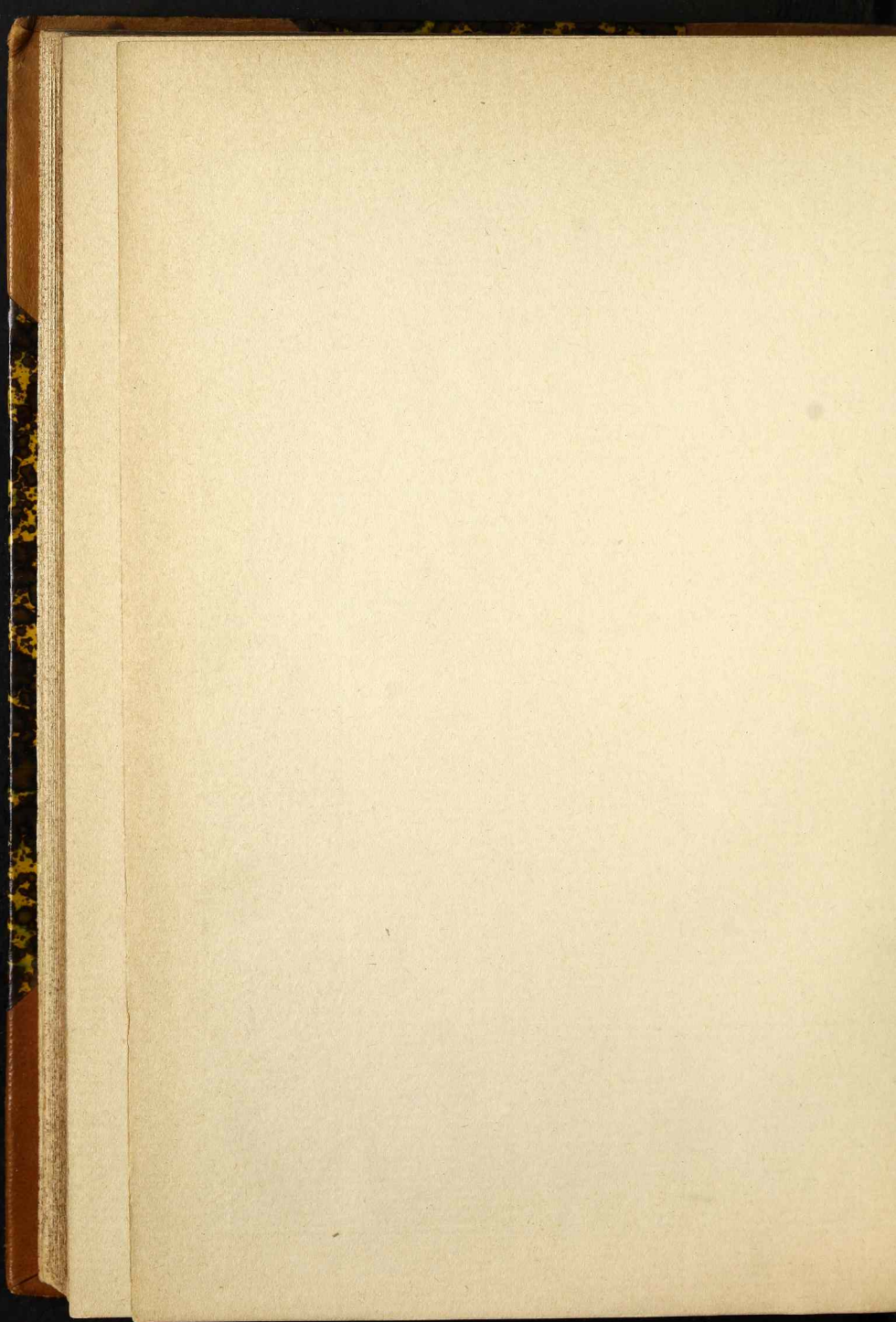
Man hører deres Stemmer som Toner. Hver af disse Toner er en Stemning, hvori Livet har spændt en Menneskesjæl. At læse er at kunne lytte.

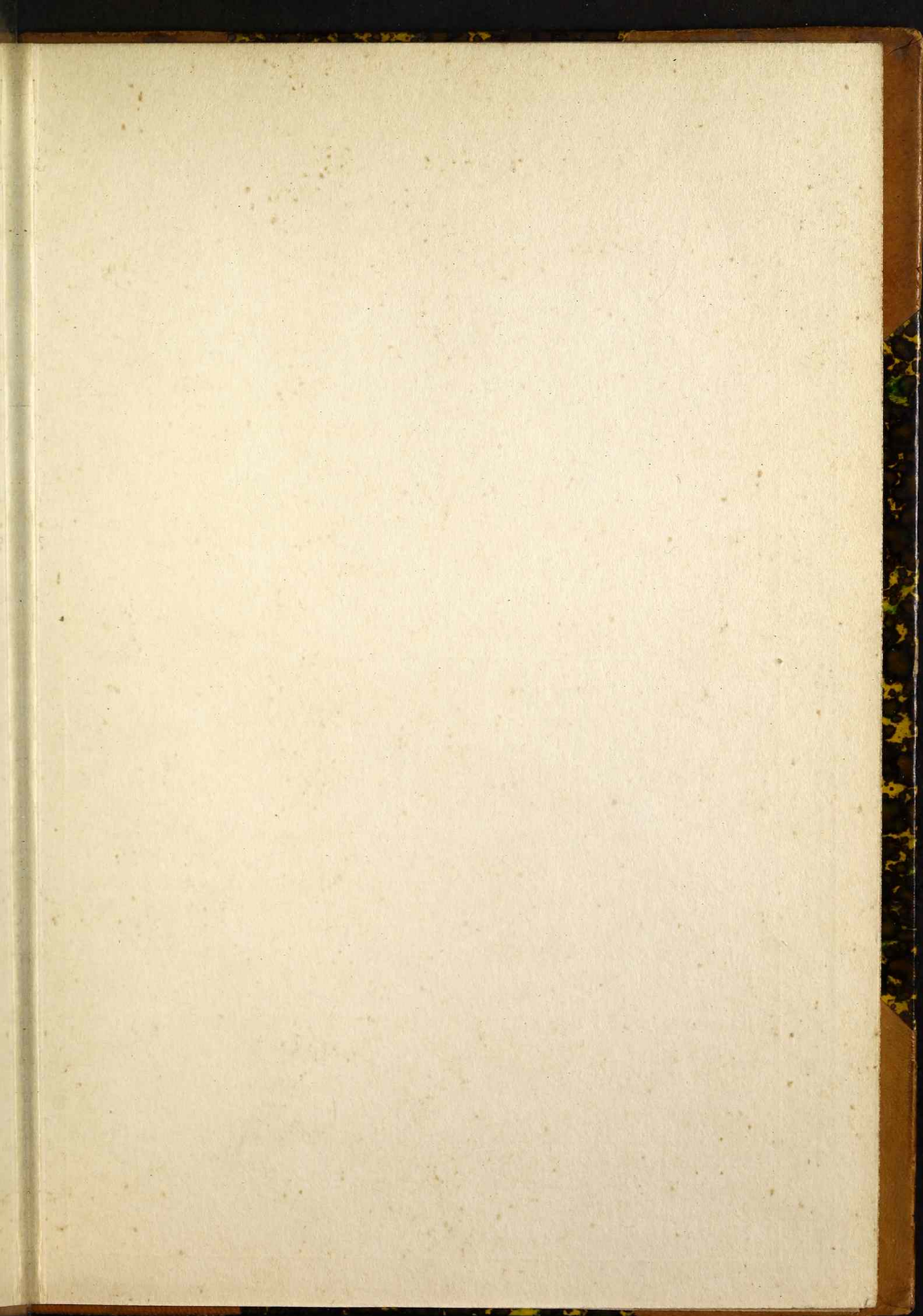
Livet er en Proces, siger ogsaa denne lille Bog, men en organisk, som naar Græsset gror eller Druerne modnes. Situationen er aldrig en Klarhed, men en Klaring. Den er en Udvikling fra mange modsatte Punkter paa een Gang, en kresformet Bevægelse, hvor ogsaa Midtpunktet idelig skifter.

For Midtpunktet er i hvert enkelt Tilfælde den, som læser.

THOMAS P. KRAG:

OFFERLAM 2 OPLAG * 4 KRONER

SAADANNE Fortællinger som disse ere skrevne med Thomas „Krag's sikre og formfuldendte Kunst. De rummer saa mange fine psykologiske lagttagelser og saa megen Forstaaelse af menneskelig Kummer, at de taler lige op til Læserens Sjæl. I „Dyb-vand“, denne vilde og storslaaede Fortælling, mærkes *Mesteren* lige fra den første Linie til den sidste. Den er skreven med fuldendt Kunst, maaske ingen Sinde er Thomas Krag naaet videre end her.“
(Social Demokraten).

— — „de er lydefri Kunstværker, der brænder sig dybt ind i Læserens Sind; *Mønstre paa Noveller*, gode Forbilleder for, hvor højt man kan naa gennem den knappest tænkelige Behandling.“
(Nationaltidende.)

HENRY MURGER:

KUNSTNERLIV OVERSAT
AF
JENS
PEDERSEN 4 KRONER

KUNSTNERLIV“ hører til de saare faa Bøger, som aldrig vil „ældes. Dens umiddelbare Ynde og Friskhed og de muntre og rørende Scener fra Paris' Bohémeliv vil stadig øve deres Magt over Læseren. Man vil le hjerteligt af de sorgløse Eksistensers drastiske Paafund og over disse store Børns glade Letsind, og man vil røres over deres Kærlighedseventyr, der er fortalte med en henrivende Finhed.

Jens Pedersen, den kendte Forfatter og Konferencier, der selv har levet med i det muntre Kunstnerliv i Paris' *quartier latin* og saaledes har de bedste Betingelser for at forstaa de frie Fugles flagrende Døgnliv, har med stor Omhu og Interesse besørget Oversættelsen. Og i bedre Hænder kunde Fordanskningen af denne vidunderlige Bog sikkert ikke være falden.

Forlaget har erhvervet Retten til at bringe de originale Illustrationer fra en ny Pragtudgave, der samtidig udkommer i Paris og Wien. Disse smaa yndefulde Kunstværker og Bogens fine og nydelige Udstyrelse vil sikkert gøre „Kunstnerliv“ til en meget yndet Gavebog.“

